

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

PŘÍPUSTNOST PŘEVZETÍ A DALŠÍ DRŽENÍ VE ZDRAVOTNÍM ÚSTAVU

rigorózní práce

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Občanské právo a civilní proces

Přípustnost převzetí a další držení ve zdravotním ústavu

rigorózní práce

Mgr. Bc. Markéta Pýchová

Plzeň, 2022

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým“

Plzeň, listopad, 2022

Mgr. Bc. Markéta Pýchová

Obsah

Úvod	1
1. Právní předpisy týkající se problematiky přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotnickém ústavu	3
1.1. České právní předpisy	6
1.1.1. Ústava České republiky	8
1.1.2. Listina základních práv a svobod	8
1.1.3. Občanský zákoník	11
1.1.4. Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování	20
1.1.5. Pandemický zákon	24
1.1.6. Zákon o zvláštních řízeních soudních	27
1.2. Mezinárodní právní předpisy	32
1.2.1. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod	33
1.2.2. Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny	36
1.2.3. Všeobecná deklarace lidských práv	37
1.2.4. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech	38
1.2.5. Úmluva o právech osob se zdravotním postižením	38
2. Historický aspekt řízení ve věci přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu	40
3. Pojem přípustnost převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu ...	45
3.1. Oznamovací povinnost zdravotnického zařízení vůči soudu před zahájením řízení	50
3.2. Zahájení řízení	54
3.3. Průběh řízení	57
3.4. Rozhodnutí o přípustnosti převzetí	61
3.5. Rozhodnutí o vyslovení přípustnosti dalšího držení	65
3.5.1. Znalec a znalecký posudek	70
3.6. Prodloužení držení umístěného nad stanovenou dobu	73
3.7. Návrh na propuštění	77
3.8. Zastavení řízení	86
3.9. Propuštění pacienta	87

3.10. Řízení o vyslovení nepřipustnosti držení člověka v zařízení sociálních služeb.....	89
3.11. Odvolání	93
3.12. Mimořádné opravné prostředky	95
3.13. Náklady řízení	102
3.14. Nezákonné převzetí člověka do ústavní péče.....	105
4. Detenční zařízení v Německu.....	108
Závěr.....	114
Cizojazyčné resumé.....	117
Seznam použitých pramenů	120
Právní předpisy	120
Judikatura.....	121
Literatura.....	123
Jiné zdroje.....	125

Úvod

Úvodem lze podotknout, že řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu je zřejmě více známo pod pojmem detence nebo také zdravotní detence. Pojem detence je kategorizován k synonymu držení, konkrétně k držení umístěného člověka ve zdravotním ústavu bez jeho souhlasu. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu a zrovna tak řízení o nepřípustnosti držení v zařízení sociálních služeb má za úkol plnit službu zejména k ochraně ústavně zaručeného práva na osobní svobodu, neboť právo každého člověka na osobní svobodu je jedním ze základních lidských práv, kdy úcta k lidským právům tvoří jeden ze základních pilířů svobodného a demokratického státu. Důležitost tohoto práva vychází již ze samotné systematiky jeho zařazení na ústavní úrovni se zárukou, že svědčí každému, bez ohledu na jeho svéprávnost, státní příslušnost nebo jiné postavení. Je tedy právem absolutním, působícím *erga omnes*, tedy vůči všem, nicméně není právem neomezitelným. Právě na ústavní úrovni jsou totiž současně vyjádřeny situace, při nichž lze osobní svobodu člověka omezit ve prospěch jiných a pro společnost významných hodnot. Na takové omezení jsou kladeny nejen požadavky proporcionality, ale především, že k nim lze přistoupit na zákonném podkladě jako až k nejzazším řešením, kde jiná, méně omezující opatření, jsou nedostatečná. Dnes a denně jsou tato dilemata řešena při hospitalizaci pacientů bez jejich souhlasu, kdy jsou hrozbou pro sebe nebo pro své okolí. V praxi pod tuto množinu spadají nejčastěji lidé nakažení infekční chorobou, psychicky narušení lidé pokoušející se o sebevraždu či ubližování dalším osobám, popřípadě lidé s těžkým zraněním, kteří by bez potřebné lékařské péče a léčby nepřežili. Právě na takových případech si lze ukázat převýšení zájmu ochrany pacienta a společnosti nad zájmem pacienta spočívajícím v možnosti volného styku s vnějším světem.

Zároveň je nezbytné, aby každá koncepce v oblasti duševního zdraví byla postavena na principech důstojné péče o životy lidí s duševním onemocněním a na pečlivém dodržování jejich lidských práv. Také je potřeba revidovat právní úpravu týkající se nedobrovolné hospitalizace a léčby lidí s duševním onemocněním tak, aby korespondovala s nynějším lidskoprávním standardem a aby efektivně chránila každého člověka před nedůvodným zásahem do lidských práv. Zrovna tak je žádoucí zajištění pravidelné a efektivní kontroly míst, kde jsou

lidé s duševním onemocněním hospitalizováni proti své vůli, jako prevenci před možným závažným porušením jejich práv.

1. Právní předpisy týkající se problematiky přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotnickém ústavu

Problematika řízení ve věci přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu je řešena jak na úrovni ústavněprávní, tak i v mezinárodních smlouvách, což ostatně svědčí o její důležitosti. Ústavní právo dává záruku práva na osobní svobodu pro každého, bez ohledu na jeho státní příslušnost či svéprávnost. Také je právo na osobní svobodu kategorizováno jako právo absolutní a požívá ochrany proti všem, kteří by jej chtěli ohrozit. Právo na osobní svobodu je spolu s právem na život bezpochyby jedním z nejdůležitějších základních lidských práv a musí být chráněno zárukami hmotněprávního i procesního charakteru. Projev hmotněprávní záruky spočívá zejména ve výhradě zákona, zakotvené rovněž na mezinárodní úrovni, a znamená, že možné omezení osobní svobody, ve kterém řízení ve věci přípustnosti převzetí či dalšího držení ve zdravotním ústavu spočívá, může být upraveno pouze zákonem. Podmínky pro toto omezení nesmí být vykládány extenzivně. Ani dnes nemůže být právo člověka na osobní svobodu právem naprosto neomezeným.¹ Detence, opírající se o důvody stanovené v zákoně, je označována za zákonnou, přičemž základní mantinely této zákonnosti byly stanoveny rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva v případě Winterwerp již v roce 1979. Podstatou tohoto rozhodnutí Winterwerp proti Nizozemí je to, že přestože není blíže specifikován termín „duševní nemoc“, nelze ho vykládat tak, že umožňuje detenci osob pouze z důvodu, že se jeho názory či chování odlišuje od norem převažujících v dané společnosti.² Je zajímavé, a do jisté míry korespondující i s dále přiblíženým vývojem tuzemské právní úpravy, že stěžovatel byl prvotně zajištěn na základě příkazu starosty města (v tuzemsku byla obdobná pravomoc svěřena původně národním výborům), načež posléze navazovaly příkazy okresního a krajského soudu na dočasné zbavení osobní svobody. Stěžovatel byl držen v psychiatrické léčebně, přičemž platnost tohoto držení byla každý rok obnovována rozhodnutím krajského soudu na základě vyjádření jeho ošetřujícího lékaře. Stěžovatel nebyl

---

¹ PODRAZIL, Petr. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. 2/2013. Praha: C. H. Beck, s. 54. ISSN 1210-6410.

² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Winterwerp proti Nizozemí, ze dne 24. října 1979, stížnost č. 6301/73,

obeznámený s probíhajícími řízeními, neměl dokonce ani možnost, ať již osobně, či prostřednictvím zástupce, vyjádřit se, potažmo napadnout lékařské zprávy, na kterých soudy svá rozhodnutí postavily. Pan Winterwerp celkem čtyřikrát žádal o propuštění, přičemž třikrát žádost zamítl sám prokurátor jako bezdůvodnou, a to aniž by ji postoupil soudu k rozhodnutí. Před Evropským soudem pro lidská práva tedy ležela otázka vytyčení bodů, bezvýhradně za kterých je nedobrovolná hospitalizace v souladu se základními lidskými právy a svobodami. Prvotní podmínkou je existence duševní poruchy, která musí být prokázána objektivním lékařským posudkem, který má být vyhotoven již před hospitalizací pacienta, ovšem ve výjimečných, naléhavých případech, jej lze opatřit až poté. K tomu se připojuje požadavek, aby duševní stav dosahoval takového charakteru a intenzity, že nedobrovolná hospitalizace se jeví jako nezbytná. Nakonec poslední podmínka pro zákonnou nedobrovolnou hospitalizaci je, že doba trvání takové hospitalizace je přesně odvislá od duševní poruchy, a tím i jejího potřebného charakteru a intenzity. Záruku zákonné nedobrovolné hospitalizace pak má poskytovat pravidelné přezkoumávání zdravotního stavu pacienta spolu se souvisejícím posuzováním důvodů detence. Mantinelů nastavených Evropským soudem pro lidská práva se soudy drží i nadále a stejně tak jsou tyto závěry stále aplikovány v řadě dalších rozhodnutí, kde jsou pouze specifikovány či rozvíjeny s ohledem na projednávanou věc. Rozhodnutí ve věci Winterwerp proti Nizozemí tak představuje jedno ze stěžejních rozhodnutí týkajících nedobrovolné hospitalizace.

K nastaveným požadavkům pak přistupují i procesněprávní záruky týkající se řízení o detenci pacienta, které vycházejí ze zajištění, že institutu nebude zneužito a právo na osobní svobodu bude chráněno v maximální možné míře. Také je s procesní zárukou spojen požadavek souladu s řízením podle zákona a je tedy žádoucí, aby vnitrostátní právní úprava jasně stanovila důsledky vyplývající z chování člověka tak, aby je jedinec mohl předvídat.

Na mezinárodním poli jsou záruky hmotněprávní i procesněprávní zakotveny zejména v článku 5 takzvané Evropské úmluvy o lidských právech, která je k nalezení ve sbírce zákonů pod sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících (dále jen „*Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod*“), a kde je v pěti odstavcích zmíněného článku poměrně podrobně zakotveno právo na svobodu a osobní bezpečnost.

V režimu vnitrostátního práva je samotným základem hmotněprávní i procesněprávní záruky zákonné nedobrovolné hospitalizace článek 8 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (dále jen „*Listina základních práv a svobod*“). Jádro hmotněprávní záruky je odrazem prvotně článku 7 Listiny základních práv a svobod, který garantuje nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, s možností omezení toliko v případech stanovených zákonem, a dále též právě článkem 8 odst. 1, 2 a 6 Listiny základních práv a svobod, vycházejícího ze zaručení osobní svobody a požadavku na její zbavení pouze zákonnými způsoby a důvody. Procesněprávní záruky pak zahrnují postupy, které je třeba vždy při omezování osobní svobody dodržet. Právě na řízení pak je kladen požadavek rychlosti, což na druhé straně znamená právo pacienta na urychlené soudní řízení, jakožto jednu z jeho nejpodstatnějších procesních záruk. Sama Listina základních práv a svobod totiž zakotvuje povinnost oznámení nedobrovolné hospitalizace soudu do 24 hodin a dále pokračuje i s určením lhůty pro rozhodnutí soudu, která je stanovena na 7 dní. Je tím tedy částečně rozvíjeno obecné právo na projednání věci bez zbytečných průtahů upravené v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Od základu položeného příslušnými články Listiny základních práv a svobod se pak odvíjí všechny další dotčené právní předpisy. Základním soukromoprávním předpisem hmotněprávní povahy je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „*občanský zákoník*“), který neopomenul ani vytyčení nejjobecnějšího rámce pro nedobrovolnou hospitalizaci pacienta, a to ve svých ustanoveních § 104 až § 110. Speciální úpravu těchto vztahů ale obsahuje zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (dále jen „*zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování*“), který především taxativně jmenuje případy, kdy je možné pacienta držet bez jeho souhlasu. Představuje tak vlastně samotný základ pro detenci. Roku 2014 dne 1. ledna se stalo účinné znění novelizace zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „*občanský soudní řád*“), ze kterého byla vyřazena úprava nesporných a takzvaných jiných řízení. Tato řízení byla včleněna do separátního předpisu, kterým je zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „*zákon o zvláštních řízeních soudních*“). Přesto se obecná úprava mnoha institutů aplikovatelných v detenčních řízeních stále nachází v zákoně o zvláštních řízeních soudních. Řízením ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve

zdravotním ústavu, tedy detenčním řízením, se zákon o zvláštních řízeních soudních zabývá ve čtvrtém díle v ustanoveních § 66 až § 83.

Osobní svobodu lze pojímat jako právo jednat dle vlastní vůle, bez jakékoli intervence státu. Zároveň lze říci, že se jedná o právo nebýt svévolně omezován v pohybu či vězněn, neboť zásah do osobní svobody je každým z nás pociťován velmi silně. Z právního hlediska je podstatné, že zbavení osobní svobody je automaticky vázáno na užívání dalších lidských práv, jako je právo na rodinný a soukromý život nebo také na volný pohyb, byť o to více jsou tato práva dotčena, je-li jedinec zařazen do takzvané totální instituce. Pak jsou pro jedince všechny běžné činnosti každodenního života, jako je práce, spánek, stravování, soustředěny pouze na jediném místě.³ Na ústavní úrovni je tedy vytvořen právní rámec pro situace, kdy osobní svobodu člověka lze omezit ve prospěch ochrany jiných významných hodnot pro společnost, přičemž je žádoucí, aby takové omezení bylo zcela výjimečné a používané jen v nezbytně nutných situacích. Zároveň taková omezení nesmí překročit intence zákona. Právní předpisy České republiky vztahující se k této problematice neobsahují obecnou úpravu, jakou obsahovaly, respektive dodnes obsahují, například právní předpisy Velké Británie již v Habeus Corpus Act. Základní principy tohoto práva je tak nutno hledat jak v rovině vnitrostátní úpravy, a to zejména v ústavním zákoně č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále jen „*Ústava České republiky*“), dále především v Listině základních práv a svobod, dále v jednotlivých zákonech, tak i v mezinárodních závazných smlouvách, zejména v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

1.1. České právní předpisy

S ohledem na zvolené téma předkládané práce, a to Přípustnost převzetí a další držení ve zdravotním ústavu, bude v následujících kapitolách vedle Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod a vybraných mezinárodních právních předpisů, pojednáváno zejména o občanském zákoníku, zákoně o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, a zákoně o zvláštních řízeních soudních, neboť především v těchto právních předpisech je zmíněné řízení upraveno.

---

³ MATIAŠKO, Maroš, Zuzana DURAJOVÁ, Denisa SLAŠŤANOVÁ a Barbora RITTICHOVÁ. *Jak postupovat v detenčním řízení: Metodická příručka pro soudy, advokáty a psychiatrické léčebny*. 2012, s. 8.

Konkrétní podmínky pro převzetí a držení člověka ve zdravotnickém zařízení a zákonný režim takového nedobrovolného omezení upravují ustanovení § 104 občanského zákoníku, následně také ustanovení § 38 a následujících zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. Naopak procesní postup ve věci přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu je regulován ustanoveními § 66 a následujících zákona o zvláštních řízeních soudních. Přitom se veškeré tyto právní předpisy navzájem prolínají a doplňují.⁴

Výše zmíněné právní předpisy operují s odlišnými termíny. Zatímco ustanovení § 104 občanského zákoníku ve vztahu ke zdravotní instituci, ve které došlo k omezení člověka, využívá termínu „zařízení poskytující zdravotní péči“, procesní předpisy, konkrétně ustanovení § 67 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních operuje s pojmem „zdravotní ústav“ a zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování ve svém ustanovení § 28 pojednává o „zdravotnickém zařízení“. Dle komentáře k občanskému zákoníku⁵ se zmíněné pojmy pro účely výkladu pokládají za synonyma. Zároveň ale dodává, že „zařízením poskytujícím zdravotní péči“ ve smyslu ustanovení § 104 občanského zákoníku je i „zařízení sociálních služeb“ podle ustanovení § 84 zákona o zvláštních řízeních soudních, jehož účelem je nejen stabilizace zdraví umístěného, ale i všeobecná péče o jeho potřeby. Terminologická nejednotnost ale nespočívá pouze u legislativní zkratky prostor určených k poskytování zdravotních služeb. Obdobně tomu je totiž zacházeno se slovním označením člověka hospitalizovaného, u něhož je v občanském zákoníku a zákonu o zvláštních řízeních soudních použit pojem „umístěný člověk“, zatímco v zákonu o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování se hovoří o „pacientovi“. Nicméně stejně jako v předchozím případě mají tyto slovní výrazy stejný význam a lze je tedy zaměňovat.

Z hlediska procesní stránky pak zákon o zvláštních řízeních soudních, a to zejména oproti dřívější úpravě obsažené v občanském soudním řádu, poměrně značně rozděluje řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu na dvě fáze, respektive dvě řízení.

---

⁴ SVOBODA, Karel. § 104 (Podmínky nedobrovolného převzetí a držení). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-09-10]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁵ SVOBODA, Karel. § 104 (Podmínky nedobrovolného převzetí a držení). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-09-10]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

1.1.1. Ústava České republiky

Základ tuzemského právního řádu nemůže tvořit nic jiného, nežli Ústava České republiky, představující právní předpis s nejvyšší právní silou a stanovující základní principy právních vztahů a postavení subjektů práva. Jestliže tedy Ústava České republiky tvoří jakési obecné jádro právních norem, musí se tyto normy posléze z ní vyvíjet a specifikovat obecný požadavek do konkrétních předpisů v různých odvětvích práva. Ani otázka detence není a nemůže být výjimkou, když vychází z postavení člověka a státu, jakožto demokratického a založeného na úctě k právům a svobodám člověka a občana, a za respektování tohoto je dále realizována skrze konkrétní právní předpisy. Zmíněná práva a svobody jsou pak podrobněji specifikovány v Listině základních práv a svobod, která byla vyhlášena jako nedílná součást ústavního pořádku České republiky. Nejde však pouze o článek 1 Ústavy České republiky, ale lze pokračovat i jejím článkem 4 stanovujícím, že základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci, na který pak lze plynule navázat dělbou moci věnující se konkrétně té soudní a kde jsou stanovena ta nejzákladnější obecná pravidla pro řízení před soudem. Poskytnutí ochrany právům a rozhodování o zásazích do těchto práv tedy přísluší nezávislým soudům, které jsou vázány zákony a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu. Nejinak je tomu samozřejmě i v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu. V návaznosti na obecná pravidla řízení před soudy pak článek 96 Ústavy České republiky stanovuje rovnost všech účastníků řízení před soudy a pokračuje s požadavkem na ústní a veřejné jednání soudů, kdy od tohoto se lze odchýlit pouze na základě výjimek stanovených zákonem. Rozsudek se pak vyhláší vždy veřejně.

1.1.2. Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod je, jak již bylo výše zmíněno, považována za součást ústavního pořádku České republiky. Je koncipována z principů právního státu, tedy ze svrchovanosti práva a ze zásady nemožnosti státu zasahovat libovůlí do svobod jednotlivce bez zákona, a naopak zasahovat pouze v jeho mezích. Pro všechna základní práva a svobody platí, že jsou nezadatelná, nezcizitelná, nepromlčitelná, nezrušitelná a všechna jsou pod ochranou soudní moci. Ačkoliv Listina základních práv a svobod není jako

ústavní zákon formálně označena, z hlediska právní síly je s ústavními zákony srovnatelná.

Právo týkající se osobní svobody, nalezneme v Listině základních práv a svobod v článku 7 a zejména pak v článku 8. Tyto články jsou stěžejní ustanovení pro řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu, neboť již z podstaty tohoto řízení zde dochází k zásahu do práva na osobní svobodu. Ačkoliv je v článku 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod poněkud striktně uvedeno, že nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena, nemusí být z tohoto na první pohled zřejmé, že jde o vymezení práva na osobní svobodu. V článku 8 je pak zakotveno právo na osobní svobodu včetně situací, kdy ji lze omezit, a to pouze z důvodů a způsobem, který stanoví zákon.

Lze říci, že obdobně postavena je i Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, která se pro Českou republiku stala platnou a závaznou po dovršení procesu ratifikace 28. října roku 2009 a lze ji najít pod sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 10/2010 Sb. m.s. (dále jen „*Úmluva o právech osob se zdravotním postižením*“). Ta mimo jiné konstatuje, že každý má právo na osobní svobodu, a zároveň dále uvádí situace, kdy je možné, aby stát osobní svobodu omezil. Úmluva o právech osob se zdravotním postižením v článku 14 konkretizuje, že každý jedinec s postižením má na rovnoprávném základě s ostatními právo na svobodu a osobní bezpečnost, jakož i na stejné záruky co se týče lidských práv v případech, když jedinci byli zbavení osobní svobody. Článek 14 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením je nutno vykládat v souladu s jejím účelem, jakož i s ostatními články, především s článkem 12, který hovoří o rovnosti před zákonem, dále článkem 13, kde je zakotven přístup ke spravedlnosti a článkem 19, který hovoří o nezávislém způsobu života a zapojení do společnosti.

Koncepce článku 8 Listiny základních práv a svobod tak vlastně rozšiřuje garanci nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí, kterou zaručuje ve svém článku 7. Naopak omezena může být jen v zákoně stanovených případech. Pojem nedotknutelnost osoby lze vyložit jako zásadu svobodného rozhodování v problematice péče o vlastní zdraví. Obecně lze tedy říci, že každý jedinec má právo rozhodnout se, zda a do jaké míry podstoupí určitý lékařský výkon. Přesto jsou zákonem stanovené případy, kdy je jedinec povinen podrobit se lékařskému vyšetření, popřípadě výkonu. Taková povinnost podrobení se lékařskému zákroku je blíže specifikována v zákoně o zdravotních službách a podmínkách jejich

poskytování. V Listině základních práv a svobod i v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod jsou taxativně vyjmenovány důvody pro možnost zásahu do osobní svobody. Zatímco Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod váže zákonné držení osob na důvody, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků, Listina základních práv a svobod hovoří pouze o převzetí a držení v ústavní zdravotnické péči bez žádné další takové vazby, přičemž určuje minimální rámec, kterým je povinnost zdravotnického zařízení oznámit do 24 hodin soudu každé jednotlivé omezení osobní svobody a povinnost soudu do 7 dnů přezkoumat, zda k převzetí došlo ze zákonných důvodů. Vzhledem k tomuto zakotvení v ústavním pořádku je splnění oznamovací povinnosti důležitou podmínkou pro detenci pacienta. Jak již bylo zmíněno, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod hovoří ve svém článku 5 písm. e) o zákonném držení osob, které jsou duševně nemocné. Ovšem konkrétní podmínky, potažmo dobu přezkumu, však také ponechává na vnitrostátní úpravě.

Článek 8 Listiny základních práv a svobod nejen tedy že garantuje osobní svobodu, ale otevírá i možnosti jejího omezení na zákonném podkladu, kdy ve výčtu jednotlivých odstavců jsou dva režimy, a to zásah do osobní svobody ve formě zadržení osoby či její vzetí do vazby, měla-li se dopustit trestného činu, a dále i právě v případech převzetí nebo držení osoby v ústavní zdravotnické péči bez jejího souhlasu. Z pohledu zásahu do identického práva a úpravy na stejné úrovni, pod stejným článkem, toliko v odlišném odstavci, lze uzavřít, že obě formy omezení osobní svobody, tedy jak v řízení trestním, tak detenčním, mají stejnou váhu. Rozkol ale nastává ve lhůtách stanovených soudem k rozhodnutí, neboť u rozhodnutí o vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu je soud vázán lhůtou sedmidenní, a naopak v případě řízení trestního má soud povinnost rozhodnout do 24 hodin od předání zadržené osoby obviněné ze spáchání trestného činu o tom, zda obviněná osoba bude vzata do vazby či nikoliv. Významným bodem ve vazbě na určené lhůty pro vydání rozhodnutí pak je následek v případě jejich nedodržení. Zatímco pokud není obviněné osobě oznámeno rozhodnutí o vazbě do 24 hodin, od doby, kdy byla dodána na místo výslechu, má právo na to, aby byla propuštěna⁶, na druhé straně v případě nedodržení zákonné sedmidenní lhůty u přípustnosti převzetí a dalšího

---

⁶ § 69 odst. 5 a 6 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

držení ve zdravotním ústavu toto není spojeno s propuštěním osoby ze zdravotního ústavu.

1.1.3. Občanský zákoník

Předchůdce současného občanského zákoníku, a to zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „*občanský zákoník 1964*“), na úpravu vztahů při nedobrovolné hospitalizaci nepamatoval, nicméně současný občanský zákoník, i přes úpravu těchto vztahů ve speciálních právních předpisech, do sebe vmísil jejich zákonný základ. Občanský zákoník je svou povahou předpis hmotněprávní a stanovuje nejobecnější mantinely pro nedobrovolnou hospitalizaci pacienta, přičemž tuto problematiku nalezneme v první obecné části, konkrétně v ustanoveních § 104 - § 110. Vzhledem k podstatě a závažnosti zásahu klade tento zákon důraz na posílení právního postavení umístěného člověka. Především žádá, aby se mu dostalo náležitého poučení. Zároveň občanský zákoník klade podmínky pro nedobrovolné převzetí a držení člověka v zařízení poskytujícím zdravotní péči v části týkající se osobnosti člověka.

Ustanovení § 104 občanského zákoníku výslovně staví převzetí člověka do zdravotnického zařízení bez jeho souhlasu jako nejzazší opatření, kdy toto opatření s ohledem na svou subsidiární povahu má tedy nastoupit pouze za zákonem stanovených důvodů, na zákonném podkladě a za současného vyčerpání mírnějších a méně omezujících variant. Zároveň toto ustanovení upřesňuje, že podání návrhu na omezení svéprávnosti není samo o sobě důvodem pro převzetí nebo držení člověka ve zdravotnickém zařízení. Na základě terminologických nedůsledností, (hovořím o operování s odlišnými pojmy, kdy ustanovení § 104 občanského zákoníku užívá pojem „*zařízení poskytující zdravotní péči*“, procesní předpisy užívají termín „*zdravotní ústav*“, konkrétně ustanovení § 67 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, ustanovení § 11 zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování používá termín „*zdravotnické zařízení*“, a dále pro účely výkladu ustanovení § 104 občanského zákoníku i termín „*poskytovatel sociálních služeb*“ zmíněné v ustanovení § 84 zákona o zvláštních řízeních soudních), se lze domnívat, že z předpisů hmotného práva upravujících režim podmínek přípustnosti nedobrovolné hospitalizace a ani z procesních norem upravujících řízení o přípustnosti převzetí nebo držení pacienta nelze soudit, že by měly zakládat nějakou specifickou hmotněprávní nebo procesní subjektivitu „*zařízení poskytujícího zdravotní péči*“,

„zdravotnického zařízení“ nebo „zdravotního ústavu“. Jejich hmotněprávní nebo procesní subjektivita musí vyplývat ze zákonných ustanovení, která jsou svojí funkcí určena k vymezení hmotněprávní a od ní se odvíjející procesní subjektivity. Pokud tedy zákon těmto zařízením nebo ústavům ukládá nějaká práva nebo povinnosti, vznikají tato práva a povinnosti právnické nebo fyzické osobě, což je zpravidla poskytovatel, případně provozovatel zdravotních služeb. Zdravotnické zařízení tedy nemá být subjektem práv ani povinností ani tehdy, když mu zákon z důvodu terminologické redundance konkrétní práva nebo povinnosti ukládá.

Občanský zákoník necílí jen na práva hospitalizovaného člověka, ale na straně druhé obsahuje povinnosti zařízení poskytujícího zdravotní péči, kdy mezi tyto povinnosti patří mimo jiné ta oznamovací při převzetí nebo držení člověka, a to vůči zákonnému zástupci, opatrovníkovi, podpůrci, manželu nebo jiné osobě blízké, ale jen tehdy, pokud zadržovaný člověk sdělení těchto informací manželu nebo jiné osobě blízké nezakázal.⁷ Navzdory zákazu umístěného musí zdravotnické zařízení adresovat oznámení vždy zákonnému zástupci, opatrovníkovi či podpůrci.⁸ K oznámení není zákonem stanovena forma, zdravotnické zařízení tedy není v tomto ohledu nikterak svazováno, což by se pak mělo projevit v dostání oznamovací povinnosti v co nejkratší možné době, slovy zákona neprodleně, tedy při první objektivně možné příležitosti. V souvislosti s názvem a úpravou předmětného pododdílu občanského zákoníku lze dovodit, že oznamovací povinnost vůči vyjmenovaným osobám nastává pouze u detence zdravotní, nikoliv u situací hospitalizování člověka s jeho souhlasem. Dále lze dodat ohledně oznamovací povinnosti o hospitalizaci bez souhlasu nebo o omezení člověka během dříve dobrovolné hospitalizace, že tuto oznamovací povinnost poskytovatel zdravotních služeb má vůči osobám uvedeným v ustanovení § 105 odst. 1 občanského zákoníku pouze tehdy, pokud informace o jejich existenci a o místě jejich bydliště musí nebo má mít k dispozici. Přitom čerpá zejména z informací umístěného člověka a z dokumentace, kterou má o umístěném k dispozici. Oznámení, které má být učiněno neprodleně poté, co se o existenci těchto osob poskytovatel zdravotních služeb dozví, musí být uskutečněno vhodným způsobem tak, aby kontaktované osoby mohly popřípadě účinně zasáhnout již do řízení ve věci o přípustnosti převzetí člověka do

---

⁷ § 105 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁸ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015, s. 586-588. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.

zdravotnického zařízení. Protože je podstatné to, aby se informace o převzetí dostala do sféry alespoň některé z osob blízkých umístěnému, proto je třeba oznamovací povinnost naplnit vždy vůči zákonnému zástupci nebo hmotněprávnímu opatrovníkovi hospitalizovaného.⁹

Mezi další povinnosti patří i povinnost oznámení soudu o převzetí člověka bez jeho souhlasu, a to do 24 hodin od jeho převzetí, jak praví ustanovení § 105 odst. 2 občanského zákoníku. Tato lhůta musí být zachována i v případě, je-li člověk v takovém zařízení zadržen.¹⁰ Zde ustanovení § 105 odst. 2 občanského zákoníku rekapituluje ústavní povinnost zdravotnického zařízení vyplývající z Listiny základních práv a svobod. Splnění této oznamovací povinnosti, s ohledem na účel vyjádřený i v rovině ústavní, je podmínkou pro další trvání detence. Soud o učiněném opatření musí rozhodnout do sedmi dnů. Ustanovení § 105 občanského zákoníku stanovuje, že převzetí nebo omezení člověka ve zdravotnickém zařízení poskytuje vyjmenovaným osobám nikoliv samotné zdravotnické zařízení, nýbrž poskytovatel zdravotních služeb. Lze tak z této formulace soudit, že pro případ, kdy zdravotnické zařízení nemá způsobilost k právnímu jednání, což znamená, že nemůže být účastníkem řízení podle ustanovení § 66 a následujících zákona o zvláštních řízeních soudních, přebírá tak jeho procesní práva a povinnosti včetně práva být účastníkem řízení dle ustanovení § 67 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních poskytovatel zdravotních služeb. Ustanovení § 67 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních tedy nezakládá procesní subjektivitu zdravotnického ústavu *ad hoc*.¹¹

Sám pacient, který byl bez svého souhlasu zadržen nebo omezen, má právo zakázat poskytnutí informace o svém zdravotním stavu buď ve vztahu ke konkrétní osobě, nebo naopak určit konkrétní osoby, výlučně kterým mohou být tyto informace poskytnuty, a to dle ustanovení § 33 odst. 1 a odst. 3 zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. I když podpůrce nebo důvěrník, případně jiné osoby uvedené v ustanovení § 105 odst. 1 občanského zákoníku, na základě zákazu nemají přístup ke zdravotnické dokumentaci,

---

⁹ SVOBODA, Karel. § 105 (Oznamovací povinnost zdravotního ústavu). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-09-22]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁰ §105 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹¹ SVOBODA, Karel. § 105 (Oznamovací povinnost zdravotního ústavu). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-09-23]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

neztrácejí postavení účastníka řízení o přípustnosti převzetí nebo držení, a tudíž se mohou v rámci tohoto řízení seznamovat s důkazními prostředky dokládajícími zdravotní stav člověka pacienta. Jinak by jejich účastenství bylo jen formální. Jiné osoby však nemají právo pověřit nezávislého odborníka provedením přezkumu diagnózy nebo zdravotní dokumentace člověka podle ustanovení § 109 odst. 1 občanského zákoníku. Přistoupil-li pacient k volbě důvěrníka nebo podpůrce až po svém převzetí do zdravotního ústavu a během svého převzetí nebo držení výslovně těmto osobám nezakázal přístup k informacím o svém zdravotním stavu, má se za to, že původní zákaz podávat jim informace o zdravotním stavu byl zrušen.

V detenčním řízení se soud vysloví o zákonnosti omezení osobní svobody fyzické osoby ve všech případech, ve kterých došlo k jejímu převzetí a následnému umístění do zdravotnického zařízení bez jejího písemného souhlasu. Zrovna tak se soud vysloví o zákonnosti omezení osobní svobody fyzické osoby v případech, kdy tam byla převzata se svým souhlasem, ale v dalším průběhu léčby byla dodatečně omezena ve volném pohybu nebo styku s vnějším světem. Pokud však odpadnou důvody, pro něž bylo řízení zahájeno, je nutné řízení zastavit ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 občanského soudního řádu. Konkrétně tomu bude takto tehdy, udělí-li umístěný dodatečně písemný souhlas se svým umístěním do ústavu nebo bude-li z ústavu propuštěn.¹²

Práva a povinnosti jakéhokoliv pacienta jsou regulovány ustanovením § 28 a následujících zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování a dále upraveny ve vnitřních řádech konkrétních zdravotních zařízení. O svých obecných právech a povinnostech má být poučen každý pacient, a to ať už se jedná o dobrovolnou nebo nedobrovolnou zdravotní péči. Ustanovení § 106 občanského zákoníku upravuje nikoliv toto všeobecné poučení, ale právo na vysvětlení podstaty detenčního řízení, jeho možného průběhu a následků.¹³ Rovněž se jedná i o poučení o procesních právech, které umístěnému člověku v průběhu řízení vznikají. Jde o právo zvolit si zmocněnce, možnost vybrat si důvěrníka nebo také o právo na osobní rozhovor bez přítomnosti třetích osob mezi umístěným člověkem a jeho zástupcem, důvěrníkem nebo podpůrcem. Možnost zvolit si zmocněnce je spojována také s faktem, že pokud si umístěný zmocněnce nezvolí, bude mu ustanoven zástupce z řad advokátů dle ustanovení § 69 odst. 2

---

¹² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. února 2011, sp.zn. 30 Cdo 311/2011

¹³ § 66 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

zákonu o zvláštních řízeních soudních. Termín „zástupce“ aplikovaný v ustanovení § 108 občanského zákoníku není dále rozvíjen, avšak komentář k občanskému zákoníku jeho význam a zjevný smysl vykládá tak, aby umístěný mohl jednat s jakýmkoli typem svého zástupce bez přítomnosti třetích osob.¹⁴ Poučení vůči umístěnému člověku není jednorázového charakteru a umístěná osoba tak musí být informována i v průběhu detenčního řízení vzhledem ke konkrétním procesním právům a potřebnosti. Umístěná osoba musí být ihned a zároveň v dostatečné míře informována o skutečnostech a právních normách odůvodňujících její detenci, právo přednést svoje stanovisko a právo vyjádřit se především k překládaným důkazům k odůvodnění detence, zejména k lékařským zprávám. Má-li umístěná osoba důvěrníka nebo podpůrce, je povinen oznámit zdravotní ústav informace o učiněných opatřeních i těmto osobám. Zdravotní ústav je povinen podat vysvětlení tak, aby mu umístěná osoba porozuměla.¹⁵ Dále mezi práva, o kterých má být umístěný poučen, patří informace o právu podat návrh na propuštění, dle ustanovení § 82 zákona o zvláštních řízeních soudních, nebo poučení o právu žádat o přezkum svého zdravotního stavu, zdravotní dokumentace nebo vyjádření ošetřujícího lékaře ze strany nezávislého odborníka nemajícího vztah k poskytovateli zdravotních služeb, dle ustanovení § 109 odst. 1 občanského zákoníku, a v neposlední řadě také o poučení, že rozhodnutí soudu o přípustnosti převzetí nebo držení neodnímá umístěnému člověku právo na odmítnutí určitého zákroku nebo léčebného výkonu, dle ustanovení § 110 občanského zákoníku. Vysvětlení podávané dle ustanovení § 106 odst. 1 občanského zákoníku poskytovatel zdravotních služeb uskuteční i vůči zákonnému zástupci, přičemž pojem zákonný zástupce zahrnuje i opatrovníka ustanoveného v řízení podle ustanovení § 44 a následujících zákona o zvláštních řízeních soudních. Dále poskytovatel uskuteční vysvětlení procesnímu opatrovníku jmenovanému podle ustanovení § 69 zákona o zvláštních řízeních soudních, nebo podpůrci. Poskytovatel s těmito osobami může spolupracovat při naplnění své vysvětlovací povinnosti vůči umístěnému člověku. V požadavku kladeném v ustanovení § 106 občanského zákoníku tak spočívá posílení právního

---

¹⁴ SVOBODA, Karel. § 106 (Poučení umístěného a osob hájících jeho zájmy). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-09-25]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁵ § 106 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

postavení umístěného člověka. Poučovací povinnost tak představuje jednu z minimálních garancí zákonnosti detenčního řízení.¹⁶

Ustanovení § 107 občanského zákoníku upravuje povinnost, kterou má poskytovatel zdravotních služeb v případě, kdy má člověk zmocněnce nebo důvěrníka, aby oznámil učiněné opatření zmocněnci nebo důvěrníkovi bez zbytečného odkladu poté, co se o nich dozví. Naopak důvěrník i podpůrce disponují stejným právem, a to uplatnit ve prospěch člověka svým jménem všechna jeho práva vzniklá v souvislosti s jeho převzetím do příslušného zařízení nebo s jeho držením v takovém zařízení. K termínu „bez zbytečného odkladu“ se komentář¹⁷ k občanskému zákoníku vyjadřuje tak, že se opatřením ve smyslu projednávaného ustanovení § 107 rozumí jakékoli omezení volného pobytu nebo pohybu umístěného člověka a termín „bez zbytečného odkladu“ znamená, že k vyrozumění zmocněnce nebo důvěrníka má dojít tak, aby mohli účinně uplatnit svá procesní práva během detenčního řízení a aby mohli opatření učiněné zdravotním zařízením osobně projednat s umístěným a přijmout co nejrychleji kroky k možné nápravě stavu, který se jim jeví jako nepřiměřený.

Podpůrce a ani důvěrník by si neměli počínat tak, aby jednali proti výslovné vůli člověka, jehož podporují. Proto komentář¹⁸ k občanskému zákoníku poukazuje na ustanovení § 68 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních, které přibližuje postavení důvěrníka nebo podpůrce s postavením vedlejšího účastníka v civilním sporu, u něhož rovněž platí, že pokud účel jeho jednání odporuje úkonům účastníka, kterého v řízení podporuje, posoudí je soud s ohledem na všechny okolnosti, podle ustanovení § 93 odst. 3 občanského soudního řádu. V případě, že by bylo aplikováno ustanovení § 68 odst. 2 zákon o zvláštních řízeních soudních izolovaně, je nutné uzavřít, že pokud se procesní úkony umístěného člověka a podpůrce nebo důvěrníka dostanou do vzájemného rozporu, soud přijme procesní návrh podpůrce nebo důvěrníka jen tehdy, lze-li podle stavu věci k danému okamžiku posouzení úkonu ze strany soudu očekávat, že přinese

---

¹⁶ SVOBODA, Karel. § 106 (Poučení umístěného a osob hájících jeho zájmy). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-09-27]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁷ SVOBODA, Karel. § 107 (Postavení zmocněnce, důvěrníka a podpůrce). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-10-07]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹⁸ SVOBODA, Karel. § 107 (Postavení zmocněnce, důvěrníka a podpůrce). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-10-07]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

pro umístěného příznivější výsledek řízení. Dále komentář¹⁹ k občanskému zákoníku poukazuje na fakt, že zmíněná konstrukce konfliktu procesních úkonů umístěného člověka a důvěrníka nebo také podpůrce, kterou prosazuje ustanovení § 68 odst. 2 zákon o zvláštních řízeních soudních, není v souladu s dikcí ustanovení § 107 odst. 2 občanského zákoníku a s její téměř doslovnou transkripcí uvedenou v ustanovení § 68 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, které předpokládají, že procesní postavení podpůrce a důvěrníka je zcela samostatné. Vždyť podpůrce i důvěrník jednájí svým jménem, a dokonce jsou oprávněni sami podat návrh na zahájení jakéhokoli řízení podle ustanovení § 66 a následujících zákona o zvláštních řízeních soudních, protože i takový návrh spadá do kompetencí „všech práv“ umístěného člověka vzniklých v souvislosti s jeho převzetím do zařízení a s jeho pobytem v zařízení. Vyjdeme-li tedy nikoliv z ustanovení § 68 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních, ale z ustanovení § 107 odst. 2 občanského zákoníku a ustanovení § 68 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, uzavřeme pak, že případná kolize procesních návrhů umístěného člověka s návrhy jeho důvěrníka nebo podpůrce nemůže soud vést k odmítnutí procesních úkonů podpůrce nebo důvěrníka s odůvodněním, že si umístěný člověk tyto úkony nepřeje a že jejich neprovedení není ve zjevném rozporu se zájmy umístěného. Tento argument soudu by byl v rozporu s faktem, že umístěný člověk a jeho podpůrce, případně důvěrník, mají samostatné procesní postavení. Zákon o zvláštních řízeních soudních je, jde-li o ustanovení § 66 a následujících, podle důvodové zprávy předpisem, který má posloužit k co nejpreciznějšímu naplnění předpisů nového hmotného práva. Je možné se přiklonit k tomu, že soud má rozpor mezi ustanovením § 68 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních a ustanovením § 107 odst. 2 občanského zákoníku řešit ve prospěch hmotného práva a dále lze dodat, že ustanovení § 107 odst. 2 občanského zákoníku je ve vztahu k ustanovení § 45 odst. 2 zákon o zvláštních řízeních soudních *lex specialis*. Také zákonný zástupce nebo opatrovník umístěného, který mu byl ustanoven proto, že jeho svéprávnost byla omezena, má postavení samostatného účastníka řízení o přípustnosti převzetí i držení ve zdravotním ústavu, pokud podal návrh na zahájení řízení, a jejich procesním úkonům a návrhům soud musí přihlížet i v případě, kdy zájmy umístěného nejsou

---

¹⁹ SVOBODA, Karel. § 107 (Postavení zmocněnce, důvěrníka a podpůrce). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-10-08]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

v souladu s těmito úkony a návrhy. Občanský zákoník předpokládá, že umístěný má mít možnost prosazovat vlastní návrhy během řízení, bez ohledu na představy osob, které jej za běžných okolností zastupují a jednají jeho jménem. Pokud zákonný zástupce, důvěrník či podpůrce vzali svůj vlastní návrh na zahájení řízení ve věci samé zpět, disponuje soud kompetencí, aby rozhodnul o neúčinnosti takového zpětvzetí. Jde pak o řízení, která lze zahájit i bez návrhu dle ustanovení § 15 zákona o zvláštních řízeních soudních.²⁰

Co se týče ustanovení § 108 občanského zákoníku, lze ho vyložit jako ustanovení vyrovnávající reálnou nevýhodu, v níž se ocitá umístěný člověk během nedobrovolného převzetí a držení ve zdravotním ústavu. Umístěný člověk může své osobní záležitosti bez přítomnosti třetích osob projednávat i se svým zákonným zástupcem. Tedy nejen se zástupcem pro řízení ustanoveným podle ustanovení § 68 zákona o zvláštních řízeních soudních, případně s opatrovníkem, který mu byl ustanoven v řízení podle ustanovení § 44 a následujících zákona o zvláštních řízeních soudních.²¹

Ustanovení § 109 občanského zákoníku nabízí možnost pro uplatnění práva umístěného člověka, jeho důvěrníka a podpůrce, žádat po zdravotním ústavu zpřístupnění zdravotní dokumentace umístěného a dalších údajů o jeho zdravotním stavu a důvodech jeho převzetí třetí osobě, kterou některá z oprávněných osob určí a která prokáže, že je odborníkem, jenž je způsobilý posoudit předloženou dokumentaci a informace. Právo na zpřístupnění informací a dokladů potřebných pro posouzení, zda je nutné další držení umístěného ve zdravotním zařízení, musí respektovat všechny subjekty, které mají relevantní podklady k dispozici. Aplikovat toto právo je možné vůči poskytovateli zdravotních služeb, ale i vůči soudu a dalším blíže neurčeným subjektům. Je vynutitelné žalobou na uložení povinnosti strpět přezkum zdravotního stavu konkrétním nezávislým odborníkem. Zdravotnické zařízení musí informace a podklady zvolenému odborníku poskytnout bez zbytečného odkladu poté, co se tento odborník prokáže svým pověřením oprávněné osoby a zároveň doloží svoji odbornou způsobilost k jejich alespoň částečnému posouzení. Pokud odborník

---

²⁰ SVOBODA, Karel. § 107 (Postavení zmocněnce, důvěrníka a podpůrce). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-10-08]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²¹ SVOBODA, Karel. § 108 (Právo umístěného na konzultace). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-10-08]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

jedná na základě pověření podpůrce nebo důvěrníka, musí doložit, že osoba, která jej pověřila, je opravdu podpůrcem nebo důvěrníkem umístěného člověka. Informace a podklady ve smyslu ustanovení § 109 odst. 1 občanského zákoníku se poskytují zvolenému odborníku, nikoliv pacientovi. Žádat o vydání zdravotních podkladů týkajících se umístěného jím ustanovenému odborníkovi je závislé na oprávnění důvěrníka nebo podpůrce, které je limitováno ustanovením § 31 až § 33 zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, podle nichž je právem každého pacienta, aby určil okruh osob, které mají přístup k informacím o jeho zdravotním stavu, případně výslovně zakázal konkrétním osobám přístup k takovým informacím. Pokud k takovému určení nedojde nebo z prohlášení umístěného nevyplývá, že podpůrce nebo opatrovník má výslovně zakázáno vyžadovat si informace o zdravotním stavu umístěného člověka, má subjekt disponující podklady povinnost poskytnout je pověřenému odborníkovi.²²

Z ustanovení § 110 občanského zákoníku vyplývá, že pokud vynese soud rozhodnutí o tom, že člověk, který byl ve zdravotním zařízení umístěn nebo omezen bez svého souhlasu, má v tomto umístění nebo omezení nadále setrvat, pak není tedy vhodné opakovaně rozhodovat o každém jednotlivém dalším omezení, k němuž dochází v rámci zdravotní péče o pacienta. Také nelze pominout, že umístěnému člověku zůstává právo odmítnout takovou lékařskou péči, tedy zákroky a výkony, které nesouvisejí s důvody, pro které byl člověk ve zdravotním zařízení umístěn nebo omezen. Kupříkladu, jestliže byl člověk hospitalizován proto, že trpí psychickou poruchou, pro kterou je nebezpečný sobě i svému okolí, a soud rozhodl o přípustnosti jeho převzetí a dalšího držení, může zdravotní zařízení za splnění zákonných podmínek využít omezujících prostředků stanovených v ustanovení § 39 zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. Restrikce spočívají zejména v omezení pohybu ochrannými pásy, umístění v síťovém lůžku či ochranný kabátek nebo aplikace psychofarmak. Naopak ale pokud by tento pacient trpěl onemocněním jater a jeho obtíže by mohly být omezeny odstraněním tohoto orgánu, jedná se o lékařský zákrok, který se netýká důvodů, pro které je pacient držen ve zdravotním zařízení, a proto má právo operaci jater odmítnout.²³

---

²² SVOBODA, Karel. § 109 (Oprávnění žádat nezávislý přezkum diagnózy). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-10-20]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²³ SVOBODA, Karel. § 110 (Právo odmítnout lékařský zákrok nebo výkon). In: ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI].

1.1.4. Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

Zákon zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování upravuje zdravotní služby a podmínky jejich poskytování a s tím spojený výkon státní správy, druhy a formy zdravotní péče, práva a povinnosti pacientů a osob pacientům blízkých, poskytovatelů zdravotních služeb, zdravotních pracovníků, jiných odborných pracovníků a dalších osob v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb a zpracovává i předpisy Evropské unie. Předmětem právní úpravy je zejména uspořádání dvou druhů základních právních vztahů, kterými jsou za první vztahy mezi poskytovateli zdravotních služeb, pacienty a osobami pacientům blízkými, a za druhé výkon státní správy ve zdravotnictví, vztahy poskytovatelů zdravotních služeb a orgánů správy a druhy a formy zdravotní péče. Vedle těchto právních vztahů je předmětem jeho úpravy hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb a právní postavení fakultních nemocnic a center vysoce specializované péče.

Poskytování zdravotních služeb je založené na svobodném a informovaném souhlasu toho, komu jsou poskytovány. Na druhé straně má pacient právo na svobodné vyjádření jeho vůle a na rozhodnutí o zdravotnických službách, které by mu měly být poskytnuty, což představuje základní právo ovládající zdravotnictví. Situace, kdy bude jednáno bez pacientova souhlasu, mají nastupovat pouze a jen ve chvílích, kdy je to nezbytně nutné. Dále je poskytování zdravotních služeb spojováno se zásahem do integrity pacientů, podáváním silných léků, s působením bolesti či omezením v běžném způsobu života. Toto je také spojeno s určitým rizikem komplikací, které mohou mít až katastrofální následky. Omezit pacienta navíc ve svobodě pohybu a ve styku s vnějším světem lze pouze tehdy, když péči o něj nelze zajistit jakýmkoliv méně omezujícím způsobem.²⁴ Proto má být detence vždy *ultima ratio* vůči jakémukoliv jinému postupu vůči pacientovi. Vzhledem k tomuto faktu tak zákon přiznává pacientům značně rozsáhlý katalog práv, při jejichž dodržování by měl mít pacient zajištěno nejen řádné zacházení, ale také i kvalitní penzum informací, po jejichž osvětě

Wolters Kluwer [cit. 2020-10-20]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

²⁴ § 104 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

bude smět rozhodnout o své další léčbě, jako udělit informovaný souhlas, dát takzvaný *revers*, a podobně.

V části čtvrté nazvané postavení pacienta a jiných osob v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb nalezneme pod hlavou I, práva a povinnosti pacienta a jiných osob. Jedná se o základní práva pacienta nebo také katalog práv pacienta. Jde o právo pacienta na poskytování zdravotních služeb na náležité odborné úrovni, právo při poskytování zdravotních služeb na úctu, důstojné zacházení, na ohleduplnost a respektování soukromí v souladu s charakterem poskytovaných zdravotních služeb, právo na nepřetržitou přítomnost zákonného zástupce, je-li osobou nezletilou, právo na nepřetržitou přítomnost opatrovníka, je-li osobou, jejíž svéprávnost je omezena tak, že není způsobilá posoudit poskytnutí zdravotních služeb, právo na poskytování zdravotních služeb v co nejméně omezujícím prostředí při zajištění kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb. Právo na přítomnost osob pacientovi nejbližších samozřejmě nesmí být v rozporu s jinými právními předpisy a vnitřním řádem zdravotnického zařízení a nesmí narušovat poskytování zdravotních služeb.

I přesto nezřídka přijde na otázku, jak naložit s nemocnou osobou, která si nepřeje být léčena, byť z důvodu ochrany společnosti by jí taková léčba měla být vnucena. Přes usilovnou snahu o ochranu lidského práva na osobní svobodu nastávají dnes a denně situace, kdy takový jedinec je hrozbou pro sebe nebo pro své okolí, a pro výkon efektivní ochrany společnosti je žádoucí jej hospitalizovat i bez jeho souhlasu. V praxi jsou takovou hrozbou jedinci nakažení infekční chorobou, lidé psychicky velmi nestabilní ubližující dalším osobám a také jedinci těžce zranění, že by bez hospitalizace a vnucené léčby nastala jejich smrt. Zájem na ochraně pacienta a společnosti před poškozením mnohonásobně převažuje nad pacientovým zájmem mít v daný okamžik možnost volného pohybu, či možnost styku s vnějším světem.

Nedobrovolná hospitalizace je vedle vazby a trestu odnětí svobody velmi častým způsobem omezení osobní svobody. Konkrétní podmínky pro převzetí a držení člověka ve zdravotním zařízení a zákonný režim takového nedobrovolného omezení upravují ustanovení § 38 a následující zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, podle kterého je:

za a) možné pacienta hospitalizovat bez souhlasu, jestliže mu bylo pravomocným rozhodnutím soudu uloženo ochranné léčení formou lůžkové péče, je nařízena izolace, karanténa nebo léčení podle zákona o ochraně veřejného zdraví,

je podle trestního řádu nebo zákona o zvláštních řízeních soudních nařízeno vyšetření zdravotního stavu,

za b) ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí, nebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak,

nebo za c) jeho zdravotní stav potřebuje poskytnutí neodkladné péče a zároveň neumožňuje, aby vyslovil souhlas.

Vedle toho je možné nezletilého pacienta nebo pacienta s omezenou svéprávností bez souhlasu zákonného zástupce nebo opatrovníka hospitalizovat v případě, jde-li o podezření na týrání, zneužívání, zanedbávání nebo jde-li o zdravotní služby nezbytné k záchraně života nebo zamezení vážného poškození zdraví.

Poskytnutí lékařské péče pacientovi bez jeho souhlasu je možné jen, jde-li o péči neodkladnou, a to v případě, kdy zdravotní stav neumožňuje pacientovi tento souhlas vyslovit nebo také v případě léčby vážné duševní poruchy, pokud by v důsledku jejího neléčení došlo se vši pravděpodobností k vážnému poškození zdraví pacienta.

Povinností poskytovatele zdravotních služeb je informovat o hospitalizaci určenou osobu. Pokud žádná osoba určená není, tak některou z blízkých osob, popřípadě osobu ze společné domácnosti či zákonného zástupce pacienta, pokud mu jsou známy. Není-li poskytovateli známa žádná osoba nebo ji nelze zastihnout, informuje Policii České republiky.

Ačkoliv je hospitalizace provedena na základě zákona, nic to nemění na tom, že je zasaženo do práva pacienta na osobní svobodu. Naproti tomu zaměstnanec poskytovatele zdravotních služeb nebo také lékařsky vzdělaná osoba disponuje odpovědností, aby po medicínské stránce vyhodnotila situaci a rozhodla, zda je pacient ve stavu, kdy je ho třeba hospitalizovat i proti jeho vůli. Hmotněprávní základ pro zadržení člověka ve zdravotním zařízení je zjevně detailní, avšak zároveň nechává volné pole působnosti medicínsky vzdělaným zaměstnancům poskytovatele zdravotních služeb, aby sami vyhodnotili situaci. Je tak třeba mít stále na paměti, že diagnóza není více než právo, a tak je pojistkou proti chybám při rozhodování o detenci, ať již vědomé, učiněnou jako zneužití možnosti zadržet pacienta, či chybě nezáměrného charakteru, zákonem zakotvený soudní přezkum postupu těchto zaměstnanců, a tedy řízení o přípustnosti převzetí a držení v ústavu zdravotnické péče.

Zřejmě nejvíce do problematiky zdravotnictví zasahuje občanský zákoník, který upravuje mnohé právní vztahy týkající se vzájemných práv a povinností poskytovatelů zdravotních služeb a pacientů, případně osob pacientům blízkých. Občanský zákoník v ustanovení § 2636 až § 2651 obsahuje samostatná ustanovení v dílu 9 „Péče o zdraví“. Dále ustanovení § 81 až § 117 občanského zákoníku týkající se osobnosti člověka přímo zasahují do problematiky poskytování zdravotních služeb. Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování je občanskému zákoníku ve vztahu speciality a naopak občanský zákoník k zákonu o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování v poměru subsidiarity.²⁵ Občanský zákoník v některých případech zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování doplňuje a tam, kde jde o problematiku neupravenou zákonem o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, se budou aplikovat subsidiárně ustanovení občanského zákoníku.²⁶

Do problematiky zdravotnictví zasahuje i zákon o zvláštních řízeních soudních, zejména pak ustanovení týkající se řízení o přípustnosti, převzetí a držení osob v ústavu, ve kterých je poskytována péče bez souhlasu pacientů, a podmínek, za kterých je nutno učinit hlášení soudu, jakož i způsobu, jak bude soud dále o takovém případě rozhodovat.

Také v souvislosti s tématem této práce, potažmo do problematiky zdravotnictví, zasahují i mnohá ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „*trestní zákoník*“), zejména některá ustanovení části dvě. Jedná se především o šíření nakažlivé lidské nemoci či ohrožení pohlavní nemocí.

Především ale zákon o zdravotních službách upravuje situace, v nichž je možné bez souhlasu pacienta či jeho zákonného zástupce poskytovat zdravotní služby. Vytváří tedy samotný základ pro detenci. Ačkoliv mohou být poskytovány zdravotní služby bez souhlasu pacienta, je i nadále respektován zájem pacienta tak, aby nedocházelo ke zbytečnému ohrožení vlastního života či vážnému poškození zdraví. Zákon o zdravotních službách také pamatuje na případy, kdy je možné pacienta bez jeho souhlasu nebo souhlasu zákonného zástupce hospitalizovat. Pacientovi tak bude možné bez jeho souhlasu poskytovat zdravotní služby, například duševně nemocnému pacientovi, nebo v případě ochranného léčení, kdy tyto služby dále upravuje zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného

---

²⁵ § 9 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

²⁶ LAVICKÝ, Petr aj. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2020-10-27]. ASPI_ID KO292_2013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

zdraví (dále jen „zákon o ochraně veřejného zdraví“), přičemž jde v této věci pouze o poskytnutí takových zdravotních služeb, které však souvisejí s důvodem hospitalizace.

1.1.5. Pandemický zákon

Ve vazbě na zákon o ochraně veřejného zdraví se nabízí uvést poměrně nový pandemický zákon č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19“), přijatý v legislativní smršti v reakci na proběhlý podivný rok 2020 a dále probíhající rok 2021, přičemž tento zákon nabyl účinnosti 27. února 2021.

Zmiňovaný podivný rok počal v lednu roku 2020 vypuknutím neobvyklé nákazy ve městě Wu-chan v provincii Chu-pej, přičemž 1. března 2020 byli v Česku diagnostikováni první nakažení, čímž vyvstala potřeba reakce pomocí norem, což se projevilo až v onu legislativní smršť, v níž se dalo posléze stěží orientovat, a to i bez ohledu na následné porovnávání souladu s ústavněprávní stránkou. Zásada, že neznalost zákona neomlouvá, se překlenula v tomto ohledu v neudržitelnou, neboť i profesionálové měli potíže se ve vyvolaném chaosu, a to nejen co do počtu, ale i platnosti a účinnosti, vyznat.²⁷ Legislativní změť započala zprvu doporučením Bezpečnostní rady státu²⁸, k vyvarování se cest do nejvíce rizikových regionů, načež posléze navázalo usnesení vlády České republiky ze dne 12. března 2020 č. 194 o vyhlášení nouzového stavu (dále jen „usnesení vlády České republiky ze dne 12. března 2020 č. 194“), a následovala celá řada dalších restriktivních opatření.²⁹ V nemocnicích se budovala oddělení, leckdekým nazývaná „kovidária“, pro hospitalizaci dalších a dalších tisíců pacientů, přičemž počet zemřelých na přelomu října a listopadu připadal na dvě stovky denně a v prosinci překročil deset tisíc. Nadějí pro ochranu zdraví a společnosti se stalo

---

²⁷ V chaosu, který vyvolává vláda, se už stěží lze dovolávat toho, že neznalost zákona neomlouvá, říká Balík. In: *Hospodářské noviny* [online]. [cit. 2021-05-20]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-66908410-v-chaosu-ktery-vyvolava-vlada-se-uz-stezi-lze-dovolavat-toho-ze-neznalost-zakona-neomlouvava-rika-balik>

²⁸ Bezpečnostní rada státu nedoporučuje cestovat do Lombardie a Benátska. *Vláda České republiky* [online]. [cit. 2021-05-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/bezpecnostni-rada-statu-nedoporučuje-cestovat-do-lombardie-a-benatska-179856/>

²⁹ Vládní usnesení související s bojem proti epidemii - rok 2020. In: *Vláda České republiky* [online]. [cit. 2021-05-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/>

očkování, které v České republice započalo od 27. prosince 2020, v postupných věkových kategoriích a s ohledem na příslušnost ke kritické infrastruktuře.³⁰

Přes mediální označení jako pandemický zákon nepředstavuje pojednáváný právní předpis koncepční úpravu zvládnání jakékoli epidemie obecně, avšak týká se jen současné situace epidemie onemocnění COVID-19 způsobené novým koronavirem označovaným jako SARS CoV-2 a jejích dopadů v Česku. Jedná se o speciální úpravu k zákonu o ochraně veřejného zdraví, který se uplatní jako obecný předpis, nestanoví-li zákon o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 jinak. Aby byla opatření platná, musí být vyhlášen nově zavedený institut, a to stav pandemické pohotovosti. Ten je podle ustanovení § 1 odst. 3 zákona o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 vyhlášen účinností pandemického zákona, přičemž ukončit ho může pouze Poslanecká sněmovna. Mezi hlavní body tohoto zákona patří oprávnění ministerstva zdravotnictví a krajské hygienické stanice k vydávání restriktivních opatření týkajících se omezení služeb, obchodu, veřejné dopravy, konání soukromých a veřejných akcí, výuky ve školách či možné nařízení testování zaměstnanců. Také jsou tímto zákonem upraveny finanční postihy za nedodržení mimořádných opatření a možnost uložení pokuty až do výše 3 000 000 Kč. Nemoc COVID-19 je zařazena do katalogu lidských nakažlivých nemocí, jejichž zavlečení nebo zvýšení nebezpečí zavlečení či rozšíření, ať již ve formě úmyslného nebo nedbalostního jednání, je bráno jako trestné jednání.

Karanténa a izolace jsou tedy nástroje, které mají zamezit šíření nakažlivé nemoci. Rozdíl je v tom, že v izolaci³¹ jsou osoby už nakažené a naopak karanténa³² slouží k oddělení osob, u nichž je na nákazu podezření, ale ještě nebyla prokázána ani vyvrácena. Ono pojítka nebo podobnost s tématem předkládané práce věnující se detenčnímu řízení vychází z ochrany a garance osobní svobody a svobody pohybu, mezi nimiž je tenká rozlišovací hranice a do nichž svým způsobem zasahuje nejen převzetí a další držení ve zdravotním ústavu, ale i nařízení karantény či izolace. Zmíněnou hranici nastínil spolu se shrnutím k tomu vztahujících se rozsudků Evropského soudu pro lidská práva i

---

³⁰ Očkování proti onemocnění covid-19. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/ockovani-proti-covid-19/>

³¹ § 2 odst. 6 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a § 8a zákona č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19

³² § 2 odst. 7 písm. a) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a § 8a zákona č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19

Ústavní soud České republiky ve svém nálezu ze dne 22. listopadu 2019, sp.zn. II. ÚS 2057/19, , kde na příkladu jednak poukázal že osobní svobodu zasahuje přímo uložení vazby, zatímco u zákazu vycestování se jedná pouze o omezení svobody pohybu, což je výrazně slabší zásah do právní sféry osoby, a dále poté pokračoval, že rozdíl mezi omezením svobody pohybu a zbavením osobní svobody je pouze v intenzitě, nikoli v podstatě, přičemž odkázal i na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Buzadji proti Moldávii, ze dne 5. července 2016, stížnost č. 23755/07, a rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci De Tomasso proti Itálii, ze dne 23. února 2017, stížnost č. 43395/09. Základní práva a svobody mohou být omezována právní úpravou odpovídající testu proporcionality, úpravou přesnou, zřetelnou ve formulacích a dostatečně předvídatelnou tak, aby tím byla poskytnuta dostatečná informace o okolnostech a podmínkách, za nichž je oprávnění k zásahu do soukromí.^{33 34}

Vláda v souvislosti s epidemií schválila novelu nařízení vlády, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci a na seznam nakažlivých lidských nemocí tak byl nově doplněn koronavirus SARS-CoV-2. Šíření nakažlivé lidské nemoci je trestným činem, přičemž je třeba zdůraznit, že tohoto trestného činu se může člověk dopustit pouze tehdy, pokud je koronavirem skutečně nakažen. Pokud tedy infikovaná osoba koronavirus úmyslně šíří, a to za epidemie, tedy události vážně ohrožující zdraví lidí, může být potrestána odnětím svobody na dva až osm let. Pokud pachatel svým činem způsobí smrt nejméně dvou osob, horní hranice trestu odnětí svobody se posune až na patnáct let. Mimo jiné trestní zákoník pamatuje u většiny trestů za trestné činy spáchané právě v období situace pro společnost tak náročné, jako je epidemie. Na druhou stranu ale platí, že sankce dle trestního zákoníku jsou prostředkem *ultima ratio*, tedy až poslední možností, nepostačí-li uložení pokuty či jiných zákonných opatření.³⁵

Charakter opatření obecné povahy nařizovaného podle zákona o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 dokládá přímo tento zákon v ustanovení § 3 odst. 6, kdy říká, že mimořádné opatření podle

---

³³ Nález Ústavního soudu ze dne 22. března 2011, sp.zn. Pl. ÚS 24/10

³⁴ VALIŠOVÁ, Vladana. Několik poznámek k omezení svobody v novele pandemického zákona. In: *Advokátní deník* [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/01/28/nekolik-poznamek-k-omezeni-svobody-v-novele-pandemickeho-zakona/>

³⁵ Pandemický zákon: charakteristika protiepidemických opatření a další zajímavé novinky. In: *Právo21* [online]. [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/pandemicky-zakon-charakteristika-protiepidemicky-opatreni-a-dalsi-zajimave-novinky>

ustanovení § 2 vydá ministerstvo nebo krajská hygienická stanice jako opatření obecné povahy, a to bez řízení o návrhu opatření obecné povahy. Pro přezkum protiepidemických opatření, která jsou vydávána Ministerstvem zdravotnictví, je příslušný přímo Nejvyšší správní soud, přičemž se jedná o všechna opatření vydaná podle zákona o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o protiepidemická opatření zákona o ochraně veřejného zdraví vydaná ve stavu pandemické pohotovosti ve vazbě na současnou epidemii. Jedná-li se o opatření vydaných krajskou hygienickou stanicí, jsou i nadále věcně příslušné krajské soudy.³⁶

1.1.6. Zákon o zvláštních řízeních soudních

Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo dalšího držení ve zdravotním ústavu nebo také zkráceně označovaného jako „detence“, je v zákoně o zvláštních řízeních soudních obsaženo ve zvláštní části, v hlavě první upravující řízení o některých otázkách týkajících se fyzických osob, v díle čtvrtém, v ustanoveních § 66 - § 84b. Dosavadní znění upravující toto řízení vychází z úpravy, která byla obsažena v ustanovení § 191a - § 191g občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. prosince 2013. Při aplikaci této právní úpravy je třeba vycházet z toho, že zákon je rozdělen do dvou částí, a to do části obecné, vztahující se na všechny typy řízení upravené v tomto zákonu, a části zvláštní, která se již týká jednotlivých typů řízení včetně řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. Jmenovaná úprava zákona o zvláštních řízeních soudních se dále rozděluje na obecná ustanovení § 66 - § 74, (kde konkrétně nalezneme místní příslušnost, účastníky řízení, postavení důvěrníka a podpůrce v řízení, zastoupení, průběh řízení, propuštění zdravotním ústavem a jiná opatření, pokračování v řízení, odvolání a náklady řízení) a na řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu upravené v ustanovení § 75 - § 83, (kde je konkrétně upravena oznamovací povinnost, zahájení řízení, průběh řízení, rozhodnutí o přípustnosti převzetí, doručování, pokračování v řízení, rozhodnutí o dalším držení, návrh na propuštění a převzetí ve zvláštních případech) a řízení o vyslovení nepřípustnosti držení v zařízení sociálních služeb upravené v ustanovení § 84.

---

³⁶ Pandemický zákon: charakteristika protiepidemických opatření a další zajímavé novinky. In: *Právo21* [online]. [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/pandemicky-zakon-charakteristika-protiepidemicky-opatreni-a-dalsi-zajimave-novinky>

Dále také platí, že podpůrně se aplikují i ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon něco jiného, a to dle ustanovení § 1 odst. 3 zákona o zvláštních řízeních soudních, a dále dle ustanovení § 1 odst. 4 se aplikují ustanovení tohoto zákona vedle občanského soudního řádu, nevyplývá-li z povahy jednotlivých ustanovení něco jiného. Právní úprava reflektuje důraznou garanci základních lidských práv, efektivní a účinnou možnost hospitalizací v případech bezprostředního ohrožení života osob. V řízení je procesně promítnuto hmotněprávní postavení důvěrníka a podpůrce³⁷ a procesní provedení přezkumu zdravotního stavu, zdravotní dokumentace nebo vyjádření ošetřujícího lékaře o neschopnosti úsudku projevení přání umístěného jakožto důkazu v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo omezení či dalším držení v ústavu.³⁸

Procesní postavení důvěrníka a podpůrce reflektuje, jak již bylo výše v této práci pojednáno, ustanovení § 107 odst. 2 občanského zákoníku. Podpůrce je ve smyslu ustanovení § 45 občanského zákoníku člověk, se kterým jiný člověk ujednává poskytování podpory v případě, že potřebuje nápomoc při rozhodování, protože mu v tom působí obtíže duševní porucha, třebaže nemusí být omezen ve svéprávnosti. Uzavřením smlouvy o nápomoci, nabyté účinnosti dne, kterého ji schválil soud, se podpůrce zavazuje podporovanému, že bude s jeho souhlasem přítomen při jeho právních jednáních, že bude zajišťovat potřebné údaje a sdělení a že mu bude nápomocen radami. Podpůrce tak vystupuje v roli osoby, která podporovanému poskytuje nápomoc při rozhodování, přičemž tento institut by měl mít prioritu před ostatními podpůrnými opatřeními, a to s ohledem na důležitý fakt, že ke vzniku nápomoci při rozhodování dochází na základě vůle podporovaného a jde tak o menší omezení, nežli ustanovení opatrovníka nebo zástupce, u nichž pak na rozdíl od institutu podpůrce projev vůle výše uvedeného charakteru chybí. Smlouvu o nápomoci při rozhodování pak je oprávněn uzavřít i člověk, který není plně způsobilý k právnímu jednání, nicméně písemná smlouva o nápomoci podléhá, dle ustanovení § 31 a následujících zákona o zvláštních řízeních soudních, schválení soudu. Zákonnou podmínkou pro schválení smlouvy o nápomoci je podpora člověka, kterému v rozhodování působí obtíže duševní porucha. Z toho vyplývá, že nelze uzavřít smlouvu o nápomoci u osoby, které činí rozhodování obtížné pro jinou zdravotní příčinu. U těchto osob připadá v úvahu ustanovení opatrovníka.

---

³⁷ § 68 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

³⁸ Důvodová zpráva k § 66 až § 84 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Důvěrník je podle ustanovení § 106 občanského zákoníku člověk, kterého má právo zvolit si člověk, který je převzatý do zařízení poskytujícího zdravotní péči nebo zadržený v takovém zařízení, a poskytovatel zdravotních služeb musí zajistit, aby se takovému člověku dostalo bez zbytečného odkladu mimo jiné vysvětlení možností právní ochrany včetně práva zvolit si zmocněnce nebo důvěrníka. Důvěrníkem tedy na rozdíl od podpůrce může být jakákoli osoba, kterou jako důvěrníka člověk označí, čímž tedy na zvolení důvěrníka nejsou kladeny žádné speciální požadavky. Důvěrník pak má ve své podstatě ale obdobný smysl jako podpůrce, když má působit na ochranu procesních, ale i dalších práv pacienta. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku k tomuto rozvádí, že jde o posílenou právní ochranu zadržené osoby, a to především v případech tvrzeného duševního onemocnění na návrh jejího zákonného zástupce, kdy ačkoliv je pro kolizi jmenován sice soudem opatrovník zadrženého, důvěrník by měl dbát na ochranu nejen procesních, ale právě i dalších práv zadrženého.

Jak důvěrník tak podpůrce tedy disponuje právem uplatnit ku prospěchu umístěné osoby její práva vzniklá ve vazbě na její převzetí a další držení v ústavu. Jestliže by jednání důvěrníka či podpůrce odporovalo zájmům umístěného, je na soudu, aby takové jednání v tomto kontextu posoudil po zvážení všech okolností. V návaznosti na to provedení přezkumu zdravotního stavu, zdravotní dokumentace nebo vyjádření ošetřujícího lékaře o neschopnosti úsudku projevení přání umístěného, jako důkazu, je procesní reflexí ustanovení § 109 občanského zákoníku. Ten upravuje provedení důkazu přezkumu zdravotního stavu, zdravotní dokumentace nebo vyjádření ošetřujícího lékaře o neschopnosti úsudku a projevení přání umístěného. V případě, že bude takový přezkum proveden, soud důkaz provede vždy. Je třeba chápat, že důvěrník a podpůrce nejsou zástupci umístěného člověka, tedy jednat za umístěného nemohou, nýbrž pouze uplatňovat ve prospěch umístěného všechna jeho práva.³⁹ Pakliže by i po bližším osvětlení soud setrval na tom, že jednání skutečně odporují zájmům umístěného, tak by k nim nepřihlížel.

Řízení o převzetí je po systematické stránce rozděleno způsobem, že efektivně vystihuje jeho dvoufázový charakter. První stádium řízení, ve kterém se rozhoduje o vyslovení přípustnosti převzetí nebo omezení je obsaženo v ustanovení § 75 - § 80. Druhé stádium řízení, (které již počítá se situací, že soud

---

³⁹ Důvodová zpráva k § 66 až § 84 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

rozhodnul o převzetí, přičemž k umístění pacienta došlo ze zákonných důvodů, které i nadále trvají a umístěný je tak omezen ve styku s vnějším světem), tak navazuje na řízení první a je upraveno v ustanovení § 81 zákona o zvláštních řízeních soudních. V tomto druhém stádiu se rozhoduje o vyslovení přípustnosti dalšího držení umístěného.

Projednávaný zákon o zvláštních řízeních soudních upravuje v ustanovení § 83 situaci, aplikovatelnou v případech, kdy je do zdravotního ústavu převzat člověk, jehož zdravotní stav vyžaduje poskytnutí neodkladné péče. Bylo tak zavedeno zvláštní zjednodušené řízení pro případy osob, které jsou v ohrožení zdraví, respektive života, potřebují neodkladnou lékařskou pomoc a pro svůj stav však vůbec nejsou schopny právně jednat.⁴⁰ K hospitalizaci tohoto člověka tak došlo nikoliv pro duševní poruchu, ale na úkor potřeby nezbytně nutné péče o jeho zdraví. Zároveň tento člověk není schopen poskytnout souhlas s hospitalizací, neboť je například v bezvědomí. Taková řízení probíhají v takzvaném zjednodušeném řízení, kdy soud rozhoduje usnesením v sedmidenní lhůtě bez nařízení jednání a jiného soudního roku. Zároveň rozhoduje především na základě vyjádření ošetřujícího lékaře. Řízení se zahajuje bez návrhu po oznámení zdravotnického zařízení. To má naopak povinnost oznámit převzetí člověka bez jeho souhlasu do 24 hodin. Současně soud rozhoduje o přípustnosti převzetí i o následném dalším držení.

Ustanovení § 84 až § 84b zákona o zvláštních řízeních soudních upravuje řízení o vyslovení nepřípustnosti držení v zařízení sociálních služeb. Takové řízení je zahájeno tehdy, dozví-li se soud, že dochází k omezení osobní svobody člověka v ústavu, ačkoliv s tím nevyslovil souhlas. Pak je možné zahájit tento typ řízení i bez návrhu. Návrh má právo podat i umístěný, jeho zákonný zástupce, ústav sociální péče nebo také státní zastupitelství, v případě, že poskytovatel pobytové sociální služby nepodá oznámení podle zákona o sociálních službách. Podle novely provedené zákonem č. 189/2016 Sb. (dále jen „*novela zákonem č. 189/2016 Sb.*“), pro účely zjištění podmínek k podání návrhu na vyslovení nepřípustnosti držení v zařízení sociálních služeb je státní zastupitelství oprávněno vstupovat kteroukoliv dobu do zařízení sociálních služeb, hovořit s osobami, kterým jsou v zařízení sociálních služeb poskytovány pobytové sociální služby, bez přítomnosti jiných osob, nahlížet do dokumentace vedené tímto zařízením, požadovat od zaměstnance poskytovatele sociálních služeb a

---

⁴⁰ Důvodová zpráva k § 66 až § 84 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

dalších osob podílejících se na péči o osoby, kterým jsou v zařízení sociálních služeb poskytovány pobytové sociální služby potřebná vysvětlení. Pro případ kdy je ústav zdravotnické péče pasivní a nesplní svou zákonnou povinnost oznámit převzetí osoby, má umístěný či jeho zákonný zástupce možnost podat návrh na zahájení řízení. Umístěný je vždy účastníkem řízení. Jedná se o případy, kdy je člověk umístěný v tomto zařízení dle uzavřené smlouvy, kterou se zařízením uzavřel za něj jeho opatrovník. Do 45 dnů ode dne zahájení řízení, je pak soud povinen věc projednat a rozhodnout. Dojde-li k závěru, že další držení v zařízení nezbytně nutné není, nebo je nepřiměřené, rozhodne o nepřípustnosti jeho držení v zařízení, a to usnesením. Toto rozhodnutí doručí do 24 hodin od jeho vydání umístěnému člověku, jeho zástupci, opatrovníkovi a zařízení sociálních služeb. Naopak pokud soud vysloví souhlas s umístěním, nové řízení pak může být zahájeno až po uplynutí 30 dnů a od právní moci rozhodnutí o tomto souhlasu. Ohledně příslušnosti soudu je opět věcně příslušný okresní soud a místně příslušný dle sídla zařízení sociálních služeb.⁴¹

Dále právní úprava tohoto zákona zachovává již zmíněné pojmosloví, zejména pak pojem ústav zdravotní péče, který má až ústavní rozměr, neboť jeho základ stojí na čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod. Chápejme tedy, že řízení o převzetí podle ustanovení § 66 a následujících zákona o zvláštních řízeních soudních tak poskytuje dovolání se soudní ochrany osobní svobody všude tam, kde dochází k převzetí a držení osoby v ústavní zdravotnické péči ve smyslu citovaného ustanovení Listiny základních práv a svobod. Tento pojem tak absorbuje nejen zařízení poskytující zdravotní péči ve smyslu zákonné úpravy, ale dává soudům prostor poskytovat ochranu všude tam, kde je osoba bez svého souhlasu v ústavní zdravotnické péči ve smyslu Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 1 písm. e) a čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod. Lze tedy dovodit, že ochrana osobám umístěným v takových zařízeních může být tedy poskytnuta nad rámec zvláštních zákonů. S ohledem na totožnou úpravu totéž dovodil na ústavní úrovni i Ústavní soud Slovenské republiky, který konstatoval, že na právní jednání osob umístěných v domovech sociálních služeb není vytvořený zvláštní právní mechanismus ochrany jejich práv, avšak taková

---

⁴¹ WIPPLINGEROVÁ, Miroslava. Zvláštní řízení soudní (nesporná řízení). In: ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, Miroslav HROMADA, Přemysl RABAN, Stanislav SVITÁK, Antonín TRIPES a Miroslava WIPPLINGEROVÁ. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 300-301. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 9788073807146.

situace jim nemůže být na újmu a je zapotřebí užít nejbližší podobný mechanismus.⁴²

Místní příslušnost soudu se určuje dle kritéria operativnosti a obvodu ústavu. Místně příslušný soud pak je tedy ten, který může co nejdříve zasáhnout a zároveň se ústav s umístěným člověkem nachází v jeho obvodu. Věcně příslušný soud je okresní. Pokud samotný poskytovatel zdravotní služby má sídlo v jiném obvodu, rozhodné to není. Naopak podstatným je, kde je situováno jeho zdravotnické zařízení. Jednou založená příslušnost trvá po celé řízení. Změna je možná jen tehdy, pokud je tak přikázáno z důvodu vhodnosti.⁴³ Přemístění umístěného člověka do jiného ústavu nemá vliv na místní příslušnost a neznamená propuštění. Komentář k tomuto zákonu uvádí příklad, kdy umístěný je omezen ve volnosti pohybu na psychiatrické klinice v Praze 2, tento soud řízení zahájí a také dokončí, i když je umístěný následně přemístěn do spádové psychiatrické léčebny v Praze 8. Ústavu se neměnnost příslušnosti soudu netýká, jednáno bude vždy s tím, kde se umístěný člověk právě nachází.⁴⁴

Dne 14. ledna 2009 pod sp.zn. Cpjn 29/2006 vydal Nejvyšší soud České republiky ke sjednocení dosavadní soudní praxe mimo jiné k tomuto tématu stanovisko ve věcech řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, kde k výše uvedenému konstatoval, že „*Důvodem k zastavení zahájeného detenčního řízení není přeložení umístěného do jiného (dalšího ústavu*“, přičemž dále pokračoval s možným řešením tak, že „*Je-li po zahájení řízení umístěný přemístěn do ústavu, který je v obvodu jiného soudu, přichází v úvahu přikázání věci jinému soudu téhož stupně z důvodu vhodnosti podle § 12 odst. 2, odst. 3 občanského soudního řádu. Současně je však třeba mít na zřeteli relativní krátkost lhůt pro rozhodnutí soudu podle § 191b odst. 4 občanského soudního řádu i pro rozsudek podle § 191d odst. 4 občanského soudního řádu. Je proto nezbytné vhodnost tohoto postupu v každém individuálním případě bedlivě zvážit.*“.

1.2. Mezinárodní právní předpisy

---

⁴² Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky ze dne 23. augusta 2000, č.j. III. ÚS 45/00-26

⁴³ § 12 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁴⁴ JIRSA, Jaromír, Pavel CHARVÁT, Daniela KOVÁŘOVÁ, Blanka TRÁVNÍKOVÁ a Karel HAVLÍČEK. § 66 Místní příslušnost. In: JIRSA, Jaromír, Pavel CHARVÁT, Daniela KOVÁŘOVÁ, Blanka TRÁVNÍKOVÁ, Karel HAVLÍČEK aj. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář* [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team [cit. 2021-01-07]. ASPI_ID KO292h2013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

Důležitost toho, aby bylo detenční řízení legislativně upraveno, se projevuje na úrovni ústavněprávní i v mezinárodních smlouvách. Proto tedy i některá ustanovení mezinárodních právních předpisů upravují právo na osobní svobodu, potažmo případy v souvislosti s řízením ve věci přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu. Nutno tedy vyzdvihnout, v souvislosti s tématem předkládané práce, i vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, neboť jsou považovány za součást právního řádu.^{45 46} Ratifikovaná mezinárodní smlouva se použije i v případě, že stanovuje něco jiného než zákon. Nemá vyšší právní sílu než zákony, ale disponuje aplikační předností.

1.2.1. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod nebo také zkráceně Evropská úmluva o lidských právech je považována za takzvanou ústřední lidskoprávní úmluvu sjednanou v rámci Rady Evropy a vytváří tak základ pro regionální mezinárodněprávní ochranu lidských práv v Evropě vůbec.

Ve svém článku 1 Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod zakládá pro smluvní státy povinnost respektovat lidská práva a chráněné lidské hodnoty. Konkrétně hovoří o vysokých stranách přiznávajících každému, kdo podléhá jejich jurisdikci práva a svobody, přičemž kontrola, zda jsou práva a povinnosti vyplývající z Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod dodržována, náleží Evropskému soudu pro lidská práva v rámci mezinárodní kontroly. Obracet se na Evropský soud pro lidská práva se svými individuálními stížnostmi mají možnost osoby řídící se právním řádem České republiky jakožto smluvního státu, a to především za splnění podmínek přijatelnosti a současně za vyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy a dodržení šestiměsíční lhůty k podání stížnosti.⁴⁷

Článek 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod konkrétněji rozvádí právo na svobodu a osobní bezpečnost, přičemž říká, že takové právo má každý. Zároveň zakazuje smluvním státům, aby na základě jejich libovůle zbavovaly jedince svobody kromě taxativně vyjmenovaných případů

⁴⁵ čl. 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

⁴⁶ čl. 1 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

⁴⁷ Praktický průvodce podmínkami přijatelnosti. In: *Podávání stížností k Evropskému soudu pro lidská práva* [online]. 1. srpna 2021 [cit. 2021-10-12]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/720095/Admissibility_guide_CES.pdf/46c2f041-c2cd-4b82-b0ca-71d6fd0feda2

stanovených v souladu s řízením stanoveným zákonem. Písmeno e) projednávaného článku 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, v kontextu s tématem předkládané práce, které se týká řízení ve věci vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu, jmenuje případ možnosti zákonného držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků. S ohledem na probíraný článek 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod lze nejen subjektivně, ale i s ohledem na oficiální statistiky Evropského soudu pro lidská práva, konstatovat, že jednu z nejfrekventovanějších stížností představuje právě dovolávání se uvedeného článku, kdy se jedná o zbavení osobní svobody skrze hospitalizace duševně nemocných osob.^{48 49} Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod totiž garantuje každému, kdo byl zbaven osobní svobody, podat návrh na řízení, ve kterém soud urychleně rozhodne o zákonnosti zbavení svobody a v případě shledání zbavení svobody jako nezákonné pak nařídí propuštění.⁵⁰ Úmluva o ochraně lidských práv však zapoměla na vymezení osob rozdělených do vícero kategorií, tedy osob zbavených osobní svobody v důsledku prevence před šířením nakažlivé nemoci, osob duševně nemocných, a dále alkoholiků, narkomanů a tuláků. Definiční znaky této množiny osob pak určoval Evropský soud pro lidská práva. V rozsudku ve věci *Enhorn proti Švédsku*, ze dne 25. ledna 2005, stížnost č. 56529/00, Evropský soud pro lidská práva stanovil podmínky pro podřazení osoby k šíření nakažlivé nemoci tak, že šíření je nebezpečné pro zdraví nebo veřejnost. Dále Evropský soud pro lidská práva v rozsudku ve věci *Witold Litwa proti Polsku*, ze dne 4. dubna 2000, stížnost č. 26629/95, přiblížil pojem alkoholik, k čemuž uvedl, že definice není vázána na diagnostikování závislosti na alkoholu, ale je možné pod ně podřadit i osoby, jejichž chování pod vlivem alkoholu představuje hrozbu pro veřejný pořádek nebo tyto osoby samotné. Obdobný smysl výkladu pak bude dozajista použit u narkomanů, jakožto osob pod vlivem návykové látky. Vyjma osob duševně nemocných, odvíjejících se od hledisek vymezených především v Rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 24. října 1979, stížnost č. 6301/73, *Winterwerp proti Nizozemí*, zbývá vyložit nejbágnější z pojmů, a to

---

⁴⁸ HUBÁLKOVÁ, Eva. Stručná rukojeť českého advokáta k evropské úmluvě o lidských právech: Nové vydání. In: *Bulletin advokacie*. Zvláštní číslo. 2008, s. 73. ISSN 978-80-7478-698-3.

⁴⁹ Violations by Article and by State. In: *European Court of Human Rights* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_2021_ENG.pdf

⁵⁰ čl. 5 odst. 4 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

tulák. Evropský soud pro lidská práva si v tomto pomohl zněním § 347 belgického trestního zákoníku, kde byl tulák definován jako osoba nemající stálé bydliště, žádné prostředky na živobytí, pravidelné zaměstnání nebo profesi.⁵¹ Důležité hledisko, které se společně přidává ke všem skupinám je, že jiná, méně závažná opatření, by byla pro naplnění účelu nedostatečná a zadržení osob tak má přicházet jako prostředek *ultima ratio*.

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva konstatuje, že článek 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod pojímá pouze nezákonná zbavení osobní svobody (anglicky *Deprivation of liberty*, respektive *detention*). Případ pouhého omezení osobní svobody zcela pomíjí (anglicky *restrictions*). Rozdíl mezi zbavením a omezením osobní svobody tak spočívá v míře intenzity opatření, ale nikoliv v jeho podstatě.⁵² Dle názoru Evropského soudu pro lidská práva by měly být tyto pojmy omezení osobní svobody od zbavení osobní svobody obecně rozlišeny na základě souboru kritérií, a to jak objektivního, tak i subjektivního charakteru, kdy objektivní kritérium v obecné části znamená, že je osoba držena po určitou dobu ve vymezeném prostoru, a subjektivní pak představuje podmínku, že osoba k tomuto neudělila svůj souhlas.⁵³ Jak již bylo výše řečeno, je žádoucí, aby zbavení osobní svobody jedince, bylo v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, musí být v souladu se zákonem a zároveň v souladu s řízením podle zákona. Je tak zřejmé, že vnitrostátní právo musí reagovat na unijní právo. Ne jinak je tomu i u zbavení osobní svobody člověka, pro které musí být splněny zákonné podmínky včetně procesního postupu.⁵⁴

Ustanovení čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod zakotvuje právo na spravedlivý proces. Podle tohoto článku má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána. Pravomoc projednat záležitost mají zákonem zřízené nezávislé a nestranné soudy, které o občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoliv trestního obvinění proti osobě rozhodnou.

---

⁵¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgii, ze dne 18. června 1971, stížnosti č. 2832/66, 2835/66, 2899/66

⁵² Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci Stanev proti Bulharsku, ze dne 17. ledna 2012, stížnost č. 36760/06

⁵³ MALÍŘ, Jan. Přípustnost detence osob ve zdravotnictví z pohledu čl. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. In: *Právní rozhledy*. 20. 2013, s. 692-704. ISSN 1210-6410.

⁵⁴ MATIAŠKO, M., DURAJOVÁ, Z., SLAŠŤANOVÁ, D., RITTICHOVÁ, B.. *Jak postupovat v detenčním řízení. Metodická příručka pro soudy, advokáty a psychiatrické léčebny*. Ministerstvo spravedlnosti, s. 25. 2012.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod neupravuje ve svých ustanoveních případ neodkladné lékařské péče, kdy osoba stížená potřebou takové neodkladné péče vzhledem ke svému zdravotnímu stavu není schopna udělit potřebný souhlas a je tak zbavena osobní svobody. Vnitrostátní předpis tento případ upravuje v zákoně o zvláštních řízeních soudních. Ustanovení čl. 83 tohoto zákona říká, že pokud je převzat člověk do zdravotního ústavu, a zdravotní stav tohoto člověka vyžaduje poskytnutí neodkladné péče, který není vzhledem ke svému zdravotnímu stavu schopen za sebe právně jednat, přičemž tento stav není způsoben duševní poruchou, soud má pravomoc rozhodnout bez jednání do 7 dnů ode dne, kdy došlo k převzetí, jestli s převzetím souhlasí. Vnitrostátní úprava tedy tento případ upravuje a zakotvuje přezkoumání zákonnosti zbavení osobní svobody i v této situaci, čímž tedy poskytuje záruky nad rámec unijní úpravy stanovené v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

1.2.2. Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicíně lze hledat pod č. 96/2001 Sb. m. s. (dále jen „*Úmluva o lidských právech a biomedicíně*“). Ačkoliv se tento dokument přímo řízení ve věci přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu nedotýká, souvisí s ním a z pohledu mezinárodního práva je pro svůj obsah významný. Účelem Úmluvy o lidských právech a biomedicíně má být to, aby smluvní strany chránily důstojnost a svébytnost všech lidských bytostí a každému bez diskriminace zaručily úctu k integritě jeho bytosti, ostatní práva a základní svobody při aplikaci biologie a medicíny.⁵⁵ Každá ze smluvních stran Úmluvy o lidských právech a biomedicíně má povinnost nastolit taková opatření, která jsou žádoucí pro zajištění lidské důstojnosti, základních práv a svobod každého jednotlivce s ohledem na aplikaci biologie a medicíny.⁵⁶

Český právní řád obsahuje právní předpis, a to zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, který s ohledem na problematiku

---

⁵⁵ čl. 1 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2001 Sb. m. s. o přijetí Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicíně

⁵⁶ PTÁČEK, Radek a Petr BARTŮNEK. *Důstojnost v medicíně*. Grada Publishing, a.s, 2022. ISBN 978-80-271-1852-6.

poskytování zdravotní péče v souvislosti s Úmluvou o lidských právech a biomedicíně z této Úmluvy jakožto mezinárodního předpisu jako vnitrostátní předpis vychází.

Podle čl. 26 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně nelze uplatnit žádná omezení na výkon práv a ochranných ustanovení obsažených v Úmluvě, vyjma těch stanovených zákonem a nezbytných v demokratické společnosti v zájmu bezpečnosti veřejnosti, prevenci trestné činnosti, ochrany veřejného zdraví nebo ochrany práva svobod jiných. Tento článek tedy necílí pouze na ochranu té dané dotčené osoby, ale míří též na ochranu práv třetích osob, jakožto potencionálně ohrožených osobou dotčenou.

Problematicke ochrany osob s duševní poruchou věnuje Úmluva o lidských právech a biomedicíně čl. 7, v němž uvádí možnost, kdy osoba trpící vážnou duševní poruchou může být bez svého souhlasu podrobena zákroku, ale pouze jen, je-li zákrok zaměřen na léčbu její duševní poruchy, a to jedině v případě, že by bez takovéto léčby se vši pravděpodobností došlo k závažnému poškození jejího zdraví a současně za předpokladu splnění podmínek kladených zákonem na ochranu těchto osob včetně právní úpravy pro dohled, kontrolu a odvolání.

Navazující čl. 8 se zabývá situací stavu nouze, který vyžaduje neodkladná řešení. Hovoří o situacích takové nouze, že není možné od osoby získat příslušný souhlas. Jakýkoliv nutný lékařský zákrok je v takové situaci nouze možný provést okamžitě, ovšem pouze pokud je nezbytný pro prospěch zdraví dotčené osoby. Zřejmě se jedná o případy, kdy je osoba převzata do nemocnice a je nutné provést lékařský zákrok, nezbytný pro záchranu jejího života.

1.2.3. Všeobecná deklarace lidských práv

Všeobecná deklarace lidských práv je i dnes významná zrovna tak, jako v roce 1948, kdy byla přijata Valným shromážděním Organizace spojených národů. Tato deklarace je dokumentem obsahujícím první formulaci práva a svobody náležející každé osobě bez rozdílu. Fakt, že je dostupná ve více než 360 jazycích dokazuje, že je nejpřekládanějším dokumentem na světě, což také dokazuje univerzálnost její povahy a jejího dopadu. Také je považována za měřítko, podle kterého lze posoudit co je správné a co špatné. Pro všechny osoby je významným nástrojem v boji proti snižování lidské důstojnosti, útlaku a beztrestnosti. Stejně jako popisuje předmluva v ilustrovaném vydání Všeobecné deklarace lidských práv, i já se přidám a hodnotím, že nejvýstižnějším a

nejvznešenějším způsobem, který lze v mezinárodních úmluvách najít je vyjádření čl. 1 všeobecné deklarace lidských práv, který hovoří takto: „*Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv.*“⁵⁷

Deklarací jsou tak všem osobám přiznávána ekonomická, sociální, politická, kulturní a občanská práva, která nejsou podmíněna žádnou příslušností k určitému státu, ani nejsou odměnou za slušné chování. Představují nezcizitelná práva všech lidí bez dalších podmínek.

1.2.4. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Česká republika sukcedovala ke dni svého vzniku, tedy k 1. lednu 1993, do mezinárodních závazků České a Slovenské Federativní Republiky, kdy mezi těmito závazky byl i Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, přičemž samotný pakt byl publikován ve Sbírce zákonů jako vyhláška ministra zahraničních věcí Československé socialistické republiky č. 120/1976 Sb. (dále jen „*Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*“). K paktu byly ještě Českou republikou přijaty dva opční protokoly. První z nich stanovuje systém, dle kterého je Výbor pro lidská práva nadán pravomocí k přijímání a posuzování stížností jednotlivců, kteří tvrdí, že byla porušena jejich lidská práva. Druhý opční protokol zakazuje trest smrti ve všech smluvních státech.

1.2.5. Úmluva o právech osob se zdravotním postižením

Nad úpravu garantující základní lidská práva v rovině obecné, má v souvislosti s řízením ve věci vyslovení přípustnosti a dalšího držení ve zdravotním ústavu vliv i mezinárodní úprava specifického charakteru, a to Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, která nezavádí, na rozdíl od té dá se říci obecné, nová práva, ale jejím účelem je prosazování, chránění a zajištění plného, efektivního a rovného uplatňování všech lidských práv a základních svobod této skupině osob, tedy osob se zdravotním postižením, a prosazování dodržování jejich přirozené důstojnosti, čímž míří na rovnoprávnost a podporu zapojení do života společnosti.

Ze samotného znění písm. e) preambule Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením je viditelné, že pojem „zdravotní postižení“ není rozhodně

---

⁵⁷ Všeobecná deklarace lidských práv. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/file/3156327/Vseobecna_deklarace_lidskych_prav.pdf

lehce definovatelný, kdy je u něj přiznáno, že jde o pojem, který se vyvíjí. V kontextu zdravotního postižení pak je zapotřebí vidět bariéry v postojích a prostředí, které brání v plném a účinném zapojení těchto osob do společnosti, a to na stejné úrovni s ostatními. V tuzemských předpisech pak snahu definovat osoby se zdravotním postižením odráží kupříkladu § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (dále jen „*zákon o zaměstnanosti*“).

Jádrem Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením ve vztahu k předkládanému tématu práce je především její čl. 14, který v souvislosti s požadavky na zákonnou hospitalizaci bez souhlasu osoby zdůrazňuje, že samotná existence zdravotního postižení nemůže být za žádných okolností důvodem ke zbavení osobní svobody.⁵⁸

---

⁵⁸ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 10/2010 Sb. m. s. o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením

2. Historický aspekt řízení ve věci přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu

S ohledem na historii a právní vývoj detenčního řízení, nelze opomenout, že již ústava z roku 1920, navazující na takzvanou prozatímní ústavu, pamatovala na detenci, když nejen, že zaručovala osobní svobodu, ale pokračovala i s tím, že její omezení nebo odnětí je možné jen na základě zákona.⁵⁹ V rámci detenčního řízení se pak soud zabýval problematikou ochrany před zneužitím držení v ústavní péči. Vyjadřoval se k samotnému převzetí a zadržení ve zdravotním ústavu bez souhlasu převzatého člověka. Zároveň zkoumal i důvodnost omezení a vyloučení ze styku člověka s vnějším světem, když tak bylo konáno proti vůli nemocného.

Kořeny detenčního řízení v širším slova smyslu sahají v historii možná dále, než by se na první pohled mohlo zdát. Kupříkladu již zákon č. 946/1811 Sb. z.s., obecný zákoník občanský (dále jen „*obecný zákoník občanský 1811*“), přiznával těm s duševní vadou, kam spadali mimo jiné i „*zuřiví, šílení a blbí, kteří jsou užívání svého rozumu buď zcela zbaveni, neb alespoň nejsou s to poznati následky svých činů*“⁶⁰ zvláštní ochranu, kdy specializovaný ústav pro duševně nemocné byl zřízen již v habsburské monarchii, k čemuž se uvádí, že byl prvním takovým zařízením v Evropě, přičemž na tento postupně navazovaly další zemské ústavy pro choromyslné.⁶¹

Z právní úpravy vztahující se alespoň okrajově k detenčnímu řízení a našemu území lze zmínit již tu z dob Rakousko-Uherska, kdy v nařízení č. 71/1874 zák. říšsk., vydané od ministerium záležitostí vnitřních po umluvení s ministerium práv, jímžto se vydávají ustanovení v příčině pomatenství (dále jen „*nařízení o ustanovení v příčině pomatenství*“), se již pamatovalo na přijetí tehdy chorých na mysli a na duchu do ústavu, kdy byla i stanovena povinnost na oznámení přijmutí chorého tak, že „*Řídící lékař ústavu pomatených, když některého chorého přijme, má to ve 24 hodinách oznámiti sborovému soudu první instance, v jehož okršlku ústav leží, a má žádati za potvrzení, že soud oznámení obdržel.*“ a obdobně bylo myšleno i na propuštění chorého skrze kupříkladu „*Bylo-li by potřebí, některého obecně nebezpečného chorého z příčin zvláštních*

⁵⁹ § 107 zákona č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky

⁶⁰ § 21 zákona č. 946/1811 Sb. z.s., obecný zákoník občanský

⁶¹ DOŇKOVÁ, Jana a Emanuel DONĚK. Počátky moravské psychiatrie III. *Psychiatrie pro praxi* [online]. [cit. 2021-02-02]. ISSN 1213-0508. Dostupné z: <https://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2006/04/14.pdf>

propustiti, aniž by tu bylo takového reversu, bude ústav povinen, podržeti ho dotud, pokud úřad politický neučiní náležitého opatření, kam se má chorý dáti“. V další postupné fázi legislativního vývoje vztahujícího se k detenčnímu řízení by se dalo zmínit i císařské nařízení č. 207/1916 Sb., řád o zbavení svéprávnosti (dále jen „*řád o zbavení svéprávnosti*“), kde byl zakotven požadavek zřízení prozatímního podpůrce z návrhu nebo z moci úřední u osob přijatých do ústavu pro choromyslné nebo do podobného ošetrovacího ústavu.

V pravém slova smyslu ale předchůdcem nynějšího detenčního řízení byl **zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád** (dále jen „*občanský soudní řád 1950*“), ve kterém bylo v části druhé, hlavě čtvrté upraveno řízení o zbavení svéprávnosti a povolení zadržení v ústavu. Samotnému povolení zadržení v ústavu bylo věnováno pět paragrafů, nicméně přiměřeně se používala ustanovení právě společně upraveného řízení o zbavení svéprávnosti. V občanském soudním řádu 1950 byla pod ústavem rozuměna psychiatrická léčebna nebo jiný podobný ústav, čímž šlo oproti současnosti o pojem užší. Nynější „umístěný“ pak byl označován jako „chorý“. Občanský soudní řád 1950 ukládal ústavu povinnost k oznámení soudu přijetí osoby bez jejího souhlasu, přičemž toto oznámení musel učinit nejpozději do 48 hodin od přijetí této osoby. Ve stejné lhůtě počínající od omezení pak ústav oznamoval omezení ve volném pohybu nebo styku s vnějším světem i u chorého přijatého na vlastní žádost a u odvolání souhlasu s hospitalizací. Na straně soudu ležela povinnost rozhodnout o nedobrovolné hospitalizaci nebo omezení svobody do 30 dnů poté, co soud obdržel oznámení. Tato lhůta nicméně nebyla stanovena zcela pevně, když byla uvozena slovy „pokud možno“. Soud rozhodoval jak při povolení zadržení v ústavu, tak i při nařízení propuštění, formou usnesení. Usnesení o nařízení propuštění z ústavu bylo možné vykonat až po nabytí právní moci, přičemž brojit proti němu mohl stížností i sám ústav, respektive správa ústavu. Usnesení o povolení zadržení v ústavu pak pozbývalo účinnosti nejpozději uplynutím jednoho roku ode dne jeho vydání, nebo ve stanovené kratší lhůtě. Pakliže měl být chorý v ústavu držen i nadále, bylo zapotřebí provést nové vyšetření a znovu o jeho dalším zadržení v ústavu rozhodnout. Ustanovení § 295 občanského soudního řádu 1950 dávalo možnost zadržené osobě, ale i dalším vyjmenovaným osobám, mezi které patřily rodiče, děti, manžel, sourozenec, opatrovník, osvojitel, osvojenec, požádat o nové soudní vyšetření a rozhodnutí, a to i před uplynutím původní lhůty zadržení, když byla odůvodněna domněnka, že další držení v ústavu není nadále žádoucí. S ohledem

na přiměřenou aplikaci ustanovení řízení o zbavení svéprávnosti mohl soud chorému ustanovit opatrovníka pro řízení, bylo-li to třeba k ochraně jeho práv. Stejně tak bylo řízení konáno bez ústního jednání, nicméně *de iure* bylo povinností soudu provést výslech chorého, což připadalo v úvahu zpravidla právě v ústavu. Od výslechu chorého bylo možné upustit tehdy, nešlo-li výslech provést vůbec, nebo pokud by tím bylo způsobeno zhoršení zdravotního stavu chorého. Taktéž nebyl výslech nutný tehdy, byl-li chorý vyšetřen před méně jak šesti měsíci a od té doby nenastala i podle potvrzení ústavu žádná podstatná změna. Chorá osoba musela být vyšetřena zpravidla dvěma znalci. Projednávaná právní úprava tohoto zákona byla platná a účinná do přijetí občanského soudního řádu.⁶²

S účinností **občanského soudního řádu** došlo ke značnému omezení pravomocí soudu, neboť soudy v řízení o zadržení v ústavu nepokračovaly. V řízení o zadržení ústavu dále rozhodovaly národní výbory.⁶³

S přijetím právního předpisu, který upravoval zdravotnické detence, a to **zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu** (dále jen „zákon o péči o zdraví lidu“), zůstala i nadále pravomoc rozhodovat o zadržení v ústavu národním výborům, takže toto řízení nebylo pod soudní ochranou. Národní výbory rozhodovaly ve formě opatření. Ústavní péči měly pravomoc bez souhlasu zadržované osoby potvrdit či zrušit. V ustanovení § 23 odst. 4 tohoto zákona byly jmenovány případy, ve kterých *de iure* bylo možné převzít nemocnou osobu do ústavní péče bez jejího souhlasu. Písmena a) až d) zmiňovaného ustanovení § 23 odst. 4 zákona o péči o zdraví lidu jmenovala následující případy. Za a) jde-li o nemoci konkrétně stanovené zvláštním předpisem, dále za b) pokud se jedná o osoby jevící známky duševní choroby nebo intoxikace a ohrožují sebe či své okolí, anebo za c) pokud není možné vzhledem ke zdravotnímu stavu nemocného vyžádat si jeho souhlas a jde o neodkladné výkony nutné k záchraně života či zdraví nebo za d) pokud jde o nosiče. Pouze národní výbor bylo možné požádat, aby přezkoumal již vydané opatření, když došlo ke zlepšení zdravotního stavu nemocného nebo po uplynutí lhůty stanovené národním výborem.

Po přijetí **zákona č. 425/1990 Sb., kterým byl novelizován zákon o péči o zdraví lidu**, došlo k drobné změně. Soudům byla dána pravomoc kontrolovat činnost národních výborů, ale pouze a jen v případě, že o kontrolu sama převzatá a umístěná nemocná osoba či člověk blízký nemocné osobě požádali.

---

⁶² § 281 - § 291 zákona č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád.

⁶³ § 364 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Stěžejní bod nastal až v roce 1991 v souvislosti s přijetím Listiny základních práv a svobod a s nabytím účinnosti novely **zákona č. 548/1991 Sb., zákon České národní rady, kterým se mění a doplňuje zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu a zákona č. 519/1991 Sb., zákon, kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád** (dále jen „*novela zákonem č. 548/1991 Sb.*“), když navzdory problematické kontrole samotného detenčního řízení, vyústil zájem na zvýšení ochrany občanů, byla přenesena pravomoc dohledu a kontroly nedobrovolné detence nemocných osob z národních výborů zpět na soudní aparát a zdravotnická zařízení dostala povinnost oznamovat soudu každé přijetí nemocného do ústavní péče bez jeho souhlasu, a to vždy nejpozději do 48 hodin od jeho převzetí, či poté když byl nemocný omezen ve svém pohybu bez svého souhlasu. Novela zákonem č. 548/1991 Sb., upravovala konkrétní důvody pro zákonné zadržení a další držení člověka bez jeho souhlasu, přičemž zároveň změnila a doplňovala již zmíněný zákon o péči o zdraví lidu. Provedenou změnou byly do zákona o péči o zdraví lidu, dnes zákona o zdravotních službách, zavedeny hmotněprávní důvody detence a povinnost zdravotního ústavu oznámit příslušnému soudu každé nedobrovolné přijetí do ústavní péče, přičemž toto řízení bylo začleněno do občanského soudního řádu účinného od 1. ledna 1992. Soudy tak začaly v souladu s ustanovením § 191a a následujících, projednávat řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo dalšího držení ve zdravotním ústavu a národní výbory už v rozhodování o detenci nehrály roli. Tím došlo k naplnění čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, respektive v té době téhož článku se stejným zněním v ústavním zákonu č. 23/1991 Sb., kterým byla uvozována Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky (dále jen „*Listina základních práv a svobod České a Slovenské Federativní republiky*“), se zněním, že jen zákon vymezuje případy, ve kterých je možné převzít nebo držet osobu v ústavní zdravotnické péči bez jejího souhlasu, přičemž takové opatření musí být oznámeno právě soudu, který o tomto umístění rozhodne.

Novelizace občanského soudního řádu skrze **zákon č. 404/2012 Sb.**, kterým se měnil občanský soudní řád a některé další zákony (dále jen „*novela zákonem č. 404/2012 Sb.*“), cílila na zrychlení a zjednodušení průběhu detenčního řízení s garancí svobody a bezpečnosti hospitalizovaných osob, kdy zavedla speciální zjednodušené detenční řízení mířené na pacienty vyžadující poskytnutí neodkladné péče. Tato ustanovení podchycovala zejména pacienty

anesteziologicko-resuscitačních oddělení, kteří pro svůj zdravotní stav nejsou schopni právně jednat, a v takových případech stanovila přiměřený standard ochrany při převážení zájmu na ochraně života nad ochranou osobní svobody. Tato úprava byla posléze včleněna do zákona o zvláštních řízeních soudních.⁶⁴

Byť by se mohlo zdát, že aktuální stěžejní právní předpis, a to zákon o zvláštních řízeních soudních, obsahující nesporná a jiná zvláštní řízení, byl vyčleněn z občanského soudního řádu z důvodu rekodifikace soukromého práva a rozdílnosti řízení až nyní, není tomu z historických souvislostí tak, neboť tohoto rozdělení dbal již zákon č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného (dále jen „*zákon o základních ustanoveních soudního řízení nesporného*“).

---

⁶⁴ PODRAZIL, Petr. Ochrana práv pacienta při nedobrovolné hospitalizaci. In: *Jurisprudence*. 7. Wolters Kluwer, 2013, s. 27. ISSN 1802-3843.

3. Řízení ve věci vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu

Vyložit či konkretizovat pojem řízení ve věci vyslovení přípustnosti převzetí nebo další držení ve zdravotním ústavu je možné uvedením synonyma slova detence či detenční řízení. Pojem detence je také často spojován s pojmem držení. S ohledem na zvolené téma této práce tedy k držení umístěného jedince ve zdravotním ústavu. I přesto, že je pojem detence obecně řazen mezi cizí slova, důvodová zpráva k současnému platnému a účinnému občanskému zákoníku pojem detence jmenuje jako příklad takového cizího slova, které v českém jazyce natolik zdomácnělo, že ho tak lze pro jeho přesný význam využít lépe než výrazem původem českým. Proto se osnova nechová puristicky a používá stejného výrazu detence i občanský zákoník.⁶⁵

Samotné řízení ve věci vyslovení přípustnosti převzetí či dalšího držení ve zdravotním ústavu představuje právní záruku či nástroj sloužící zejména k zabránění svévole zneužívání ústavní péče. Tvoří nedílnou součást ochranného systému, jehož úkolem je především chránit ústavně zaručená práva na osobní svobodu. Řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče poskytuje možnost soudní ochrany osobní svobody všude tam, kde dochází k převzetí a držení člověka v „ústavní zdravotnické péči“ ve smyslu citovaného ustanovení Listiny základních práv a svobod. Pod tento pojem tak lze zahrnout nejen zařízení poskytující zdravotní péči ve smyslu zákonné úpravy, ale dává soudům prostor poskytovat ochranu všude tam, kde je osoba bez svého souhlasu v ústavní zdravotnické péči ve smyslu Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 1 písm. e) a čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ochrana osobám umístěným v těchto zařízeních může být poskytnuta i nad rámec zvláštních zákonů, což dovodil i Ústavní soud Slovenské republiky ve svém rozhodnutí ze dne 23. 8. 2000, sp.zn. III.US 45/00. Z tohoto pohledu lze hodnotit jako krok dopředu, k němuž došlo v hmotněprávní úpravě. Z hlediska procesního je spíše třeba vnímat pouze jako drobný zásah bez praktického dopadu do civilního soudního řízení.

Detenční řízení řadíme do občanského práva, přičemž ho dále kategorizujeme mezi nesporná řízení. Řízení upravená do 31. prosince 2013

---

⁶⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

v páté hlavě třetí části občanského soudního řádu pod názvem „Zvláštní ustanovení“ a od 1. ledna 2014 upravená zákonem o zvláštních řízeních soudních označuje teorie a literatura za nesporná řízení. Konkrétními důvody pro vynětí nesporných řízení z obecného režimu občanského soudního řádu, jsou především odlišnost účelu sporného a nesporného řízení, různý způsob stanovení civilní pravomoci, vymezení okruhu účastníků řízení a jejich postavení, účast státního zastupitelství, způsob zahájení řízení, průběh řízení a dokazování, právní moc a vykonatelnost rozhodnutí, náklady řízení, případně úplná apelace v odvolacím řízení.⁶⁶

Lze podotknout, že vyslovením slova detence, zřejmě v první řadě většinou z nás vnukne myšlenku na detenční řízení aplikované v řízení trestním při ukládání ochranného opatření. Nesporná řízení jsou vedle sporných řízení druhem civilního soudního řízení a mají sloužit především jako prevence s cílem upravit poměry účastníků. Kdežto detenční řízení vedené v řízení trestním slouží nikoliv jako prevence, ale jako právní následek spáchaného trestného činu nebo činu jinak trestného a může trvat časově neomezenou dobu, tedy potenciálně až na doživotí. Hlavní účel tohoto právního institutu v trestním řízení je zde, dá se říct s trochou nadsázky, stejný, a to zajištění ochrany společnosti. Ovšem v trestním řízení spočívá zajištění ochrany před určitou skupinou nebezpečných odsouzených, u nichž lze předpokládat, že se v budoucnu opětovně dopustí závažného trestného činu. Lze tak konstatovat, že vedle trestu odnětí svobody na doživotí může být zabezpečovací detence v trestním řízení považována za jedno z nejpřísnějších opatření, na jehož základě dochází ke zbavení osobní svobody jednotlivce. Výkon zabezpečovací detence se zde nezaměřuje jen na prostou izolaci, ale je zde kladen důraz také na možnost léčby a rehabilitace odsouzeného, je-li to s ohledem na jeho zdravotní stav možné. V opačném případě by totiž výkon zabezpečovací detence obsahoval jen pouhou návstavbu k již vykonanému trestu odnětí svobody.⁶⁷

Úprava právních vztahů v civilním soudním řízení směřuje do budoucnosti, přičemž rozhodnutí v tomto typu řízení mají zpravidla konstitutivní

---

⁶⁶ DÁVID, Radovan. Obecné připomínky k zákonu o zvláštních řízeních soudních. *Bulletin advokacie* [online]. [cit. 2021-02-22]. ISSN 1805-828. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/obecne-pripominky-k-zakonu-o-zvlastnich-rozenich-soudnich>

⁶⁷ ŠKVAJN, Petr. *Zabezpečovací detence v trestním právu*. Brno, 2016. Disertační. Masarykova univerzita.

charakter.⁶⁸ Byť i v nesporném řízení bývají mezi účastníky spory, nejsou zde strany sporu jako takového a účastníci řízení zde nemají postavení protivníků. Účastníci nemohou podle hmotného práva volně nakládat s předmětem řízení, nemohou uzavřít soudní smír, ale mohou uzavřít dohodu, jako například v řízení o pozůstalosti nebo v řízení péče soudu o nezletilé. Podmínkou, aby byla tato dohoda platná, je schválení soudu. Ohledně definice účastníků pro nesporná řízení dle zákona o zvláštních řízeních soudních, ustanovení § 6 odst. 1 a odst. 2, platí dvě definice účastníků. V řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, jsou účastníky řízení navrhovatel a ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno. Dále platí pro účastníky řízení definice, že jsou jimi navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje. Zde se jedná o případ zákonem výslovného přiznání, například v řízení o pozůstalosti, osvojení, úschovách a tak dále.⁶⁹ Zvláštní povaha nesporných řízení se projevuje zejména tak, že jde většinou o řízení, v nichž se projednávají záležitosti s intervencí veřejného zájmu. Proto zákon připouští možnost, aby státní zastupitelství mohlo vstoupit mimo jiné i do již zahájeného řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče. Nesporná řízení lze v řadě případů zahájit i bez návrhu. Jedná se o řízení jako je například řízení o svéprávnosti, řízení ve věcech péče o nezletilé či řízení opatrovnické a zejména řízení spočívající ve vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče. I tato řízení ale připouští, aby byla zahájena na návrh. Zásada oficiality uplatňovaná v nesporném řízení znamená nejen to, že lze některá řízení zahájit i bez návrhu, ale i to, že účastníci mají omezenou dispozici řízením a předmětem řízení. Vysvětlením je případ, kdy bylo řízení zahájeno na návrh, tento návrh byl následně vzat zpět, což by klasicky znamenalo následek zastavení řízení, ale soud přesto pokračuje dál v řízení tehdy, když ostatní účastníci se zpětvzetím nesouhlasí. Také podle ustanovení § 26 zákona o zvláštních řízeních soudních je dalším důsledkem zásady oficiality i to, že soud může přisoudit v řízeních, která lze zahájit i bez návrhu, něco jiného nebo více, než je v návrhu požadováno. V těchto případech

---

⁶⁸ WIPPLINGEROVÁ, Miroslava. Důvody přijetí zákona o zvláštních řízeních soudních. In: WIPPLINGEROVÁ, Miroslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní soudní řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 13. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 9788074786839.

⁶⁹ WIPPLINGEROVÁ, Miroslava. Zvláštní řízení soudní (nesporná řízení). In: ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, Miroslav HROMADA, Přemysl RABAN, Stanislav SVITÁK, Antonín TRIPES a Miroslava WIPPLINGEROVÁ. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 286-287. Právní učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 9788073807146.

tedy soud není vázán návrhem. Při zahájení řízení v nesporném řízení je nutné odlišovat návrh na zahájení řízení a podnět k zahájení řízení, neboť podnět je důvodem pro zahájení řízení bez návrhu. Takovým podnětem může být skutečnost, která vyjde najevo při projednání některého soudního sporu.⁷⁰ Další typickou zásadou pro nesporná řízení, ovšem ne bez výjimky, je zásada vyšetřovací.⁷¹ Uplatnění této zásady znamená, že i když účastník nesplnil svou důkazní povinnost nebo ji splnil pouze zčásti, je možné, aby došlo k nápravě v důsledku povinnosti soudu, spočívající v provedení i nenavržených důkazů. Účastník tak může mít úspěch ve věci i na úkor důkazů, které provedl soud bez jeho návrhu. Pro úplnost je vhodné dodat, že v nesporných řízeních nelze uplatnit zásadu koncentrace řízení, nelze vydat rozsudek pro uznání ani rozsudek pro zmeškání. Ohledně nákladů v nesporných řízeních platí, že při přiznání práva na náhradu nákladů řízení nelze použít zásadu úspěchu ve věci tam, kde řízení mohlo být zahájeno i bez návrhu. Pokud to však odůvodňují okolnosti případu, podle ustanovení § 23 zákona o zvláštních řízeních soudních, může je přiznat. Často je v nesporných řízeních rozhodováno usnesením, které je vykonatelné doručením, případně nabytím právní moci. Je-li rozhodováno rozsudkem, zpravidla je rozhodnutí vykonatelné dnem právní moci. Důvodem je fakt, že nejde o rozsudky na plnění a není v nich zpravidla stanovena takzvaná pariční lhůta.⁷²

Souvztažnost, existující mezi civilním procesem a občanským právem hmotným, je významná zejména pro nesporná řízení. Je třeba také pohovořit o tom, že právě zákon o zvláštních řízeních soudních je označován za hlavní doprovodný zákon k občanskému zákoníku. Tato rektifikace soukromého práva si vyžádala soulad základního procesního předpisu upravujícího řízení před civilními soudy v soukromoprávních věcech, tedy občanského soudního řádu. Občanský zákoník tak zavedl nové hmotněprávní instituty a modifikoval již ty instituty zavedené. Právní kodexy soukromého práva a občanský soudní řád jsou komplementární a vzájemně doplňující. Zároveň jsou napsány tak, aby

---

⁷⁰ WIPPLINGEROVÁ, Miroslava. Zvláštní řízení soudní (nesporná řízení). In: ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, Miroslav HROMADA, Přemysl RABAN, Stanislav SVITÁK, Antonín TRIPES a Miroslava WIPPLINGEROVÁ. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 288. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 9788073807146.

⁷¹ § 21 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

⁷² WIPPLINGEROVÁ, Miroslava. Zvláštní řízení soudní (nesporná řízení). In: ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, Miroslav HROMADA, Přemysl RABAN, Stanislav SVITÁK, Antonín TRIPES a Miroslava WIPPLINGEROVÁ. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 289. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 9788073807146.

nedocházelo k jejich věcnému nebo terminologickému rozkolu. Občanský soudní řád musí obsahovat všechny instituty umožňující soudní ochranu subjektivních práv a povinností upravených soukromoprávními normami, přičemž představuje takzvanou procesní reflexi civilního práva hmotného. Proto došlo k legislativní změně občanského soudního řádu, která nabyla účinnosti dne 1. ledna 2014. Touto změnou byla zrušena ustanovení § 175a až ustanovení § 200 občanského soudního řádu a nahrazena novou úpravou v zákoně o zvláštních řízeních soudních. Tak došlo k vyčlenění nesporných a dalších zvláštních řízení do samostatného zákona.⁷³

Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu se obecně rozpadá do tří druhů řízení podle toho, v jaké situaci se člověk ve zdravotním ústavu objeví. Rozhodnutí soudu v detenčním řízení vždy nahrazuje žádoucí písemný souhlas člověka. Nejprve jde o takzvané standardní detenční řízení, nebo také řízení, kdy je člověk bez svého souhlasu umístěn do zdravotního ústavu, zejména na základě jeho duševní choroby. Další detenční řízení nastupuje ve chvíli, kdy nastane případ, ve kterém je převzat člověk, jehož zdravotní stav vyžaduje poskytnutí neodkladné péče, není-li vzhledem ke svému zdravotnímu stavu schopen právně jednat a není-li tento stav způsoben duševní poruchou.⁷⁴ Poslední detenční řízení, na které zákon o zvláštních řízeních soudních pamatuje, je řízení vyslovení nepřípustnosti držení v zařízení sociálních služeb, v situacích, ve kterých opatrovník člověka s poskytovatelem uzavře smlouvu o umístění člověka do takového zařízení, avšak proti jeho vůli či bez přivolení soudu.⁷⁵

Standardní řízení o přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotnickém ústavu má dvě samostatné fáze. V první fázi se rozhoduje o tom, zda převzetí nebo omezení umístěného bylo zákonné a tedy přípustné. Soud zkoumá, zda byl člověk převzat do zdravotního ústavu na základě zákona a zda důvody jeho držení trvají. Zde se vydává usnesení. Dojde-li v této fázi soud k názoru, že umístění přípustné není, dojde k propuštění umístěného ze zdravotnického ústavu. V opačném případě, když soud rozhodne, že převzetí přípustné je, pokračuje dál

---

⁷³ WIPPLINGEROVÁ, Miroslava. Zvláštní řízení soudní (nesporná řízení). In: ZAHRAVNÍKOVÁ, Radka, Miroslav HROMADA, Přemysl RABAN, Stanislav SVITÁK, Antonín TRIPES a Miroslava WIPPLINGEROVÁ. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 290. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 9788073807146.

⁷⁴ § 83 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

⁷⁵ § 84 - 84b zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

v řízení, ve kterém rozhoduje, zda je další držení v ústavu přípustné a na jak dlouhou dobu je takové dlouhodobější držení ve zdravotním ústavu vůbec nutné. O této věci již rozhoduje rozsudkem, který musí vyhlásit do tří měsíců od vydání usnesení o přípustnosti převzetí do ústavu. Vydání rozsudku ještě předchází ústní jednání, během kterého soud provede důkaz znaleckým posudkem, dále vyslechně znalce, případně i ošetřujícího lékaře, je-li to možné i umístěného. Účinnost rozsudku o přípustnosti držení v ústavu skončí uplynutím doby, na kterou byla přípustnost dalšího držení v ústavu stanovena. Nejdéle však uplynutím jednoho roku od jeho vyhlášení. Protože existují i případy, kdy doba jednoho roku držení v ústavu nepostačuje, musí pak celé detenční řízení proběhnout znovu.

3.1. Oznamovací povinnost zdravotnického zařízení vůči soudu před zahájením řízení

Protože držení pacienta ve zdravotnickém zařízení představuje zásah do jednoho z jeho ústavně zaručených práv, práva na osobní svobodu, musí být kontrolováno soudně. Ve všech případech, ve kterých byl člověk, jenž nevyslovil svůj souhlas s převzetím do zdravotního ústavu nebo svůj souhlas vyslovil, ale v průběhu hospitalizace ho odvolal, musí být zahájeno řízení ve věci vyslovení přípustnosti převzetí nebo dalšího držení ve zdravotním ústavu. Taktéž musí být zahájeno řízení v případě, ve kterém byl umístěný člověk omezen ve volném pohybu nebo styku s vnějším světem až v průběhu hospitalizace.

Poskytovatel zdravotních služeb je stížen povinností oznamovat soudu pouze hospitalizace bez souhlasu pacientů uvedených v ustanovení § 38 odst. 1 písm. b) a c) zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, tedy pacientů, kteří bezprostředně a závažným způsobem ohrožují sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí nebo jsou pod vlivem návykové látky, a dále pacientů, jejichž zdravotní stav vyžaduje poskytnutí neodkladné péče a z těchto důvodů neumožňuje pacientovi vyslovit souhlas.

Oznamovací povinnost ústavu se tedy podle tohoto ustanovení citovaného zákona nevztahuje na nezletilé a osoby s omezenou svéprávností, pokud k jejich hospitalizaci došlo i bez souhlasu zákonných zástupců při podezření na týrání, zneužívání nebo zanedbávání.

Mimo režim oznamovací povinnosti ústavu v rámci zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování jsou i pacienti další, konkrétně ti, kteří

jsou uvedeni v ustanovení § 38 odst. 1 písm. a) citovaného zákona. V tomto ustanovení jde tedy celkem o tři skupiny pacientů, a to ty, kterým bylo pravomocně uloženo ochranné léčení formou lůžkové péče, o čemž rozhoduje soud, dále pacientů, kterým bylo podle zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu (dále jen „*trestní řád*“) nebo zákona o zvláštních řízeních soudních nařízeno vyšetření zdravotního stavu, a nakonec pacientů, kterým byla nařízena izolace, karanténa nebo léčení podle zákona o ochraně veřejného zdraví, o čemž ale rozhoduje orgán ochrany veřejného zdraví. Zejména v tomto posledním případě je i přes vyjmutí z oznamovací povinnosti v mezích zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, pro zachování rychlého obranného mechanismu proti nedobrovolné hospitalizaci a smyslu ustanovení § 76 zákona o zvláštních řízeních soudních, zapotřebí oznamovací povinnosti ústavu vůči soudu dostát.

Případné neoznámení převzetí osob uvedených výše v prvních dvou skupinách by v zásadě nevadilo, neboť jejich hospitalizaci již předchází jedno pravomocné rozhodnutí soudu. Soud by proto detenční řízení dle ustanovení § 75 ani nezahajoval a oznámení ústavu by tak jako tak založil, po ověření, že rozhodnutí o uložení ochranného léčení nebo rozhodnutí o nařízení vyšetření zdravotního stavu je pravomocné. U ostatních by se však jednalo o velkou vadu procesu.

Eventuální neoznámení hospitalizace osob spadajících do skupiny poslední, u takzvaných nosičů, sice hospitalizaci předchází řízení, nikoliv však soudní. O povinnosti podrobit se léčení rozhoduje správní orgán dle ustanovení § 53 odst. 1 a dle ustanovení § 70 zákona o ochraně veřejného zdraví. Tento orgán také zároveň rozhodne, který poskytovatel zdravotních služeb léčení zajistí. Nucená hospitalizace přichází v úvahu až po vyčerpání prostředků ve správním řízení. To je zřejmě důvodem, proč nucených hospitalizací tohoto druhu není mnoho. Nosiče není možné jen tak uzavřít v ordinaci, kam si nosič přišel pro léky, a bez soudní garance zákonnosti případného převzetí ústavem zůstat nemohou. Již vůbec ne týraní nezletilí či osoby omezené na svéprávnosti.

Zdravotní ústavy tedy bez ohledu na ustanovení § 40 zákona o zdravotních službách oznamují soudům ve smyslu ustanovení § 75 procesního předpisu zákona o zvláštních řízeních soudních, každé převzetí osoby bez jejího souhlasu. Tuto povinnost také potvrzuje občanský zákoník především v ustanovení § 105 odst. 2, jak je již shora v této práci uvedeno v kapitole 1.1.3. Ústavy tedy nesmí

opomenout ani osoby převzaté a držené na základě rozhodnutí soudu v jiném řízení, nosiče a týrané či zanedbávané nezletilé.

Zvláštní skupinou jsou nezletilí, u kterých je na pováženu, jestli z pohledu rozumového a volního mohou kvalifikovaný souhlas udělit. Protože by bylo složité a časově náročné zkoumat úroveň rozumové a volní vyspělosti, když doba pro první rozhodnutí soudu o přípustnosti zadržení v ústavu je relativně krátká, je tak důležitý souhlas zákonného zástupce. Detenci nezletilého je nutné provést a soudu oznámit především tehdy, když s jeho převzetím nesouhlasí být jen jeden zákonný zástupce, rodič. Totéž platí i v případě, že z objektivních důvodů tento souhlas obstarat nelze. Naopak postoj a případný souhlas nezletilého je zde irelevantní, na druhou stranu jej nelze přehlížet. Občanský zákoník v ustanovení § 31 právním jednáním nezletilých v souvislosti s věkem určitou relevanci přiznává, a tak dle tohoto ustanovení platí vyvratitelná právní domněnka, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným jeho rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku. Další z relativně abstraktních pojmů, s nimiž by se soud měl vypořádat správnou interpretací, se tak stává jednak otázka přiměřenosti, respektive speciálně obsah termínu „právní jednání co do povahy přiměřené“, a konečně odborně založené posouzení „rozumové a volní vyspělosti nezletilých“. Od určité hranice věku nezletilců by tedy měly být soudu oznamovány též případy, kdy zákonný zástupce s umístěním sice souhlasí, nezletilý ovšem nikoliv, nebo se zdá být sporné, zda je souhlas nezletilého učiněn vážně a svobodně. O jakou věkovou hranici by se mělo jednat, zůstává otázkou, avšak zřejmě půjde o děti ve školním věku a starší, neboť právě ve školním věku je již s jistou vyšší rozumovou a volní vyspělostí automaticky počítáno. Právě děti tohoto věku jsou nejčastějším objektem trestné činnosti a manipulování.

Případný souhlas zadržené osoby v ústavu musí mít písemnou formu a obecné náležitosti právního jednání podle ustanovení § 545 a následujících občanského zákoníku. Nemělo by se jednat o osoby jednající v duševní poruše, která osobu činí neschopnou právně jednat, a tak je ještě souhlas vázán na další zvláštní náležitosti dle ustanovení § 34 zákona zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

Řádný souhlas musí být vysloven při hospitalizaci nebo dodatečně nejpozději ve lhůtě 24 hodin. Jen potom zdravotní ústav zadržení osoby soudu neoznamuje.

Aby však bylo zaručeno, že se skutečnosti o detenci dostanou do soudní sféry spravedlivě a tedy včas, je apelováno, aby poskytovatel zdravotních služeb oznámil soudu do 24 hodin každé převzetí či zadržení člověka bez jeho písemného souhlasu do zdravotního zařízení, jak již bylo shora v této práci uvedeno. Lhůta je hmotněprávního charakteru, neboť je zachována tehdy, je-li zpráva soudu doručena, nikoliv pouze odeslána. Lhůta se počítá od okamžiku reálného omezení svobody pacienta, ne tedy od okamžiku, kdy poskytovatel zdravotních služeb sepíše záznam o přijetí.

Pacient disponuje právem odvolat svůj souhlas. V případě, že pacient takové právo uplatní a svůj souhlas odvolá, vzniká pak dodatečná oznamovací povinnost ústavu vůči soudu, ačkoliv byl pacient původně přijat s řádným písemným souhlasem.⁷⁶ Odvolání souhlasu je jednostranné právní jednání. Účinné je ve chvíli, kdy se dostane do dispozice ústavu, v praxi tedy ihned. Pokud pacient není následně z hospitalizace propuštěn proto, že existují důvody pro hospitalizaci i bez jeho souhlasu, naopak, je omezen ve volném pohybu nebo styku s vnějším světem, běží ústavu od odvolání souhlasu a omezení ve volném pohybu lhůta 24 hodin na učinění oznámení.

Komentář k zákonu o zvláštních řízeních soudních⁷⁷ upozorňuje na konkrétní situace, kdy je tato dodatečná oznamovací povinnost žádoucí. Jde o případy týkající se osob přijatých na standardní oddělení běžné nemocnice s relativně nijak komplikovaným onemocněním nebo úrazem. Důvodem k omezení mohou být abstinenci příznaky v důsledku absence návykových látek, na které je pacient závislý. Vystane-li pak potřeba umístit takovou osobu na specializovanou jednotku, omezit v pohybu ochrannými pásy nebo kurty, podat jí psychofarmaka, je to již omezení nad rámec původního souhlasu a od té chvíle počíná běžet ústavu lhůta k oznámení podle ustanovení § 75 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních. Dále se dodatečná oznamovací povinnost ústavu týká u osob, které v průběhu hospitalizace upadnou do stavu, který vyžaduje a zároveň neumožňuje, aby tato osoba vyslovila souhlas podle ustanovení § 38 odst. 1 písm. c) zákona o poskytování zdravotních služeb. Nabízí se zde i možnost, aby

---

⁷⁶ § 34 odst. 4 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

⁷⁷ JIRSA, Jaromír aj. § 75-83 Oddíl 2 Řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalším držení ve zdravotním ústavu. In: ; Jirsa, Jaromír *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-1]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

pro takový případ hospitalizovaný vyslovil kvalifikovaným způsobem souhlas předem, formou takzvaného dříve vysloveného přání.⁷⁸

Forma oznámení předepsána není, avšak nejméně jeho obsahem musí být jméno, příjmení, datum narození umístěného člověka, případně i další identifikační údaje (bydliště, státní příslušnost a podobně), přesné datum, hodina a minuta omezení svobody osoby v ústavu, stručný, leč přesný, popis důvodů a okolností hospitalizace, označení ústavu a jeho součásti, v níž umístěný člověk pobývá, jméno a příjmení ošetřujícího lékaře a také se doporučuje připojit lékařskou zprávu. Oznámení nemusí mít veškeré náležitosti návrhu dle ustanovení § 42 odst. 4 občanského soudního řádu, zvláště s ohledem na krátké lhůty tak není žádoucí bazírovat na písemné formě a na doručování doručujícím orgánem. V krajním případě lze oznámení provést i telefonicky, přičemž o obsahu telefonátu se pak u soudu sepíše úřední záznam. Důraz je kladen, aby byla jasná hodina a minuta přijetí oznámení, a tak je ze všech hledisek nejvhodnější formou komunikace forma elektronická. Poté, co soud obdrží toto oznámení o převzetí člověka, zahájí detenční řízení a o učiněném opatření rozhodne do 7 dnů, přičemž platí, že pokud svůj souhlas s převzetím vysloví, nahradí tím pacientův souhlas.

3.2. Zahájení řízení

Soud zahájí řízení o vyslovení přípustnosti převzetí podle ustanovení § 75 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, nebo omezení podle ustanovení § 75 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních a dalším držením ve zdravotním ústavu, ledaže převzetí a držení nařídil soud v jiném řízení. Řízení je tak zahájeno bez návrhu. O zahájení řízení bez návrhu soud rozhoduje usnesením a z jeho výroku musí být zřejmé, jaké řízení soud zahajuje. Usnesení soudu o zahájení řízení je považováno za rozhodnutí ve věci samé, neboť nahrazuje návrh na zahájení řízení. Oznámení, které je povinné, aby učinil zdravotní ústav v případě převzetí umístěného člověka, totiž není považováno za návrh na zahájení řízení, ale je považováno pouze za podnět k zahájení řízení. Soud tak zahájí řízení buď na základě podnětu zdravotního ústavu, anebo pokud získá podnět jiným způsobem.

Řízení je ovšem možno zahájit i na návrh. Aktivně legitimován k podání návrhu je sám umístěný člověk nebo jeho zákonný zástupce. Podat návrh jménem umístěného člověka je oprávněn také i jeho zmocněnec. V neposlední řadě má

---

⁷⁸ § 36 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

právo podat návrh na zahájení řízení, avšak svým jménem, i důvěrník a podpůrce umístěného.⁷⁹ Podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních může podat návrh na zahájení tohoto řízení i státní zastupitelství.

O zahájení řízení vydá soud usnesení dle ustanovení § 13 zákona o zvláštních řízeních soudních, které doručí účastníkům do vlastních rukou. Je kladen důraz na to, aby usnesení o zahájení bylo vždy doručeno, a to nejpozději před započítáním výslechu umístěného. Že je doručeno zákonnému zástupci, zvolenému zmocněnci nebo pro řízení jmenovanému opatrovníkovi nestačí. Soudy se tedy musí vždy o doručení alespoň pokusit a případný neúspěšný výsledek pak poznamenat ve spise. Dále se usnesení doručuje zákonnému zástupci, pokud ho umístěný má, popřípadě zvolenému zmocněnci. Je-li umístěnému jmenován opatrovník pro řízení, doručuje se mu usnesení o zahájení řízení společně s usnesením o jmenování. V praxi je usnesení o jmenování často součástí usnesení o zahájení řízení. Soudem ustanovený advokát má za úkol zastupovat pacienta pouze v tomto řízení. Za pacienta nebo také klienta nemůže vyřizovat a řešit žádné další věci, které nesouvisejí s tímto detenčním řízením. Nemůže tak řešit klientovi bytové problémy, sociální dávky či vhodnost zvolené léčby. Advokát tak může s klientem pouze pohovořit o tom, jak se dostal do zdravotnického zařízení, zda se jednalo o důvodné omezení jeho osobní svobody či bylo nadbytečné a tedy nezákonné. Ve druhém případě mu poskytnout veškerou právní pomoc usilující a směřující k propuštění ze zdravotnického zařízení. Dále také vyslovit nesprávnost postupu nemocnice, která pacienta bez jeho souhlasu hospitalizovala, i když k tomu neměla zákonný důvod.

Dnem vydání usnesení je řízení považováno za zahájené, přičemž proti tomuto usnesení není přípustné odvolání. Na druhou stranu ale dává ustanovení § 76 zákona o zvláštních řízeních soudních pacientovi zmiňovaný právní nástroj v podobě návrhového oprávnění pro případ, že souhlas s převzetím udělil za pacienta jeho opatrovník. Komentář k zákonu o zvláštních řízeních soudních⁸⁰ zmiňuje, že soudní aparát po znovuzavedení detenčního řízení zpočátku často akceptoval u osob omezených ve způsobilosti k právním úkonům jako řádný souhlas s umístěním souhlas zákonných zástupců ustanovených v řízení dle ustanovení § 192 občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. prosince

---

⁷⁹ § 107 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁸⁰ JIRSA, Jaromír aj. § 75-83 Oddíl 2 Řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalším držení ve zdravotním ústavu. In: ; Jirsa, Jaromír *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-11-1]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

2013. Postupně se ale dopracovaly k tomu, co bylo do občanského soudního řádu účinného v době od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013 vtěleno, tedy že takový souhlas nemůže nahradit souhlas umístěného a ze zákona o zvláštních řízeních soudních lze dovodit obdobné závěry. Možnost, aby podal návrh na zahájení řízení člověk, jestliže souhlas s jeho převzetím dal opatrovník, vysvětluje důvodová zpráva tak, že i když je člověk omezen na svéprávnosti, bude ale v řadě případů schopen formulovat vlastní názor na svůj pobyt ve zdravotním ústavu. Tuto skutečnost podporuje rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Shtukaturov proti Rusku, stížnost č. 44009/05, ze dne 27. března 2008. Z uvedeného rozhodnutí vyplývá, že pro určení, zda je zbavení svobody dobrovolné, je rozhodující faktický stav, zda daná osoba subjektivně vnímala hospitalizaci jako nedobrovolnou a v tomto duchu se rovněž i vyjadřovala a nikoliv však, zda třetí osoba, byť k tomu z hlediska práva byla oprávněná, s hospitalizací vyslovila souhlas. Právní úprava řízení o převzetí ve zdravotním ústavu v občanském soudním řádu je v tomto směru speciální vůči sektorovým zákonům, umožňujícím zákonnému zástupci udělit souhlas s umístěním.

Obsahem usnesení bude text, kde bude uvedeno, jaký okresní soud a v jakém složení rozhoduje v detenčním řízení, jméno umístěného člověka o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. Obsah usnesení nemůže být bezformální. Jeho náležitostmi jsou výroky, odůvodnění a poučení. Ve výroku usnesení bude, že soud zahajuje řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu umístěného člověka. Obsahem dalšího výroku může být, že se pro toto řízení umístěnému člověku podle ustanovení § 69 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních jmenuje opatrovník, kterým je advokát. V odůvodnění budou popsány skutečnosti, na základě kterých soud toto řízení zahajuje. Příkladem může být text, že dne 1. ledna 2021 oznámila psychiatrická nemocnice, že byla bez písemného souhlasu zadržena a přijata do ústavní péče osoba narozená dne a roku, neboť splňuje podmínky pro přijetí dle ustanovení § 38 odst. 1 zákona o zdravotních službách. Vzhledem k tomuto oznámení soud postupoval podle ustanovení § 76 odst. 1 zákona o zvláštních službách a zahájil řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. Dále bude uvedeno, zda soud jmenoval umístěnému člověku opatrovníka z řad advokátů, v případě, že si umístěný člověk zmocněnce nezvolil, respektive pro svůj zdravotní stav, který mu nedovolil využít svých procesních práv, si zmocněnce zvolit nemohl. V poučení soud uvede informace, proti kterým

výrokům lze podat odvolání. Proti výroku, ve kterém je uvedeno, že soud zahajuje řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu umístěného člověka, podat odvolání nelze. Podat odvolání lze proti výroku, ve kterém je uvedeno, že se pro toto řízení umístěnému člověku jmenuje opatrovník. Podat odvolání lze do 15 dnů ode dne jeho doručení ke krajskému soudu, prostřednictvím okresního soudu. Také nesmí chybět místo a datum vydání usnesení a podpis.

3.3. Průběh řízení

Pro rozhodnutí o přípustnosti převzetí je kladen přísný požadavek ve formě stanovení lhůty pro jeho vydání a s tím i související pravidlo, že je rozhodováno bez nařízení klasického jednání, ovšem po projednání v jiném soudním roku. Soud má povinnost rozhodnout do 7 dnů ode dne převzetí. Lhůta je procesní a její běh se řídí ustanovením § 57 odst. 1 a 2 občanského soudního řádu. Do jejího běhu se tak nezapočítává den převzetí. Případně-li konec lhůty na sobotu, neděli či svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Lhůta tak začíná běžet od skutečného okamžiku omezení ve volném pohybu nebo styku s vnějším světem nebo od okamžiku odvolání písemného souhlasu s umístěním, ačkoliv oznámení zdravotního ústavu mohlo být soudu podáno až ke konci jeho 24 hodinové lhůty. Také se jedná o lhůtu pořádkovou, neboť ze zákona nevyplývá, že by se s jejím promeškáním pojily nějaké přímé důsledky, kupříkladu, že by muselo dojít k propuštění umístěného člověka.⁸¹

Způsob, místo a průběh roku určuje předseda senátu opatřením podle ustanovení § 18 zákona o zvláštních řízeních soudních. K jinému soudnímu roku jsou přizváni účastníci a koná se zpravidla s ohledem na specifikaci tohoto řízení ve zdravotním ústavu. Soud přitom učiní vhodná opatření, aby se přizvané osoby dozvěděly o místě a čase jednání, přičemž tak může učinit nejen v listinné či elektronické podobě, ale rovněž i telefonicky, neboť vzhledem k charakteru typu řízení jde o naléhavý případ. Soudci je tak zpravidla umožněno bezprostřední seznámení se s umístěným člověkem a jeho zdravotním stavem. Tento typ soudního jednání je konán ve zdravotním ústavu, a to zejména s ohledem na krátký časový úsek 7 dní, ve kterých je povinen soud vydat rozhodnutí. Pokud to

---

⁸¹ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 148-176. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

soud nestihne ve lhůtě 7 dnů ode dne, kdy došlo k omezení umístěného, znamená to pouze možný vznik nároku na náhradu škody dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem“). Může se tak stát v případě, kdy navrhované důkazy ve prospěch umístěného nejsou zjevně bezpředmětné, ale jejich provedení v uvedené lhůtě není reálně možné.⁸²

Soud tedy dá účastníkům prostor k vyjádření, popřípadě jejich stanoviska zjistí jiným způsobem, který uzná za vhodný. Důkazy, které jsou potřebné k posouzení, zda k převzetí došlo ze zákonných důvodů, vyhledává soud z vlastní iniciativy, provádí je jen, je-li to účelné a umožňuje-li to povaha věci. Zejména se bude jednat o lékařskou zprávu a další listiny ze zdravotní dokumentace umístěného člověka. Pravidlem by měl být výslech ošetřujícího lékaře. Dále by také měl být vyslechnut umístěný člověk. Protože zákon výslovně stanovuje takovou povinnost, včetně provádění ostatních důkazů, přičemž jako pravidlo upravuje, aby byl konán jiný soudní rok ve zdravotním ústavu, je možné usuzovat, že tuto povinnost by měl splnit ten soudce, který by se měl pokusit o výslech umístěného člověka. Je požadováno, aby výslech umístěného člověka provedl pouze soudce, a to již ve fázi rozhodování o přípustnosti převzetí, jak potvrdil i Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení ze dne 10. ledna 2018, sp.zn. 30 Cdo 3005/2017. I když to zákon přímo nestanoví, lze z judikatury Ústavního soudu dovodit, že tento výslech může proběhnout i bez přítomnosti ostatních účastníků, zvláště pokud hrozí, že v přítomnosti zástupce ústavu nebude umístěný člověk svobodně vyjadřovat svůj názor.⁸³ Pokud umístěný požádá, aby byly vyslechnuty konkrétní osoby, měl by je soud rovněž vyslechnout, jeví-li se, že jejich výslech zjevně souvisí s projednávanou věcí. V této fázi řízení nemusí být rozhodováno jen na základě posudku znalce. Nález Ústavního soudu ze dne 23. března 2015, sp.zn. I. ÚS 1974/2014, se sice primárně týká institutu zhlédnutí člověka v řízení o jeho svéprávnosti, ale je zajímavý i pro problematiku řízení detenčních. Ústavní soud sám v tomto nálezu výslovně uvedl, že se nebude

---

⁸² JIRSA, Jaromír, Pavel CHARVÁT, Daniela KOVÁŘOVÁ, Blanka TRÁVNÍKOVÁ a Karel HAVLÍČEK. § 77 Průběh řízení. In: JIRSA, Jaromír, Pavel CHARVÁT, Daniela KOVÁŘOVÁ, Blanka TRÁVNÍKOVÁ, Karel HAVLÍČEK aj. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář* [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team [cit. 2021-04-14]. ASPI_ID KO292h2013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁸³ Nález Ústavního soudu ze dne 23. března 2015, sp.zn. I. ÚS 1974/14

vyjadřovat k otázce, zda výslech umístěné osoby vyšším soudním úředníkem v rámci jiného soudního roku v detenčním řízení je ústavně dostačující. Také zdůraznil potřebu osobního kontaktu mezi osobou, o kterou jde, a soudcem, který o ní rozhoduje. Občanskoprávní a obchodněprávní kolegium Nejvyššího soudu pak ve stanovisku ze dne 13. dubna 2016, sp.zn. Cpjn 201/2015 přijalo závěr, že zhlédnutí by měl provádět zásadně soudce, přičemž případné výjimky, kdy zhlédnutí může provést i vyšší soudní úředník nebo asistent soudce, by měly mít svůj důvod zejména ve zdravotním stavu posuzované osoby, který je kupříkladu dlouhodobě neměnný.⁸⁴ Předmětné stanovisko Nejvyššího soudu přicházelo na přetřes v rozhodování soudů i nadále, a to i z důvodu časových možností soudců, kdy k výslechům umístěných pověřují vyšší soudní úředníky, asistenty soudce, popřípadě justiční čekatele dle § 11 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství (dále jen „*zákon o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství*“), respektive dle § 36a odst. 4 a 5 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů (dále jen „*zákon o soudech a soudcích*“). Přestože lze nalézt i názor Ústavního soudu České republiky⁸⁵ s tím, že dané stanovisko Nejvyššího soudu na řízení o vyslovení přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu nedopadá, neboť se zabývalo otázkou zhlédnutí posuzovaného v řízení o svéprávnosti, soudy jej v průběhu času nadále braly v potaz, respektive jej vyložily pro účely detenčního řízení. Poměrně přehledně tak učinil Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení ze dne 15. února 2022, sp.zn. 24 Cdo 352/2022, kde uvedl, že z pravidla provedení výslechu soudcem lze za mimořádných důvodů vybočit a osoba tak může být zhlédnuta jinou soudní osobou, ale takový mimořádný postup soudu musí být v odůvodnění rozhodnutí podrobně a důkladně zdůvodněn, v opačném případě by absence tohoto zdůvodnění představovala vadu, pro kterou by rozhodnutí nemohlo obstát. Závěr o zdravotním stavu posuzované osoby v tomto ohledu pak musí vyplývat ideálně z předchozího znaleckého posudku či musí být potvrzován důkladným lékařským vyšetřením (lékařskou zprávou) a nesmí být jakkoli zpochybně provedenými důkazy ani ostatními poznatky.

O konání jiného soudního roku je veden protokol, který jakožto protokol o jednání, cílí svými náležitostmi na zachycení celého průběhu jednání, a to

---

⁸⁴ SZALONNÁS, Ondřej. Několik úvah nad detenčním řízením. In: *EPrávo* [online]. [cit. 2021-04-15]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-uvah-nad-detencnim-rizenim-102127.html>

⁸⁵ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. února 2018, sp.zn. II. ÚS 2545/17

především na nejpodstatnější část ve formě tvrzení účastníků a dokazování. Přestože ustanovení § 40 odst. 2 občanského soudního řádu výslovně preferuje pořízení záznamu, ať už zvukového nebo zvukově obrazového, v praxi soudy nadále namísto nebo současně se záznamem pořizují protokol, a to zejména z důvodu obsaženého v ustanovení § 40 odst. 3 občanského soudního řádu, podle něhož se v případě podání opravného prostředku ve věci záznam doslovně přepisuje, což však není třeba právě tehdy, je-li pořizován protokol.⁸⁶ Jeho obsahem je například vedle uvedení data číslo jednací, dále datum ..., u Okresního soudu v Psychiatrické nemocnici v Obci v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení umístěné osoby, narozené dne ..., ve zdravotním ústavu. Mezi přítomnými osobami jsou od soudu přítomna vyšší soudní úřednice, opatrovník osobně, Okresní státní zastupitelství nikdo, vyrozumění o výsledku, Psychiatrická nemocnice v Obci nikdo, vyrozumění o výsledku. Na předvolání se dostavila Jméno Příjmení. Po poučení dle ustanovení § 126 zákona občanský soudní řád se uvádí. Jedná se o druhý pobyt umístěné osoby v nemocnici, byla přijata dne 28. prosince 2019 na doporučení MUDr. XY, Fakultní nemocnice Plzeň. Paní s vaskulární demencí, akutní začátek, po rozsáhlé mrtvici. Sem odeslána pro poruchy chování. Slovně se nedá usměrnit, rodina péči nezvládla. Do nemocnice převzata z důvodu ustanovení § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. Při přijetí jevila známky duševní poruchy, těžká demence, zpomalená, kontakt naprosto nevalidní, nechápe smysl, co se jí říká, řečová porucha – expresivní afázie, když mluví déle tak je to slovní salát. Její propuštění by znamenalo ohrožení její osoby a okolí pro poruchy chování při demenci. Zlepšení zdravotního stavu, popřípadě detoxikaci, nelze dosáhnout jinak než ústavní léčbou, tedy nelze v prostředí méně omezujícím, například ambulantní léčbou, v denním stacionáři, léčbou pod dohledem příbuzných. Není schopna chápat smysl a význam soudních rozhodnutí a není schopna hodnotného výsledku. Souhlas s hospitalizací by nebyl projevem její svobodné vůle. Po krátkém přerušení přistoupeno k výsledku umístěné na oddělení. Po poučení přiměřené duševnímu stavu dle ustanovení § 131 občanského soudního řádu a ustanovení § 69 odst. 1 a 2 zákona o zvláštních řízeních soudních uvádí konkrétní otázky na umístěnou, jak se jmenuje, kolik je jí let, jak dlouho je v nemocnici. S ohledem na zjištěný duševní stav i vyjádření

---

⁸⁶ § 36-40b Úkony soudu. In: JIRSA, Jaromír aj. *Občanský soudní řád, 1. část: Soudcovský komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-05-05]. ASPI_ID KO99_p2a1963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

ošetřující lékařky, nebylo předáno usnesení o zahájení řízení a jmenování opatrovníka. Opatrovník bez dotazů. Skončeno, podepsáno.

Během řízení může dojít k přeložení pacienta do jiného ústavu, a to stále bez svého souhlasu. Jestliže se tak stalo, stejné detenční řízení dále běží, včetně zákonných lhůt, při zachování místní příslušnosti soudu, jež se určuje k okamžiku zahájení řízení.⁸⁷ S ohledem na krátké lhůty pro rozhodnutí, tak přichází možnost delegace z důvodu vhodnosti jen ve výjimečných případech. Vyloučen není ani případ, kdy soud, poté co zahájí řízení, zjistí, že již v době zahájení řízení byl pacient přemístěn do ústavu v obvodu jiného soudu. Se zřetelem na časově náročný proces vyslovování místní nepřislušnosti je tak dána přednost ústavnímu principu rozhodnutí v sedmi dnech dle čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, před postupováním věci jinému soudu.⁸⁸ Otázkou při přeložení umístěného do jiného ústavu a zachování místní příslušnosti soudu pak je kdo umístěného zhlédne. Jak nepřímo vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky⁸⁹ nemělo by v zásadě připadat v úvahu dožádání jiného soudu podle ustanovení § 39 odst. 1 občanského soudního řádu, neboť celkový dojem vytvořený jinou soudní osobou a zaznamenaný do protokolu pak není z povahy věci bezprostředně přenositelný do poměrů soudce, který má ve věci rozhodovat. Namísto dojíždění a zvyšování tak nákladů ale zůstává možnost využití technického zařízení pro přenos obrazu a zvuku, tedy videokonferenčního zařízení, které má sloužit k usnadnění, urychlení a zefektivnění řízení a jehož využití se v době epidemie onemocnění SARS CoV-2 zintenzivnilo, přičemž je ale v tomto směru otázkou stavu umístěného, zda mu takový způsob jeho vyslechnutí a zhlédnutí neuškodí.

3.4. Rozhodnutí o přípustnosti převzetí

Zákon ukládá dvě kumulativní podmínky, za nichž je možné, aby soud vydal kladné rozhodnutí o přípustnosti převzetí. Jedná se o požadavek, aby k převzetí došlo ze zákonných důvodů, a jednak musí být existence těchto důvodů ke dni rozhodování soudu.⁹⁰ Zákonným důvodem je převzetí člověka, které se

---

⁸⁷ § 11 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁸⁸ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 168. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. února 2022, sp.zn. 24 Cdo 352/2022

⁹⁰ § 78 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

posuzuje k okamžiku, kdy byl omezen ve volném pohybu nebo styku s vnějším světem nebo kdy byl pacientem odvolán písemný souhlas s hospitalizací. Jde o zákonné důvody vyplývající z ustanovení § 104 občanského zákoníku a ustanovení § 38 zákona o zdravotních službách. Hrají zde velkou roli i skutečnosti, které byly v daném okamžiku pouze pravděpodobné, což je tomu v případě duševní poruchy, u které v okamžiku převzetí postačovalo, aby se pouze jevila. Požadavek trvání důvodů ke dni rozhodnutí soudu bylo žádoucí podle důvodové zprávy zavést z toho důvodu, aby v době, kdy uplyne sedmý den od převzetí, bylo možné zbavit osobní svobody člověka jen tehdy, pokud je spolehlivě lékařsky ověřeno, že umístěný je opravdu duševně nemocný. Pokud byla důvodem převzetí člověka jeho duševní nemoc, pak musí soud posoudit, jestli umístěný člověk skutečně duševní poruchou trpí. Dále musí soud zvážit, s ohledem na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva 6301/73, Winterwerp proti Nizozemsku, viz první kapitola této práce, zda jde o takovou duševní poruchu, která svým charakterem či závažností odůvodňuje nedobrovolné zbavení osobní svobody a tato porucha stále trvá.⁹¹

Rozdíl mezi závěrem o tom, že trvají důvody převzetí, a tím, zda je přípustné další držení člověka ve zdravotním ústavu, je především v procesní stránce. V první fázi totiž soud rozhoduje na základě důkazů, které jsou v dané době k dispozici, zejména výslech umístěného, ošetřujícího lékaře, dostupné lékařské zprávy, závěr nezávislého lékaře, přezkoumávajícího zdravotní stav umístěného. Toto rozhodnutí v nynější fázi není považováno za rozhodnutí ve věci samé, ale má zatímní povahu, což má vliv na nepřipustnost obnovy řízení. Poté v následující fázi soud shromažďuje další důkazy, včetně znaleckého posudku.

V případě, že by byl ke dni rozhodování soudu umístěný člověk propuštěn nebo by dal písemný souhlas se svou hospitalizací, muselo by být řízení zastaveno. Pokračováno v řízení by mohlo být jen tehdy, zabýval by se soud tím, zda k převzetí a držení došlo ze zákonných důvodů.

Soud nařídí propuštění člověka ze zdravotního ústavu, pokud nebude, byť jen jedna z uvedených podmínek, splněna. Kupříkladu může soud uzavřít věc tak, že ačkoliv člověk duševní poruchou trpí, nebyl důvod k jeho převzetí, neboť

---

⁹¹ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 168-169. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

bezprostředně závažným způsobem neohrožoval sebe nebo své okolí, popřípadě že hrozbu bylo možné odvrátit jinak. Usnesení, v jehož výroku bude uvedeno, že „se nařizuje propuštění Jméno Příjmení, datum narození, ze zdravotního ústavu...“ je vykonatelné okamžikem, kdy je doručeno zdravotnímu ústavu. Tímto rozhodnutím se řízení končí, a proto musí obsahovat i výrok o náhradě nákladů řízení. Zdravotní ústav následně musí propustit člověka neprodleně po doručení usnesení.⁹²

Naopak bude-li shledáno naplnění obou podmínek, rozhodne soud usnesením o tom, že došlo k převzetí člověka ve zdravotním ústavu ze zákonných důvodů a tyto důvody trvají. O náhradě nákladů se v tomto usnesení nerozhoduje, neboť po rozhodnutí bude v řízení pokračováno. Že by usnesení muselo být vyhlášeno při jiném soudním roku zákon nestanovuje, ale musí být vyhotoveno a doručeno účastníkům.

Obsahem usnesení bude kupříkladu, že pod číslem jednacím Okresní soud rozhodl samosoudkyní ... v detenčním řízení Jméno Příjmení, datum narození, zastoupeného opatrovníkem pro toto řízení, advokátem ..., o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu, takto: Podle ustanovení § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, došlo k převzetí Jméno Příjmení, datum narození, do zdravotního ústavu dne ... ze zákonných důvodů a tyto důvody nadále trvají. Pod tímto výrokiem bude následovat odůvodnění. V odůvodnění bude popsáno, jakého dne a na základě čeho bylo zahájeno řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. Dále, kupříkladu že usnesením z téhož dne pak soud jmenoval umístěnému člověku opatrovníka advokáta pro toto řízení. Dále bude popsáno, na základě jakých důkazů vzal soud za prokázané splnění zákonných podmínek. Zejména půjde o oznámení o převzetí umístěného člověka bez jeho souhlasu do ústavní péče, výpovědi ošetřujícího lékaře a umístěného. Výpovědi ošetřujícího lékaře i umístěného by v odůvodnění měly být podrobněji popsány. Příkladem výpovědi ošetřujícího lékaře může být text, že pacient byl převezen z nemocnice Hořovice, kam byl přivezen Policií České republiky, neboť pobíhal na silnici mezi auty a obnažoval se na veřejnosti. Při přijetí jevil známky duševní poruchy ve smyslu anosognosie, zmatenosti, emočně ploší, neurovnaného

---

⁹² HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 169-170. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

myšlení, paranoidního nastavení. Popis výpovědi umístěného by mohl být konstruován tak, že šel od matky na vlak, zamotala se mu hlava, tak se na pokraji silnice zastavil. Jedna paní, co ho zahlédla z okna, se domnívala, že masturbuje, tak zavolala polici. Když se policie dozvěděla o jeho onemocnění, odvezli jej do nemocnice. Dále by mělo být v odůvodnění uvedeno, že podle ustanovení § 75 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, zdravotní ústav, ve kterém jsou umístovány osoby, je povinen oznámit do 24 hodin soudu, v jehož obvodu zdravotní ústav je, převzetí každého, kdo v něm byl umístěn bez svého souhlasu. Také by zde mělo být uvedeno, že soud bez jednání podle ustanovení § 77 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních rozhodne do 7 dnů od převzetí. K projednání věci svolá jiný soudní rok, který se koná ve zdravotním ústavu, kde soud provede potřebné důkazy. Dále uvede, že podle ustanovení § 38 odst. 1 zákona o zdravotních službách je možné bez souhlasu pacienta jej hospitalizovat, jestliže je nařízena izolace, karanténa nebo léčení podle zákona o ochraně veřejného zdraví, ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí nebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak, nebo jeho zdravotní stav vyžaduje poskytnutí neodkladné péče, přičemž neumožňuje, aby vyslovil souhlas. V neposlední řadě bude uvedeno, že na základě prokázaných skutečností dospěl soud k závěru, že existují zákonné důvody pro nedobrovolnou hospitalizaci umístěného člověka, neboť v případě, že by nebyl omezen ve volném pohybu nebo styku s vnějším světem, by mohlo dojít k nebezpečí ohrožení jak jeho života a zdraví, tak i jeho okolí z důvodu nevyzpytatelného chování v probíhající psychóze. Proto bylo rozhodnuto, že došlo k převzetí ze zákonných důvodů a tyto důvody nadále trvají, přičemž soud zároveň zvážil i jiná, méně omezující opatření, a bylo shledáno, že tato jsou nedostatečná k ochraně daného jednotlivce nebo veřejnosti.

V poučení usnesení bude, že proti tomuto usnesení lze podat odvolání ke krajskému soudu prostřednictvím okresního soudu do patnácti dnů ode dne doručení. Odvolání nemá odkladný účinek. Dále bude uvedeno, kde je usnesení vydáno, datováno a podepsáno.

Poté se rozhodnutí do 24 hodin od jeho vydání doručí umístěnému člověku, dále jeho zástupci, opatrovníkovi pro řízení a zdravotnímu ústavu.⁹³ Zároveň by měl soud učinit taková opatření, aby se člověk mohl vhodnou formou

---

⁹³ § 79 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

s obsahem rozhodnutí seznámit a měl jej k dispozici. Kladený důraz na rychlý postup je tak apelován nejenom na vydání rozhodnutí, ale též na jeho písemné vyhotovení a doručení účastníkům. Do 24 hodin od vydání musí být usnesení vyslovující přípustnost převzetí nebo naopak nařizující propuštění doručeno výše uvedeným osobám a nestačí tak, aby ve stanovené pořádkové lhůtě bylo pouze odesláno. Co se týče způsobu doručování, s ohledem na délku lhůty je zřejmé, že zvolení doručení prostřednictvím provozovatele poštovních služeb nevyhoví požadavku rychlého doručení. Zdravotnímu ústavu a opatrovníkovi bude doručováno prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. V ostatních případech lze využít způsob doručení prostřednictvím soudního doručovatele nebo orgán justiční stráže. Zákonem je stanovena povinnost doručení rozhodnutí umístěnému člověku, přičemž zůstává bez rozlišení, zda tento člověk chápe význam usnesení či nikoliv. Přestože má zástupce nebo opatrovníka pro řízení, trvá Ústavní soud na požadavku doručení rozhodnutí umístěnému člověku i tehdy, není-li tento člověk schopen pochopit význam a obsah rozhodnutí.⁹⁴ V případě, že člověk není schopen potvrdit svým podpisem doručenou písemnost, je žádoucí, aby na doručence potvrdila doručení příjemci svým podpisem kromě doručovatele i jiná vhodná osoba.⁹⁵ Soud jinak provede vhodná opatření, aby se člověk mohl vhodnou formou s obsahem rozhodnutí seznámit, což může být třeba v obrácení se na jeho důvěrníka, podpůrce nebo jinou osobu, o níž bude soudu známo, že má na umístěného člověka komunikační vazbu.⁹⁶

3.5. Rozhodnutí o vyslovení přípustnosti dalšího držení

Řízení o vyslovení přípustnosti jeho dalšího držení ve zdravotním ústavu pokračuje, jestliže soud vyslovil, že převzetí bylo v souladu se zákonnými důvody a že tyto důvody i nadále trvají a je potřeba, aby byl člověk nadále omezen ve styku s vnějším světem. Poté co soud vydá usnesení o přípustnosti převzetí tedy dál pokračuje v řízení o vyslovení přípustnosti dalšího držení člověka ve zdravotním ústavu, a to aniž by o tom vydal nějaké rozhodnutí. Ve fázi detenčního řízení, ve kterém se rozhoduje o přípustnosti převzetí, lze považovat paralelu řízení o předběžném opatření. V této druhé fázi řízení o vyslovení

---

⁹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 23. března 2015, sp.zn. I. ÚS 1974/14

⁹⁵ §50g odst. 6 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

⁹⁶ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 170-171. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

přípustnosti dalšího držení již soud rozhoduje o merituu věci za úplného dokazování. Nejdříve by se vždy mělo zjišťovat, zda je člověk stále držen ve zdravotním ústavu bez svého souhlasu. Následně soud jmenuje znalce a obstará důkazy podle ustanovení § 70 zákona o zvláštních řízeních soudních, dále nařizuje jednání a nakonec rozhodne rozsudkem podle ustanovení § 81 zákona o zvláštních řízeních soudních.

Stejně jako ve fázi první, tak i ve fázi druhé, má soud povinnost znovu zhlédnout a vyslechnout umístěného člověka. Ústavní soud zdůrazňuje, že se zde rozhoduje o zbavení osobní svobody až na jeden rok a zároveň se rozhoduje s odstupem až několika měsíců, během nichž se stav umístěného člověka může podstatně změnit. Také je již k dispozici klíčový důkaz, za který je považován znalecký posudek. Umístěný člověk má naopak možnost, aby se k předmětnému znaleckému posudku vyjádřil.⁹⁷

Druhá fáze detenčního řízení o vyslovení přípustnosti dalšího držení osoby ve zdravotním ústavu končí rozhodnutím soudu o dalším držení, kdy je rozhodováno rozsudkem. Soud musí rozsudek vyhlásit do 3 měsíců od výroku o přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu a o trvání jeho důvodů. Soud rozhodne, zda je další držení umístěného přípustné a na jakou dobu. Podle ustanovení § 81 odst. 3 zákona o zvláštních řízeních soudních, účinnost rozsudku zanikne po uplynutí jednoho roku ode dne jeho vyhlášení. Pokud byla v rozsudku určena kratší doba, pak účinnost rozsudku zanikne uplynutím této kratší doby. V případě, že má být držení ve zdravotním ústavu prodlouženo nad dobu 1 roku, je nutno provést nové vyšetření a soud musí o povolení dalšího držení znovu rozhodnout. Mimo jiné, rozsudek o dalším držení je rozhodnutím, jímž se celé řízení končí. Také musí být vyhlášen veřejně, následně, co bylo provedeno jednání.

Pořádková lhůta pro vyhlášení rozsudku běží od vydání usnesení o přípustnosti převzetí. To znamená, že běží od okamžiku jeho vyhlášení, a nebylo-li jej, tak od okamžiku jeho vydání, čemuž nasvědčuje záznam ve spise. Že by se běh této lhůty přerušoval na základě odvolacího řízení ve věci o odvolání proti rozhodnutí o přípustnosti převzetí totiž zákon nestanovuje.⁹⁸

---

⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 23. března 2015, sp.zn. I. ÚS 1974/14

⁹⁸ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 172. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

Přejdeme-li k náležitostem pojednávaného rozsudku, nabízí se výroky pozitivní a negativní. Výrok pozitivního rozsudku zní, že další držení Jméno Příjmení, datum narození, ve zdravotním ústavu... je přípustné na dobu do ... . V opačném případě by měl soud vyslovit při negativním rozhodnutí, že další držení není přípustné, a nařídít propuštění umístěného člověka ze zdravotního ústavu. Platí, že v obou případech je nutné rozhodnout o nákladech řízení. V rozsudku je kladen zvláštní důraz na jeho náležité odůvodnění. Povinností soudu je, aby se zabýval naplněním všech hmotněprávních podmínek pro rozhodnutí o přípustnosti držení bez souhlasu. Evropský soud pro lidská práva apeluje, aby byly odůvodněny minimálně tři požadavky, totiž aby objektivním lékařským posudkem bylo prokázáno, že daná osoba trpí duševní poruchou, že tato porucha je takového druhu nebo stupně, že opodstatňuje nedobrovolné omezení osobní svobody, přičemž platnost prodloužení omezení osobní svobody je podmíněna trváním této duševní poruchy. Také je nutné zdůvodnit, zda hrozba pro umístěného člověka nebo jeho okolí nelze odvrátit méně omezujícím opatřením.⁹⁹

Rozsudek je vykonatelný nebo také účinný od okamžiku jeho doručení, neboť podané odvolání nemá podle ustanovení § 73 zákona o zvláštních řízeních soudních odkladný účinek. Rozsudek, který stanovuje, že další držení je přípustné, je účinný po tu dobu, která je ve výroku rozsudku stanovena. Tato doba končí vždy nejpozději uplynutím doby jednoho roku od vyhlášení rozsudku.

Obsahem rozsudku vydaného Jménem republiky Okresním soudem Plzeň-jih bude, že rozhodl v detenčním řízení umístěného člověka: Jméno Příjmení, datum narození, zastoupený opatrovníkem advokátkou, o vyslovení přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu takto. Prvním výrokiem, že další držení umístěného Jméno Příjmení, datum narození, ve zdravotním ústavu je přípustné na dobu šesti měsíců od vyhlášení tohoto rozsudku. Druhým výrokiem, že opatrovníkovi, advokátce, se přiznává odměna v konkrétní výši. Třetím výrokiem, že státu se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení a s obdobou totéž ve čtvrtém výroku bude uvedeno, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Následuje podrobné odůvodnění. Kupříkladu psychiatrická nemocnice v Dobřanech oznámila dne ... Okresnímu soudu Plzeň-jih, že byl bez písemného souhlasu přijat do ústavní péče pan Jméno Příjmení, datum narození.

---

⁹⁹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Ľupa proti České republice, ze dne 26. května 2011, stížnost č. 39822/07

V návaznosti na toto oznámení soud zahájil usnesením č. j. .... ze dne ... řízení, kdy na den ... byl nařízen jiný soudní rok do Psychiatrické nemocnice v Dobřanech, při kterém byla vyslechnuta ošetřující lékařka umístěného. Z jejího výsledku vyplynulo, že se jedná o první pobyt umístěného v psychiatrické nemocnici, přičemž byl přijat na doporučení, kdy po znaleckém vyšetření navrhla umístěnému uložení ústavní ochranné psychiatrické léčby a rozhodla o hospitalizaci. Umístěný se měl ve městě ... sexuálně uspokojovat masturbací v blízkosti bytové zástavby. Propuštění umístěného by znamenalo ohrožení jeho okolí pro sexuální aktivity a agresi. Zlepšení zdravotního stavu, popřípadě detoxikace, nelze dosáhnout jinak než ústavní léčbou.

Dále bude v odůvodnění konstatováno, že s ohledem na provedené dokazování vydal soud dne ... usnesení č. j. ... kterým konstatoval, že k převzetí Jméno Příjmení do zdravotního ústavu dne ... došlo ze zákonných důvodů a tyto důvody nadále trvají.

Rovněž by mělo být dále v odůvodnění konstatováno, že dle ustanovení § 80 zákona o zvláštních řízeních soudních, pokud soud vyslovil, že převzetí umístěného bylo v souladu se zákonnými důvody a že trvají důvody, aby tento člověk byl nadále omezen ve styku s vnějším světem, pokračuje soud v řízení o vyslovení přípustnosti jeho dalšího držení ve zdravotním ústavu. Dle ustanovení § 81 zákona o zvláštních řízeních soudních soud do tří měsíců od rozhodnutí o přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu a o trvání jeho důvodů rozhodne o tom, zda další držení ve zdravotním ústavu je přípustné a na jakou dobu. Dále dle ustanovení § 70 zákona o zvláštních řízeních soudních soud jmenuje znalce ke zjištění zdravotního stavu a zjištění, zda další držení ve zdravotním ústavu je či není nutné.

V návaznosti na výše uvedené dále soud v odůvodnění pokračuje popisem, že ustanovil osobu ... znalcem z oboru zdravotnictví – psychiatrie, která následně vypracuje a předloží soudu znalecký posudek, ze kterého kupříkladu vyplynulo, že umístěný trpí závažnou duševní poruchou, konkrétně organicky podmíněná porucha osobnosti s výraznými poruchami chování, přičemž nelze vyloučit rozvoj demence. Další držení umístěného na uzavřeném psychiatrickém oddělení při omezení styku s vnějším světem znalkyně považuje za nutné a doporučuje ho povolit na dobu šest měsíců. Také probíhá trestní řízení pro výtržnictví, je uvažováno o ochranné ústavní léčbě. Prognóza duševní choroby je nepříznivá, poruchy chování lze z části usměrňovat medikací. Organické poškození mozku je

však stav trvalý, léčbou jen minimálně ovlivnitelný. Zdravotní stav umístěného je nepříznivý, nemá sociální zázemí, nemá pocit choroby a nelze předpokládat, že bude schopen dodržovat podmínky ambulantní psychiatrické léčby. Vyžaduje dozor a pravidelnou psychofarmakologickou léčbu a je zcela odkázán na ošetrovatelskou péči. Při dřívějším propuštění hrozí velké riziko opakování závažných poruch chování. Dále by mělo být shrnuto, co tedy z vyjádření ošetřujícího lékaře umístěného vyplynulo, kupříkladu, že umístěný není schopen úsudku, není schopen hodnotně chápat smysl a význam soudního jednání či doručovaných písemností. Umístěný projevil přání být z psychiatrické nemocnice propuštěn, domnívá se, že je zde neprávem.

Dále by měl soud v odůvodnění uvést, že podle čl. 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod je osobní svoboda zaručena. Podle čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod je stanoveno, ve kterých případech může být osoba převzata nebo držena v ústavní zdravotnické péči bez svého souhlasu. Tyto případy obsahuje zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, který v ustanovení § 38 odst. 1 písm. b) umožňuje hospitalizaci pacienta bez jeho souhlasu, jestliže ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí nebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak.

Také bude v odůvodnění popsáno, jak probíhalo projednání věci, jestli byl umístěný předvolán k jednání, případně uvedení důvodu, proč předvolán nebyl a uvedení návrhu opatrovníka. Tedy kupříkladu, že k projednání věci soud nařídil ústní jednání, přičemž k tomuto jednání jmenovaný umístěný předvolán nebyl, neboť ze závěrů znaleckého posudku vyplynulo, že umístěný není schopen se soudního jednání zúčastnit pro riziko zhoršení jeho zdravotního stavu. Ustanovený opatrovník navrhl respektovat závěry znaleckého posudku.

V neposlední řadě bude v odůvodnění popsáno, na základě čeho soud rozhodnul. Tedy, z výše uvedených důkazů má soud za prokázané, že další držení umístěného ve zdravotním ústavu je nezbytné, když umístěný trpí závažnou duševní poruchou – organicky podmíněnou poruchou osobnosti s výraznými poruchami chování. V důsledku této choroby se umístěný již v minulosti dopustil jednání mající charakter sexuálně motivovaného trestného činu. Zdravotní stav umístěného je nepříznivý, nelze předpokládat, že by byl schopen dodržovat podmínky psychofarmakologické léčby a je zcela odkázán na ošetrovatelskou péči. Při předčasném propuštění hrozí riziko recidivy závažných poruch chování.

Z tohoto důvodu tak soud rozhodl o dalším držení umístěného ve zdravotním ústavu na dobu omezení v délce šesti měsíců.

Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ustanovením § 74 zákona o zvláštních řízeních soudních, dle kterého náklady řízení platí stát – znalečné a odměnu soudem ustanoveného opatrovníka. Ustanovený opatrovník, advokát, účtoval odměnu za právní úkony ve výši ..., opírající se o úkony dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování služeb (dále jen „*advokátní tarif*“), a tento nárok byl jako důvodný přiznán.

Následuje poučení, ve kterém bude uvedeno, že proti tomuto rozsudku je možné podat odvolání do patnácti dnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení ke krajskému soudu, prostřednictvím okresního soudu. Odvolání nemá odkladný účinek.

Rozsudek končí uvedením místa, kde bylo sepsáno, uvedením data, kdy bylo vydáno a podpisu kým bylo rozhodnuto.

3.5.1. Znalec a znalecký posudek

Znalec v civilním soudním řízení je vlastně označován za pomocníka soudu, který je fundovaný v odborných otázkách jiných než právních. Jde-li o otázky právní, tedy zpravidla právní kvalifikaci rozhodných skutečností, platí princip *iura novit curia*. Tedy, soud zná právo. Chápejme tento princip tak, že pouze soud je oprávněn nalézt právo a vyslovit závěr o věci, o které rozhoduje. K tomu se znalec vyslovovat nemá. Znalec je také ta osoba, která je od stran i soudu rozdílná a která o jistých skutečnostech, událostech nebo stavech, soudem jí předložených, sděluje tomuto svůj subjektivní úsudek, jenž čerpá ze svých zvláštních odborných znalostí. Přesto se nabízí otázka, zda soudce může využít svých odborných znalostí a posoudit si tak odbornou otázku sám, čímž by tak nahradil zvláštního znalce. Od účinnosti civilního řádu soudního z roku 1895 zastávala teorie v tomto směru jasné stanovisko. Soud znalce nemůže nahradit.¹⁰⁰ Literatura¹⁰¹ říká, že by šlo o úsudek ochotníka, který si sám odborné znalosti přisuzuje. Dále je tato otázka označována za spornou v tom úhlu pohledu, když je apelováno na svědomitého soudce, aby svou pouhou zálibu nebo povrchní vědomost nepovažoval za dostatečnou. Soudcovo odborné posouzení nelze dát

---

¹⁰⁰ OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-896-1.

¹⁰¹ HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-540-3.

přezkoumat a také, že soudci nelze na rozdíl od znalce klást otázky. Současná judikatura trvá na tom, že odborné posouzení nemůže provést soudce sám a opak považuje za vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí.

Znalec v řízení podává soudu odborný posudek k otázkám, které byly soudem jako odborné vymezeny k zodpovězení. Znalecký posudek nebo také expertiza je v řízení důkazním prostředkem a jako takový podléhá volnému hodnocení. Je považován za důkazní prostředek *sui generis* a vykazuje proto určité specifikace oproti jiným důkazním prostředkům. Nad to lze říci, že znalecký posudek je možný v libovolném řízení. Ustanovení znalce je v civilním řízení povinné ze zákona jen ve dvou případech. Vedle řízení ve věci vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu¹⁰², ještě v řízení o svéprávnosti.¹⁰³ V ostatních řízeních závisí na posouzení a rozhodnutí soudu, zda znalce ustanoví. Ovšem je třeba odlišit ustanovení znalce k podání důkazu od případů, kdy je jmenování znalce samotným předmětem řízení podle zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (dále jen „*zákon o přeměnách obchodních společností a družstev*“), a podle ustanovení § 85 písm. b) zákona o zvláštních řízeních soudních, který upravuje řízení o jmenování znalce pro účely ocenění jmění a přezkoumání některých korporátních rozhodnutí, nichž to zákon stanoví.¹⁰⁴

Naproti tomu se judikatura ani literatura nezabývá otázkou vymezení, co jsou odborné znalosti na rozdíl od jiných neoborných, respektive kde je ta hranice mezi nimi. Také je jisté, že toto se v čase mění a je těžké hranici objektivně vymezit. Za hranici lze považovat nejvyšší všeobecné vzdělání. Odbornými, specializovanými znalostmi jsou ty, získané vysokoškolským studiem, s výjimkou práva, nebo středoškolským specializovaným studiem nebo i vyučením se řemeslu či jinou přípravou na povolání. Mimo kategorii hranice odbornosti by měla být všeobecná lidská zkušenost a přirozená výbava člověka bez potřeby zvláštního formování.

Znalec se vyjadřuje o skutečnostech soudem mu předložených. Soud vede znalce, nikoliv naopak. Soud má jasně vymezit a vytyčit zadání, pokud možno i formulovat konkrétní otázky. Rozhodně by soud neměl připustit či dokonce žádat, aby znalec činil právní závěry nebo se vyjadřoval k věci nad rámec zadání. Znalec

---

¹⁰² § 70 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

¹⁰³ § 38 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

¹⁰⁴ WINTEROVÁ, Alena. Znalec a znalecký posudek v civilním soudním řízení. In: *Soudce*. 1. Wolters Kluwer, 2017, s. 8. ISSN 1211-5347.

by měl svým výkladem prohloubit soudcovy vědomosti tak, aby byl s to sám posoudit.¹⁰⁵ Znalcovy odborné znalosti jsou znalosti objektivního rázu, nabité nejčastěji studiem nějakého oboru, avšak od znalce se vyžaduje, aby znalosti aplikoval na určité konkrétní skutečnosti. Nejde tak o abstraktní výklad znalostí, nýbrž o jejich aplikaci na konkrétní skutkový stav. Znalecký posudek podléhá volnému hodnocení při nejmenším v tom smyslu, zda znalec vyčerpal zadaný úkol a odpověděl na všechny otázky, zda je posudek přesvědčivý a logický a zda obstojí v souvislosti s jinými důkazy. Případná selhání v tomto smyslu je vždy ještě možno výsledkem znalce napravit a doplnit. Z ustanovení § 28 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (dále jen „zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech“) pak vyplývá, z jakých částí je znalecký posudek sestaven, kdy se rozlišuje zejména nález, posudek a znalecká doložka.

Znalcem v oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, však může být u nás jmenován pouze odborník s úplným lékařským vzděláním, s atestací druhého stupně z psychiatrie, absolvent kurzu pro znalce a občan České republiky. Psychiatrům je v expertize svěřován úkol zhodnotit duševní stav a duševní poruchu posuzované osoby. Za duševní poruchu jsou považovány: poruchy delšího trvání, které vykazují začátek, průběh, případně možné ukončení, jako jsou mozková onemocnění, schizofrenie, poruchy s bludy, afektivní poruchy – deprese, mánie, závislost na psychoaktivních látkách; dále chorobné duševní stavy bez zřetelné progresy, kdy se jedná o vývojové poruchy, mentální retardace, abnormní osobnosti; a v neposlední řadě jde i o krátkodobé poruchy způsobené patologickými afekty, patologickou intoxikací, patologickou rozespalostí, úrazem hlavy, záchvaty epilepsie, narkolepsie, migrény, bleskem, přidušením. Z právního hlediska jde o pohled na duševní poruchy překážející subjektu ve správném rozhodování cílů jednání, jeho společenského dosahu a v určování vlastního jednání. Jak již bylo zmíněno, mezi náležitosti posudku patří nález, vlastní posudek a znalecká doložka. Nález popisuje zkoumaný jev, souhrn důkazního materiálu a zjištěných skutečností. Vlastní posudek by měl obsahovat odpovědi na položené otázky včetně odůvodnění, jak znalec ke svým závěrům došel. Ze znalecké doložky by měl být patrný údaj o seznamu, do něhož byl znalec zapsán,

---

¹⁰⁵ HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-540-3.

o oboru jeho kompetence a o pořadí úkolu ve znaleckém deníku. Stránky samotného posudku by měly být číslovány a posudek sešit a opatřen pečeti.¹⁰⁶

V řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení osoby v ústavu zdravotnické péče je přibírán jediný znalec psychiatrie k posouzení osoby po uplynutí prvního týdne od jejího nedobrovolného přijetí ve zdravotnickém ústavu. V prvním týdnu nedobrovolné hospitalizace totiž soud rozhoduje jen podle vyjádření ošetřujícího lékaře. Jestliže ústavní léčení pokračuje, do třech měsíců od výroku o přípustnosti převzetí musí znalec, nezávislý na daném zdravotnickém zařízení, sepsat znalecký posudek o důvodech a délce dalšího nutného držení pacienta v léčebně. Pokud lékař doporučí držení občana v ústavu a soud takto rozhodne, zaniká účinnost rozsudku po roce a je nařizována nová psychiatrická expertiza. Znalec bývá přibrán i tehdy, pokud se duševní stav pacienta, původem přijatého s jeho souhlasem zhorší natolik, že se aktuálně stal nebezpečným sám sobě nebo pro své okolí. Hlásit tuto změnu zdravotního stavu je lékař povinen po jejím vzniku příslušnému soudu.

Naopak k posouzení duševního stavu v trestním řízení je nutno přibrat znalce dva.¹⁰⁷ Občanský soudní řád dvojici znalců nebo také psychiatrů nevyžaduje. Hovoří tak, že pokud závisí rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí a pro složitost posuzované otázky nepostačí odborné vyjádření, které na rozdíl od znaleckého posudku může vyhotovit i jiný odborník, kterým nutně nemusí být znalec, nebo je-li pochybnost o správnosti odborného vyjádření, ustanoví soud znalce.¹⁰⁸ Rozdíl oproti detenčnímu řízení lze nalézt i v tom, že v trestním řízení lze od výsledku znalce upustit.

3.6. Prodloužení držení umístěného nad stanovenou dobu

Jak již bylo výše uvedeno, pokud má být držení ve zdravotním ústavu prodlouženo nad výše uvedenou dobu, musí být provedeno nové šetření a nařízeno jednání. Jedná-li se tedy o tento případ prodloužení držení umístěného nad stanovenou dobu, pak soud dál pokračuje v řízení bez dalšího návrhu a řízení o prodloužení se nevede jako jiná či nová věc. Také platí, že rozsudek o dalším držení musí být vyhlášen před uplynutím maximální doby jednoho roku, neboť účinnost původního rozsudku zaniká ze zákona stanovené doby a protože není

---

¹⁰⁶ BRICHČÍN, Slavoj. Soudně psychiatrická expertiza z pohledu znalecké praxe. In: *Bulletin advokacie*. 4. 1998, s. 21. ISSN 1210-6348.

¹⁰⁷ § 105 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

¹⁰⁸ § 127 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

upraveno její stavění po dobu vedení řízení o prodloužení, musí být rozsudek o dalším držení vyhlášen před jejím uplynutím. Uplynutím doby totiž účinnost rozsudku zaniká a ústav by tak měl umístěného člověka *de iure* propustit sám. Je tedy nutné, aby byl ústavu nový rozsudek doručen před uplynutím účinnosti předchozího rozsudku.¹⁰⁹

Proces tohoto řízení tedy začne tak, že soud nejprve vydá usnesení o vyslovení přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu, ve kterém ve výroku rozhodne o ustanovení osoby jakožto znalce z oboru zdravotnictví, kterému se uloží, aby podal doplňující znalecký posudek do určeného data od doručení tohoto usnesení, přičemž bude k jednání soudu předvolán. Dále bude v usnesení konkretizováno, co je úkolem znalce. Jeho úkolem by mělo být prostudování spisu, veškeré možné zdravotnické dokumentace vyšetřované osoby s přihlédnutím k výsledkům předchozích řízení. Vyjádření se, je-li další držení vyšetřované osoby ve zdravotním ústavu při omezení nebo vyloučení styku s vnějším světem nutné a na jakou dobu, dále zda došlo ke změně psychického stavu, popřípadě zda je možný návrat do rodinné péče, jaká je prognóza vývoje onemocnění a léčby. Také uvedení konkrétních informací, jak byla vyšetřovaná osoba ohrožena nebo jak bylo ohroženo její okolí. V případě ukončení léčby a propuštění ze zdravotnického zařízení pak vyjádření, je-li vyšetřovaná osoba schopna zúčastnit se soudního jednání, tedy schopna vnímat průběh a význam jednání, pochopit obsah doručovaných písemností a zda by účast u soudního jednání a doručení soudních písemností, mohly vážně poškodit její zdravotní stav. Znalec je také povinen podat znalecký posudek ve stanovené lhůtě. Pokud tak neučiní, může mu být uložena pořádková pokuta až do výše 50 000 Kč. Opožděné podání posudku může mít za následek snížení odměny až na polovinu. Znalec má právo na odepření podání znaleckého posudku, pokud vymezený úkol nepatří do oboru jeho znalecké činnosti nebo kdyby podáním znaleckého posudku způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým. O odůvodněnosti odepření znaleckého rozsudku však rozhoduje soud. Uvede-li znalec nepravdu o okolnosti, která má význam pro rozhodnutí, nebo zamlčí-li takovou okolnost, jde o trestný čin.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 172-173. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

¹¹⁰ § 346 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Ve druhém výroku soud uloží podle ustanovení § 127 odst. 4 občanského soudního řádu umístěnému člověku, aby se podrobil lékařskému vyšetření a podal nutná vysvětlení. Tomu, kdo tuto povinnost nesplní, mu může být uložena pořádková pokuta podle ustanovení § 53 občanského soudního řádu až do výše 50 000 Kč.

V poučení bude uvedeno, že proti tomuto usnesení ve výrocích prvním a druhém není odvolání přípustné. Znalec je vyloučen z výkonu funkce, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci nebo k účastníkům řízení či jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti. Účastníci řízení mají právo podat proti osobě znalce námitky do 8 dnů od doručení tohoto usnesení. O vyloučení znalce rozhodne soud.

Poté bude usnesení datováno, uvedeno místo vydání a podepsáno.

Dalším krokem procesu tohoto řízení bude po dodání doplňujícího znaleckého posudku následné vydání dalšího usnesení o vyslovení přípustnosti držení ve zdravotním ústavu, o odměně a náhradě nákladů za znalecký posudek. Zde bude uvedeno, zda a v jaké výši soud přiznává znalci za podaný znalecký posudek odměnu. Odměna je vyčíslena podle počtu hodin práce a podle vyhlášky č. 504/2020 Sb., o znalečném (dále jen „*vyhláška o znalečném*“), včetně náhrady za daň z přidané hodnoty. V poučení bude uvedeno, že lze podat odvolání proti tomuto usnesení do patnácti dnů ode dne jeho doručení ke krajskému soudu prostřednictvím soudu podepsaného.

Poté již následuje vydání rozsudku. V rozsudku Jménem republiky o vyslovení přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu bude uvedeno, jaký okresní soud rozhodoval v detenčním řízení umístěného člověka a jak rozhodoval.

Výroky tohoto rozsudku budou následující. Za první, že další držení umístěného Jméno Příjmení, narozeného dne, ve zdravotním ústavu je přípustné na dobu ... od vyhlášení tohoto rozsudku. Za druhé, že opatrovníkovi, většinou advokátce, se přiznává odměna ve výši ... . Za třetí, že se státu nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení a za čtvrté, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

V odůvodnění rozsudku budou i zde podrobně popsány všechny skutečnosti, které vedly k vyhlášení předmětného rozhodnutí. Nejprve bude znovu popsáno vše od oznámení psychiatrické nemocnice soudu, že byl bez písemného souhlasu přijat do ústavní péče člověk Jméno Příjmení, narozený dne ..., přes návaznost na toto oznámení, soudem zahájené řízení o vyslovení přípustnosti

převzetí nebo držení osoby Jméno Příjmení v ústavu zdravotnické péče a že byl zároveň jmenovanému ustanoven opatrovník z řad advokátů. Dále, že byl nařízen jiný soudní rok s popisem jeho průběhu, že byla vyslechnuta ošetřující lékařka MUDr. Jméno Příjmení, co z jejího výslechu vyplynulo, na čí doporučení po znaleckém vyšetření došlo u umístěného k uložení konkrétní léčby s hospitalizací. Znovu uvedeno, jakého chování se osoba dopustila, na jehož základě je držena ve zdravotním ústavu. Co by znamenalo případné propuštění umístěného. V návaznosti na toto znovu uvedení toho, že s ohledem na provedené dokazování vydal soud usnesení konstatující, že k převzetí osoby Jméno Příjmení do zdravotního ústavu došlo ze zákonných důvodů a tyto důvody nadále trvají. Dále soud v odůvodnění také svá tvrzení podloží zákonnou úpravou, dle které rozhodoval, zejména jde o ustanovení § 70, § 80 a § 81 zákona o zvláštních řízeních soudních. Soud pokračuje popisem průběhu procesu řízení, kdy v souladu s výše uvedeným ustanovil osobu Jméno Příjmení znalcem z oboru zdravotnictví, která vypracovala znalecký posudek, ze kterého vyplynulo, jakou duševní poruchou umístěný trpí, kupříkladu organicky podmíněnou poruchou osobnosti s výraznými poruchami chování, přičemž nelze vyloučit rozvoj demence. Proto je doporučeno, aby byl nadále umístěný uzavřen na psychiatrickém oddělení při omezení styku s vnějším světem. Prognóza duševní poruchy je nepříznivá, poruchy chování lze částečně tlumit pravidelnou medikací. Organické poškození mozku je však stav trvalý, léčbou jen minimálně ovlivnitelný. Při předčasném propuštění hrozí vysoké riziko opakování vážných poruch chování. Proto soud s ohledem na výše uvedené vydal dne ... v rámci ústního jednání rozsudek ..., kterým rozhodl o dalším držení umístěného ve zdravotním ústavu po dobu ... měsíců od jeho vyhlášení. Po tomto soud dále pokračuje, že mu bylo dne ... oznámeno, že umístěný je i nadále hospitalizován v psychiatrické nemocnici. V návaznosti na toto oznámení soud jmenoval osobu Jméno Příjmení znalcem z oboru zdravotnictví za účelem podání doplňujícího znaleckého posudku, který mu byl následně předložen. Vyplynulo z něj, že umístěný trpí závažnými duševními poruchami, další držení umístěného na uzavřeném psychiatrickém oddělení při omezení styku s vnějším světem je i nadále doporučováno, a to s povolením na dobu 12 měsíců, neboť prognóza duševní poruchy je nepříznivá a poruchy chování se pravidelnou medikací nepodařilo dostatečně ztlumit. Následně soud vyslechnul ošetřujícího lékaře, dle kterého umístěný není schopen úsudku, není schopen chápat smysl a význam soudního jednání ani doručovaných

písemností. Neustále projevuje přání být z nemocnice propuštěn, neboť je zde držen neprávem. V odůvodnění soud dále připomíná, že dle čl. 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod je osobní svoboda zaručena a podle čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod je stanoveno, ve kterých případech může být osoba převzata nebo držena v ústavní zdravotnické péči bez svého souhlasu. Také zmiňuje zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, který v ustanovení § 38 odst. 1 písm. b) umožňuje hospitalizaci bez souhlasu pacienta, jestliže ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy. V dalším bodě odůvodnění soud uvede, zda bylo nařízeno ústní jednání a zda k tomuto jednání byl či nebyl umístěný předvolán. Kupříkladu v tomto případě vzhledem k závěrům znaleckého posudku i zprávě ošetřujícího lékaře umístěný předvolán nebyl. Také by měl soud v odůvodnění uvést stanovisko opatrovníka. Může se jednat o návrh, ve kterém se i opatrovník ztotožňuje se závěry znalce a ošetřujícího lékaře. Zde tedy o respektování těchto závěrů a navrhuje rozhodnout o dalším držení umístěného ve zdravotním ústavu po dobu 12 měsíců ode dne vyhlášení rozsudku. V neposlední řadě vypsáných bodů odůvodnění rozsudku je zde prostor pro stanovisko soudu. Může být popsáno tak, že z výše uvedených důkazů má soud za prokázané, že další držení osoby ve zdravotním ústavu je nezbytné, když umístěný trpí závažnou duševní poruchou – organicky podmíněnou poruchou osobnosti s výraznými poruchami chování a syndromem demence. V důsledku této choroby se umístěný již v minulosti dopustil jednání mající charakter sexuálně motivovaného trestného činu. Zdravotní stav umístěného je nepříznivý, nelze předpokládat, že by byl schopen dodržovat podmínky ambulantní léčby. Při předčasném propuštění hrozí velké riziko opakování závažných poruch chování. Z tohoto důvodu soud rozhodl o dalším držení umístěného ve zdravotním ústavu na dobu omezení 12 měsíců. Ohledně výroku o náhradě nákladů řízení pak platí stát náklady na znalečné a odměnu soudem ustanoveného opatrovníka.

Následuje poučení, ve kterém je uvedeno, že lze proti tomuto rozsudku podat odvolání do patnácti dnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení ke krajskému soudu prostřednictvím okresního. Odvolání nemá odkladný účinek.

Nakonec je rozsudek datován, uvedeno místo vydání a podpis.

3.7. Návrh na propuštění

Ještě před uplynutím doby, do které je držení umístěného člověka přípustné, mohou umístěný, jeho zástupce, opatrovník, a osoby jemu blízké žádat o nové vyšetření a rozhodnutí o propuštění, pokud je domněnka důvodná. Domněnka je důvodná tehdy, pokud držení ve zdravotním ústavu důvodné není. Soud rozhodne rozsudkem, který musí vyhlásit do dvou měsíců od podání předmětného návrhu. V případě, že soud opakovaně zamítne návrh na propuštění a v té souvislosti tedy nelze očekávat zlepšení stavu umístěného člověka, může soud rozhodnout, že nebude konat další vyšetřování před uplynutím doby, po kterou bylo držení ve zdravotním ústavu povoleno. Zákon vypočítává, jaké osoby jsou oprávněny k podání návrhu na propuštění. Lze tedy dovodit, že pokud by návrh podala neoprávněná osoba, byl by to důvod k zastavení řízení pro nedostatek podmínky řízení. Podat návrh je oprávněna i osoba blízká a tak je vlastně okruh oprávněných osob velmi široký, čímž může dojít i k tomu, že návrh podá vícero oprávněných osob. V takovém případě soud o návrzích bude konat společné řízení, a to nejen s ohledem na hospodárnost řízení, ale především proto, aby v neprospěch umístěného nedošlo formálně k naplnění překážky litispendence, tedy překážky věci zahájené pro stejný návrh umístěného člověka, neboť pakliže by osoba v dalším průběhu řízení svůj návrh vzala zpět, prodlužovala by se doba, ve které by nakonec bylo o návrhu na propuštění věcně rozhodnuto.¹¹¹

Návrh na propuštění může také podat i státní zastupitelství, což lze dovodit z obecného ustanovení § 8 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních. Podle ustanovení § 13 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních je možné zahájení řízení soudem z úřední povinnosti, když se z podnětu dozví o skutečnostech rozhodných pro propuštění umístěného člověka.

V návrhu na propuštění musí navrhovatel uvést, čím odůvodňuje domněnku, že další držení ve zdravotním ústavu není důvodné. V případě, že by návrh příslušné tvrzení o tom neobsahoval, musel by být navrhovatel vyzván k odstranění vad.¹¹² K následnému odmítnutí návrhu by došlo za situace, že by výzvě k odstranění vad nebylo vyhověno. Protože se nejedná o procesní podmínku, nejednalo by se o zastavení řízení.

---

¹¹¹ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 173-174. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

¹¹² § 43 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Pro další postup soudu se uplatní ustanovení § 70 zákona o zvláštních řízeních soudních. Nové vyšetření bude spočívat především ve znaleckém posudku, aktuálních lékařských zprávách, v novém výsledku umístěné osoby a jejího ošetřujícího lékaře. O návrhu bude rozhodnuto rozsudkem po jemu předcházejícím jednání. K vyhlášení rozsudku musí dojít do 2 měsíců od podání návrhu.

Jestliže soud návrh na propuštění zamítá, může připojit výrok, že další vyšetřování nebude konat před uplynutím doby, po kterou bylo držení ve zdravotním ústavu povoleno v rozsudku o dalším držení.¹¹³ V souvislosti s tím však musí být splněny dvě podmínky. Musí být návrh na propuštění zamítán opakovaně, tedy nejméně podruhé a také musí být skutkově zjištěno, že nelze očekávat zlepšení stavu umístěného člověka. Jestliže by v rozporu s takovým pravomocným výrokem byl návrh podán znovu, bylo by řízení pro nedostatek podmínky řízení zastaveno.

V kontextu této kapitoly s tématem Návrh na propuštění, bych nyní ze své praxe a působení v advokátní kanceláři ráda probrala k výše popsané teorii praktické zrcadlo k byt' zdánlivě jasné problematice, prozatím teoreticky popsané a věnující se procesu řízení počínajícím podáním návrhu na propuštění pacienta ze zdravotnického zařízení, přes samotný soudní proces vedoucí k vydání rozhodnutí, až k případnému podání odvolání proti takovému rozhodnutí a následnému rozhodnutí. Aby byla praxe bohatší, uvedu nyní případy dva. První případ se bude týkat osoby, které byla uložena zdravotní detence, na základě předešlého řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu, které upravují jak soukromoprávní tak veřejnoprávní předpisy. Naproti tomu druhý případ se bude týkat jiné osoby, které bylo uloženo ochranné léčení, které může být nařízeno pouze na základě předpisů práva veřejného.

V prvním případě se jedná o osobu, se kterou bylo bez návrhu zahájeno řízení o vyslovení přípustnosti převzetí do ústavu zdravotnické péče, přičemž jí byl ustanoven opatrovník z řad advokátů, neboť si zástupce sama nezvolila.¹¹⁴ Důvodem zahájeného řízení bylo oznámení psychiatrické léčebny, ve kterém je uvedeno, že byla bez písemného souhlasu zadržena a přijata osoba do ústavní péče z důvodu, že splňuje podmínky pro přijetí do této péče dle ustanovení § 38 odst. 1 zákona o zdravotních službách. Jde o osobu mentálně retardovanou,

---

¹¹³ § 81 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

¹¹⁴ § 81 odst. 1 a 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

s nefungující rodinou, osobu neschopnou opatřovat si a přijímat medikaci. Při přijetí do léčebny jevila známky duševní poruchy ve smyslu validního kontaktu, chudého myšlení, ploché emotivity a subnormálního intelektu. Soud tedy provedl důkazy potřebné pro posouzení, zda k převzetí došlo ze zákonných důvodů, tedy provedl výslech umístěného a ošetřujícího lékaře. V navazujícím usnesení pak soud ustanovil znalce z oboru zdravotnictví, psychiatrie a uložil mu podání znaleckého posudku, ze kterého vplynulo, že osoba trpí lehkou mentální retardací s poruchami chování a epilepsií s anamnézou dětské mozkové obrny. Není schopna si medikaci obstarávat ani ji správně užívat, pobyt v ústavu se neosvědčil, posuzovaný dostal přidělený byt, v němž nedokázal bydlet. Další držení vyšetřovaného v psychiatrické léčebně je nutné, předpokládaná doba hospitalizace je 12 měsíců. Prognóza onemocnění nevyklučuje pokračující zhoršování epilepsie i prohlubování mentálního defektu. V případě propuštění z léčebny by nemocný byl ohrožen na zdraví a na životě opakovanými epileptickými záchvaty. Posuzovaný není schopen účasti u soudního jednání, není schopen chápat význam a průběh jednání, není schopen pochopit obsah doručovaných písemností. Soud poté ve svém rozsudku rozhodl v detenčním řízení umístěné osoby o přípustnosti dalšího držení v ústavu zdravotnické péče tak, že je další držení této osoby ve zdravotnickém zařízení přípustné na dobu deseti měsíců. Na základě prokázaných skutečností dospěl soud k závěru, že zákonné důvody pro nedobrovolnou hospitalizaci umístěného existují, neboť v případě, že by nebyl omezen ve volném pohybu nebo styku s vnějším světem, to je v nynější ústavní péči, mohlo dojít k nebezpečí ohrožení života a zdraví vlastní osoby pro duševní i tělesný stav.

Takto bylo každý následující rok opakovaně soudem rozhodnuto a povoleno další držení této osoby ve zdravotnickém ústavu na dobu dvanácti měsíců od vyhlášení jeho rozsudku, když bylo zjištěno, že posuzovaný nebyl propuštěn a důvody pro jeho umístění i nadále trvají. Opakovaně tedy soud při úředním dnu v nemocnici zjistil, že posuzovaný propuštěn nebyl, když je stále hospitalizován, a proto bylo v řízení dále pokračováno.¹¹⁵ Pokaždé bylo provedeno nové vyšetření prostřednictvím znalce. Znalec vždy vyhotovil znalecký posudek na základě osobního vyšetření posuzovaného, popsal v něm průběh vyšetření, popsal konkrétně otázky a odpovědi s posuzovaným, dále také znalec čerpal pro svůj posudek ze záznamu zdravotnické dokumentace a rozhovoru

---

¹¹⁵ § 81 odst. 3 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

s ošetřujícím personálem. Nad to, po předložení a přečtení znaleckého posudku při soudním jednání, stálý opatrovník a procesní opatrovník shodně uvedli, že se znaleckým posudkem souhlasí a nenavrhují další doplňování dokazování.

Po tomto posledním soudem vydaném rozsudku o povolení dalšího držení ve zdravotním ústavu na dobu dvanácti měsíců od jeho vyhlášení a uplynutí této doby byl umístěný pacient propuštěn, neboť stálý opatrovník po konzultaci s posuzovaným a jeho ošetřujícím lékařem přišel v průběhu s nově uzpůsobenými podmínkami týkajícími se péče a pobytu posuzovaného v domácím prostředí. Tato informace byla poslána procesnímu opatrovníkovi, nebo také advokátovi, jak zdravotnickým ústavem, tedy psychiatrickou nemocnicí, s hlavičkou oznámení o propuštění pacienta přijatého bez souhlasu, s textem, že sdělují propuštění z psychiatrické nemocnice osobu Jméno Příjmení ke dni ..., tak i okresním soudem, který takto dává na vědomí procesnímu opatrovníku hlášení o propuštění osoby, která byla přijata bez souhlasu v psychiatrické nemocnici.

Nyní uvedu tedy případ druhý, kdy v soudním procesu obhajoba klienta, respektive léčeného, požadovala na přání obhajovaného přeměnu ochranného psychiatrického léčení v ústavní formě na formu ambulantní. Usnesením okresního soudu však bylo ve věci léčeného rozhodnuto tak, že se podle § 99 odst. 5 trestního zákoníku návrh léčeného o přeměnu ochranného léčení psychiatrického, uloženého usnesením okresního soudu, na ambulantní, zamítá a podle ustanovení § 99 odst. 6 trestního zákoníku se ochranné ústavní léčení psychiatrické, uložené pacientovi, prodlužuje o 15 měsíců. Proti tomuto usnesení si léčený ihned po jeho vyhlášení podal do protokolu stížnost. Své přání o přeměnu léčení a zároveň požadavek byl podpořen výslechy svědků, matkou léčeného a psychiatra. Mimo to se sám léčený aktivně zajímal o možnost změny psychiatrické nemocnice, kdy aktivně kontaktoval jinou psychiatrickou léčebnu, doléčovací centrum. Z uvedeného tedy vyplývalo, že je to nakonec sám léčený, který se aktivně snažil řešit svůj psychický stav a svoji budoucnost. Léčený vykonával ochranné psychiatrické léčení v ústavní formě v psychiatrické nemocnici. Toto ochranné léčení mu bylo uloženo namísto trestu pro spáchání přečinu nebezpečného vyhrožování dle ustanovení § 353 odst. 1 trestního zákoníku, když usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství bylo stíhání léčeného pro zmíněný přečin zastaveno, a to pro jeho nepřičetnost. Léčený byl pro spáchaný přečin nebezpečné vyhrožování ohrožen trestní sazbou jednoho roku. Dnes je omezen na svobodě výkonem ochranného ústavního léčení

již pět let. I přes velmi dlouhou dobu, po kterou ochranné ústavní léčení trvá, nedošlo dle znaleckého posudku a ošetřující lékařky léčeného k žádnému posunu. Toto konstatování je však alarmující a to s ohledem na budoucnost léčeného, který již propadl absolutní stagnaci, když nemá před sebou žádnou vidinu možnosti změny svého života. Zejména je nepochopitelné, když ošetřující lékař konstatuje takovýto závěr ohledně léčby léčeného, avšak zároveň nenabídne jiné konstruktivní řešení této situace, a to s argumentací, že léčba plní funkci detenční, přičemž právě přeměna léčby na ambulantní formu by se v tomto případě nabízela jako možné řešení, a to za předpokladu řádného dohledu nad léčeným. Léčený pobírá invalidní důchod, chtěl by se po propuštění ze zdravotnického zařízení živit prozatím brigádně. Má možnost bydlení u rodiny. V případě přeměny na ambulantní formu léčby by pokračoval v intenzivní terapii s lékařem. Je tedy na místě zamyslet se nad otázkou, zda pobyt léčeného ve zdravotnickém zařízení je ku prospěchu, tedy, že by mu mělo být nápomocno s jeho zdravotním stavem, nebo jak bylo řečeno ošetřujícím lékařem v lékařské zprávě, kde je uvedeno, že byly vyčerpány všechny léčebné možnosti a že pobyt léčeného plní funkci detenční, z čehož plyne, že pobyt léčeného nepovede k žádné nápravě. V tom případě zdravotnické zařízení supluje výkon trestu odnětí svobody, o čemž ve věci léčeného nebylo žádným soudním rozhodnutím rozhodnuto, kdy naopak bylo trestní stíhání pro nepřičetnost léčeného zastaveno. Léčený má kolem sebe minimálně tři osoby, které jsou mu připraveny poskytnout v případě přeměny ústavní léčby na ambulantní formu léčby zázemí a pomoc, proto s ohledem na shora uvedené bylo navrženo, aby soud rozhodl tak, že ochranné ústavní léčení uložené usnesením okresního soudu přeměnil na léčení ve formě ambulantní. Tato klientova stížnost byla podle ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu zamítnuta. Krajský soud z podnětu podané stížnosti přezkoumal dle ustanovení § 147 odst. 1 trestního řádu napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které jeho vyhlášení předcházelo, a dospěl k závěru, že okresní soud v předcházejícím řízení napadeného rozhodnutí postupoval v souladu se zákonem a v průběhu veřejného zasedání provedl dostatek důkazů potřebných pro to, aby mohl o věci objektivně a spolehlivě rozhodnout. Po jejich zhodnocení pak dospěl k závěru, že v případě léčeného jsou splněny podmínky pro prodloužení ochranného ústavního léčení psychiatrického a v návaznosti na to nelze vyhovět jeho návrhu na přeměnu tohoto léčení na ambulantní. Napadené rozhodnutí je odůvodněno v souladu s ustanovením § 134 odst. 2 trestního řádu a tak senát krajského soudu dále

odkazuje na pozornost věnovanou námitkám uplatněným ze strany stěžovatele. Protože bylo obhajobou poukázáno na dobu trvání ochranného léčení a na trestní sazbu, kterou byl léčený ohrožen, jejíž horní hranice je výrazně nižší, než dosavadní doba trvání ochranného opatření, uvádí soud argument ten, že byt' je ochranné opatření považováno za jeden z druhů trestněprávních sankcí, nemá pro určení intenzity a doby trvání ochranného opatření prvořadý význam povaha a závažnost trestného činu, ale nebezpečnost osoby pachatele a potřeby jejího léčení.¹¹⁶ Ochranná opatření jsou podobně jako tresty určitou újmou spočívající v omezení osobní svobody a práv toho, jemuž jsou ukládána. Újma způsobená výkonem ochranných opatření však není jejich funkční složkou, ale jen nevyhnutelným účinkem jejich individuálně preventivního působení. Újma spojená s ochranným opatřením je nástrojem k dosažení individuálně preventivních účinků, kdežto újma obsažená v trestu má smysl, i kdyby žádných preventivních účinků dosaženo nebylo. Účel ochranného opatření sice není v trestním zákoníku výslovně vyjádřen, ale vyplývá, že jím je v případě ochranného léčení terapeutický vliv na léčeného, především ve snaze zmírnit či odstranit rizikové faktory vedoucí k nebezpečnosti léčeného. Zároveň zastává funkci ochrany společnosti před pácháním trestné činnosti takovou osobou. Také soud konstatuje, že je možné připustit, že v případě tohoto léčení je naplnění prvé z uvedených funkcí, tedy požadavek na zmírnění rizikových faktorů jeho osoby poměrně problematický a že léčení v současné době plní spíše funkci detenční, tedy ochrany společnosti před nebezpečnými osobami. Případný pobyt léčeného na svobodě je i nadále z psychiatrického hlediska nebezpečný pro riziko poruchového, protispolečenského chování pod nekontrolovaným vlivem psychoaktivních látek, včetně možného jednání ve stavu toxické psychózy. Tento závěr vyplývá ze znaleckého posudku. Dle závěrů znalce posuzovaný není schopen ani v chráněných podmínkách dodržovat abstinenci od psychoaktivních látek. Možnost výstupu z léčení nebyla ověřena za volnějšího režimu, neboť léčený vydržel na režimovém oddělení pouze tři dny. S ohledem na druh a důvody uložení ochranného léčení nelze v daném případě uvažovat o ukončení ochranného léčení pro jeho neúčelnost. Léčenému bylo ochranné léčení uloženo dle ustanovení § 99 odst. 1 trestního zákoníku, podle kterého soud uloží ochranné léčení v případě uvedeném v ustanovení § 40 odst. 2 a ustanovení § 47 odst. 1,

---

¹¹⁶ Novotný, Vanduchová a kol. trestní právo hmotné – I. Obecný část. 5 přepracované vydání. Praha ASPI, 2007, s.43

nebo jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. Protože pobyt léčeného na svobodě nebezpečný je i nadále a podle ustanovení § 99 odst. 6 trestního zákoníku ochranné léčení trvá, dokud to vyžaduje jeho účel. Trvání ochranného léčení podle ustanovení § 99 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku může být ukončeno, jakmile se během jeho výkonu zjistí, že jeho účelu nelze dosáhnout. Léčenému ale bylo ochranné léčení uloženo dle ustanovení § 99 odst. 1 trestního zákoníku a nejde tedy o případ předvídaný již citovanou třetí větou ustanovení § 99 odst. 6 trestního zákoníku.

Senát krajského soudu neshledal stížnost léčeného důvodnou s ohledem na výše uvedené úvahy, a proto ji zamítl.

Po uvedení obou případů je tedy zřejmé, že při rozhodování o pomnutí důvodů u zdravotnického detenčního řízení a u uložení ochranného opatření jsou i přes jisté vzájemné podobnosti uplatňovány rozdílné postupy. Pominou-li u řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu důvody pro další držení umístěného, musí být tento propuštěn, přičemž o tomto rozhodnutí, v případech zlepšení stavu umístěného, nerozhoduje soud, nýbrž ošetřující lékař. Tento postup ale není následován u ochranného léčení, které trvá do chvíle, dokud to vyžaduje účel a ochrana společnosti. Jestliže pominou důvody u ochranného léčení, je na soudu, aby toto autoritativně konstatoval. Doba ústavního léčení pak je stanovena na nejdéle dva roky, přičemž ji lze maximálně opět o tuto dobu prodlužovat, a to i opakovaně. Naopak přesně stanovenou dobu trvání nemá nařízené ambulantní léčení.¹¹⁷ Rozdílnost tedy spočívá i v době, kdy v rozhodnutí je možné vyslovit další držení umístěného nejdéle na dobu jednoho roku, přičemž ale i zde je možné s ohledem na nové projednání a následné rozhodnutí soudu prodloužit další držení umístěného ve zdravotním ústavu.

Oproti rozdílnostem spočívá podobnost v obou případech zcela ve stavu osoby, neboť ta v obou situacích musí trpět duševní poruchou nebo být pod vlivem návykové látky. Také musí být v obou případech rozhodováno soudem, neboť jen na základě soudního rozhodnutí může dojít k omezení osobní svobody člověka, jak mimo jiné vyplývá z čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Shodu také spatříme v bodě, v němž dochází k omezení osobní svobody člověka. Místem je zpravidla psychiatrická léčebna či psychiatrická nemocnice.

---

¹¹⁷ § 99 odst. 6 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Naopak hledáme-li rozdíl mezi řízením o vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu a ochrannými opatřeními, měli bychom ho spatřit v důvodu a otázce proč je o nich rozhodováno. Ochranné opatření může být odpovědnostním následkem trestného činu, kdy účelem uložení zejména ochranného léčení, jakožto jednoho z druhu ochranného opatření, vyjmenovanému okruhu osob, je terapeutické působení na pachatele s cílem jeho opětovného zařazení do života, přičemž se zároveň sleduje i ochrana společnosti před nebezpečnými osobami stíženými duševní poruchou nebo osobami závislými na návykových látkách.¹¹⁸ Zatímco tedy ochranné opatření vychází z práva veřejného při spáchání trestného činu, v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu není podklad ve spáchaném trestném činu, nýbrž v bezprostředním nebezpečí pro sebe nebo okolí u člověka trpícího duševní poruchou nebo jednajícím pod vlivem návykové látky. Účel tohoto řízení spočívá v ochraně umístěného a dostání zákonnosti významnému zásahu do jeho práva na osobní svobodu. Nicméně rozdíly mezi těmito řízeními a mnohdy ani účel nejsou umístění i s ohledem na svůj psychický stav s to v řadě případů pochopit.

Významný rozdíl lze spatřit i u účinků opravných prostředků, které se projevují v dopadu do osobní svobody. Byť se obě rozhodnutí napadají odvoláním, u uložení ochranného léčení či zabezpečovací detence má odvolání odkladný účinek a pro výkon rozhodnutí je tedy zapotřebí vyčkat rozhodnutí soudu o odvolání. Naopak je tomu u řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo dalšího držení ve zdravotním ústavu, kdy odvolání odkladný účinek nemá a v případě napadnutí rozhodnutí soudu není možné umístěného ze zdravotního ústavu propustit. Z logiky věci by bylo stěžejí představitelné a ještě hůře realizovatelné, že při napadení rozhodnutí by umístěný byl propuštěn, přičemž následně by odvolací soud konstatoval zákonnost původního převzetí umístěného a tento by tak měl být znovu přijat k hospitalizaci. Umístěný je tedy i v době rozhodování odvolacího soudu nadále ve zdravotním ústavu. Soud rozhoduje o vyslovení přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu za situace, kdy je umístěný ve zdravotním ústavu hospitalizován. Při rozhodování o uložení ochranného léčení či zabezpečovací detence není pachatel omezen na svobodě, k tomu dojde až v případě, kdy je rozhodnutí soudu v právní moci.

---

¹¹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. In: *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010, s. 1024-1025. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3.

Nad výše projednané ještě uvádím nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. I. ÚS 2647/16, ve kterém je v závěru pojednáno, že řízení o vyslovení přípustnosti převzetí člověka ve zdravotním ústavu je typově řízením, v němž soud staví svá rozhodnutí mimo jiné na základě odborného lékařského posouzení pacienta. Pokud je ale umístěný člověk před rozhodnutím soudu o vyslovení přípustnosti převzetí ze zdravotního ústavu propuštěn a je-li následně v řízení pokračováno podle ustanovení § 72 zákona o zvláštních řízeních soudních na základě jeho prohlášení, že na projednání věci trvá, není již soud vázán lhůtou sedmi dnů, která je stanovena v čl. 8 odst. 6 větě druhé Listiny základních práv a svobod a v ustanovení § 77 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních a tato skutečnost mu umožňuje provést dokazování v plném rozsahu. Počáteční fáze detenčního řízení, ve které se rozhoduje o přípustnosti převzetí a která končí vydáním rozhodnutí zatímního charakteru o souladu převzetí umístěného člověka se zákonnými důvody, je vlastně co do obsahu obdobou řízení o předběžném opatření. Soudu proto zpravidla musí postačit, že rozhodující skutečnosti jsou pouze osvědčeny. Naopak v případě propuštění umístěného člověka z příslušného ústavu tomu tak není.

3.8. Zastavení řízení

Soud řízení zastaví, pokud odpadnou důvody, pro které bylo řízení zahájeno, neboť tak odpadá jedna ze zákonných podmínek řízení, vedeného podle ustanovení § 103 a § 104 odst. 1 zákona občanský soudní řád. V rámci detenčního řízení se tak stane tehdy, jestliže pacient bude propuštěn ze zdravotnického zařízení či udělí dodatečně písemný souhlas se svou hospitalizací. Řízení se zastaví dle ustanovení § 107 zákona občanský soudní řád a vzhledem k povaze řízení a jeho vazbě na osobu pacienta se také řízení zastaví v případě, kdy pacient zemře. V jednotlivých odstavcích ustanovení § 107 občanského soudního řádu je pojednáno o překážkách postupu řízení, které lze překonat a pokračovat tak v řízení nebo nikoliv. V prvním odstavci, je pojednáno o důvodu ztráty způsobilosti účastníka po zahájení řízení, kterou ztratí dříve, než řízení bylo pravomocně skončeno. Soud posoudí podle povahy věci, zda v řízení může pokračovat či nikoli. Druhý odstavec hovoří o ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení, kterou ztratí fyzická osoba. Umožňuje-li to povaha věci pokračovat dál v řízení, jsou procesním nástupcem ti, kteří vstoupili do práva nebo povinnosti, o něž v řízení jde. Třetí odstavec se věnuje ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení,

kteřou ztratí právnická osoba. Také, pokud to umožňuje povaha věci pokračovat v řízení, jsou jejím procesním nástupcem ti, kteří po zániku právnické osoby vstoupili do jejích práv a povinností, popřípadě ti, kteří po zániku právnické osoby převzali práva a povinnosti, o něž v řízení jde. Čtvrtý odstavec nastoluje pořádek v řízení a uvádí, že ten, kdo nastupuje do řízení na místo dosavadního účastníka řízení, musí přijmout stav řízení, jaký tu je v době jeho nástupu do řízení. Nakonec, pokud povaha věci v řízení pokračovat neumožňuje, soud řízení zastaví.

Naopak k zastavení řízení nedojde, pokud je během řízení pacient přemístěn do jiného zdravotnického zařízení. Z časového úhlu pohledu totiž jeho nedobrovolná hospitalizace a s ní spojené omezení ve volném pohybu či styku s vnějším světem nadále trvá. Změna zdravotnického zařízení znamená pro soud jen fakt, že musí jednat s tím poskytovatelem zdravotních služeb, který v daném momentě o pacienta pečuje a přizpůsobit tomu procesní úkony. Aktuálnímu poskytovateli zdravotních služeb pak náleží všechna práva a povinnosti, které příslušely předchozím, včetně práva pacienta na jeho propuštění.¹¹⁹

Jak již bylo řečeno, pokud člověk v průběhu celého řízení písemně souhlasí se svým umístěním, nebo je ze zdravotního ústavu propuštěn, což znamená odpadnutí důvodu pro který je řízení vedeno, soud tak řízení zastaví i bez návrhu. Nepřipadá naopak v úvahu, aby soud věc považoval za skončenou pouhým založením spisu. V souvislosti s touto problematikou a ustanovením § 72 zákona o zvláštních řízeních soudních, se zabývala i judikatura Evropského soudu pro lidská práva ve věci č. 18642/04, *Smatana proti České republice*, na jejímž základě bylo uznáno, že ač odpadl předmět řízení, kterým bylo v této věci umístění člověka ve zdravotním ústavu, může se napadené rozhodnutí nadále projevovat v jeho právní sféře tím, že se cítí být obětí, byť i tím, že se cítí být obětí i pro jiné řízení vedené orgány veřejné moci, či z jiných důvodů. Proto má mít člověk možnost trvat na tom, aby bylo rozhodnuto o věci samé, tedy zda k jeho převzetí došlo ze zákonných důvodů. Tak hovoří i důvodová zpráva.^{120 121}

3.9. Propuštění pacienta

Ze zdravotnického zařízení může být pacient propuštěn ze své iniciativy, či z iniciativy poskytovatele zdravotnického zařízení, potažmo rozhodnutím

---

¹¹⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. ledna 2009, sp.zn. Cpjn 29/2006

¹²⁰ Stanovisko pléna Ústavního soudu České republiky ze dne 06. května 2008, sp.zn. Pl. ÚS-st. 25/08

¹²¹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 02. dubna 2009, sp.zn. II. ÚS 1945/08

soudu. Vydá-li soud jakékoliv rozhodnutí v rámci detenčního řízení, včetně prodloužení doby přípustné pro zákonnou detenci, nebrání to tomu, aby poskytovatel zdravotní péče pacienta kdykoliv propustil z hospitalizace, když důvody pro ni pominou. Ustanovení § 71 zákona o zvláštních řízeních soudních přímo uvádí, že žádné rozhodnutí soudu vydané podle tohoto dílu nebrání tomu, aby zdravotní ústav člověka propustil. Zrovna tak nebrání ani tomu, aby soud v řízení ve věcech opatrovnictví člověka učinil jiné vhodné opatření. Zatímco soud přezkoumává zákonné důvody převzetí a dalšího držení, zdravotní ústav odpovídá na lékařské otázky. Je stanoveno, že tam, kde důvod hospitalizace bez souhlasu pacienta závisel na posouzení zdravotního stavu zdravotním ústavem¹²², nic nebrání tomu, aby při změně těchto okolností byl umístěný zdravotním ústavem propuštěn. Také není překážkou pro propuštění ani rozhodnutí soudu o tom, že k převzetí došlo ze zákonných důvodů, které trvají. Překážkou není ani vyhlášení rozsudku o přípustnosti dalšího držení.¹²³

V této souvislosti také nutno opomenout, že jakékoliv rozhodnutí soudu v těchto věcech nebrání příslušnému soudu v řízení ve věcech opatrovnictví člověka, aby učinil jiné vhodné opatření, kterým zabezpečí potřeby opatrovaného. Například se může jednat o pečovatelskou službu, pobyt v domově pro osoby se zdravotním postižením, v domově se zvláštním režimem nebo sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče.¹²⁴

Mimo jiné, propuštění člověka ze zdravotního ústavu má za následek zastavení řízení o přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu, a to i v případě, že je již zahájeno řízení v této věci před odvolacím soudem. Stejný následek má i to, že člověk dodatečně písemně souhlasí se svým umístěním. Ovšem není-li jeho svéprávnost v tomto ohledu omezena. Pokud je řízení takto zastavováno až poté, co bylo rozhodnuto o přípustnosti převzetí nebo dalšího držení, a toto rozhodnutí je dosud nepravomocné, zároveň musí být současně rozhodnuto o jeho zrušení.

Dojde-li k propuštění nebo dodatečnému souhlasu s hospitalizací během řízení před soudem prvního stupně, rozhodne tento soud o zastavení řízení a

---

¹²² § 38 odst. 1 písm. b) a c) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

¹²³ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 158. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

¹²⁴ § 40, § 48, § 50 a § 52 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

připojí poučení, že bude v řízení pokračovat, bude-li umístěný člověk trvat ve lhůtě 2 týdnů od doručení usnesení na projednání věci. Pokud člověk takové prohlášení učiní, pokračuje soud v řízení, aniž by o tom bylo vydáváno zvláštní rozhodnutí.¹²⁵

Ze zdravotního ústavu může být propuštěn člověk i v průběhu odvolacího řízení. O zastavení odvolacího řízení v takovém případě rozhoduje odvolací soud, přičemž v usnesení poučuje dotčeného člověka o tom, že může trvat na projednání odvolání. Pokud trvá, pak pro odvolací soud platí povinnost, že má rozhodnout po úplném dokazování ve věci samé. Zda bude moci soud sám věcně rozhodnout, závisí na tom, jaký rozsah dokazování byl již proveden před soudem prvního stupně. Zejména při absenci znaleckého posudku bude zpravidla namísto zrušení rozhodnutí a vrácení věci soudu prvního stupně k doplnění dokazování dle ustanovení § 213 odst. 4 zákona občanský soudní řád.¹²⁶

3.10. Řízení o vyslovení nepřipustnosti držení člověka v zařízení sociálních služeb

Zvláštní řízení o vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb, regulované pod ustanovením § 84 zákona o zvláštních řízeních soudních, bylo do právního řádu výslovně vměstnáno až zákonem o zvláštních řízeních soudních, přestože akademická obec po jeho zavedení volala s ohledem na požadavky plynoucí z čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, čl. 5 odst. 1 a 4 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod i judikatury Evropského soudu pro lidská práva již dříve. Z úhlu pohledu ústavněprávních garancí osobní svobody je lhostejno, jakým zařízením je osobní svoboda umístěného člověka omezena.¹²⁷

Důvodová zpráva k ustanovení § 84 zákona o zvláštních řízeních soudních uvádí, že zmiňované ustanovení je doplněním dnešní nedostatečné právní úpravy

---

¹²⁵ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení připustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 159. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

¹²⁶ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení připustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 159. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

¹²⁷ JIRSA, Jaromír aj. § 84-84b Oddíl 3 Řízení o vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb. In: ; Jirsa, Jaromír *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-10-12]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

soudního přezkumu zbavení osobní svobody. Podle čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod zákon stanoví, ve kterých případech je možné převzetí nebo držení osoby v ústavní zdravotnické péči bez svého souhlasu, což pak musí být do 24 hodin oznámeno soudu, který o tomto umístění rozhodne do sedmi dnů. Toto ustanovení ústavního pořádku pak provádí současná úprava řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. Ustanovení čl. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod garantuje také právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, pokud je zbavení osobní svobody nezákonné. Těž by rozhodoval o zákonnosti držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků. Ačkoliv termín ústavní zdravotnické péče může obsahovat nejen zařízení poskytující zdravotní péči ve smyslu zákonné úpravy, a dává tak soudům dostatečný prostor poskytovat ochranu všude tam, kde je osoba bez svého souhlasu v ústavní zdravotnické péči držena ve smyslu Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 1 písm. e) a čl. 5 odst. 4 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod, v praxi vymezení okruhu zařízení, které mají povinnost takové opatření oznámit soudu, který na tomto základě zahájí řízení, způsobuje problémy.¹²⁸

Účelem legislativou upraveného řízení o vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb je posouzení otázky, zda v případě konkrétní osoby, jež není schopna vypovědět smlouvu o poskytování pobytové sociální služby a která projevila takzvaný vážně míněný nesouhlas s poskytováním této služby, jsou naplněny podmínky umožňující její držení v tomto zařízení i bez jejího souhlasu. Tyto podmínky jsou přesně upraveny v ustanovení § 91a odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen „*zákon o sociálních službách*“).

Platí kumulativní podmínky, za kterých musí být splněno, že a) neposkytnutí okamžité pomoci při řešení nepříznivé sociální situace dotčené osoby by v důsledku oslabení nebo ztráty její schopnosti z důvodu jejího nepříznivého zdravotního stavu způsobeného duševní poruchou ohrozilo její život nebo by jí hrozilo vážné poškození zdraví anebo by totéž hrozilo osobám v jejím okolí, a současně za b), že takové osobě nelze nezbytnou podporu a pomoc zajistit mírnějším a méně omezujícím opatřením. Mírnějšími opatřeními mohou být

---

¹²⁸ JIRSA, Jaromír aj. § 84-84b Oddíl 3 Řízení o vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb. In: ; Jirsa, Jaromír *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-10-12]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

zejména jiné sociální služby, jejichž katalog spolu s podmínkami jejich poskytování je obsažen v zákoně o sociálních službách a jež nemusejí mít za následek omezení osobní svobody dotčené osoby. Oproti detenčnímu řízení ve věcech hospitalizace se tedy role soudu nevyčerpává jen zjištěním nezbytnosti poskytování péče z důvodu zdravotního stavu umístěného, ale soud musí svou úvahu ještě dále rozvinout v tom směru, zda poskytovaná pobytová sociální služba je adekvátní zjištěnému stavu umístěného.

Dále je řízení ve věci detence v zařízení sociálních služeb od řízení ve věcech zdravotnických detencí koncepčně odlišné v tom, že zavedená oznamovací povinnost zařízení sociálních služeb nevzniká automaticky okamžikem převzetí umístěného člověka, ale „až“ tehdy, kdy umístěný není sám schopen vypovědět uzavřenou smlouvu o poskytování pobytové sociální služby, na jejímž základě v zařízení pobývá, a projeví vážně míněný nesouhlas se svým pobytem v takovém zařízení. Rozhodný okamžik tedy nemusí být totožný s okamžikem převzetí umístěného, může nastat i po několika měsících nebo letech. Proto je název probíraného řízení na rozdíl od zdravotnických detencí vymezen negativně, to jest řízení o vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb.¹²⁹

Účastníci řízení ve věci vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb jsou vedle umístěného člověka, jehož účastenství plyne z obecného ustanovení § 6 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, také opatrovník umístěného člověka, který za něj uzavřel „pobytovou smlouvu“ a poskytovatel sociálních služeb, tedy provozovatel příslušného zařízení. Je zřejmé, že opatrovník zpravidla bude zastávat jiné stanovisko než umístěný člověk. Vychází se tak z předpokladu, že hmotněprávní opatrovník není v řízení schopen řádně hájit zájmy umístěného. Proto je žádoucí jmenování opatrovníka pro detenční řízení. I v tomto řízení platí, že účastníkem řízení je v první řadě umístěný člověk. Pokud poskytovatel sociálních služeb nesplní svou zákonnou povinnost učinit oznámení, může návrh na zahájení řízení podat i umístěný člověk, respektive každý, kdo se o splnění zákonných předpokladů dozví.¹³⁰ Otázkou je, zda by se v takovém případě stala účastníkem řízení ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, dle kterého je účastníkem řízení návrhové a ten, o jehož právech a povinnostech má být

---

¹²⁹ JIRSA, Jaromír aj. § 84-84b Oddíl 3 Řízení o vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb. In: ; Jirsa, Jaromír *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-10-14]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

¹³⁰ §91b odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

v řízení jednáno, i třetí osoba. Nejspíš ale nikoliv, neboť z ustanovení § 91b odst. 2 zákona o sociálních službách vyplývá, že taková osoba je považována za oznamovatele, sdělujícího soudu spíše podnět k případnému zahájení řízení *ex offo*, než podávajícího samotný návrh na zahájení řízení. Zřejmě by se účastníkem řízení mohl také stát zákonný zástupce podávající návrh na zahájení řízení.¹³¹ V neposlední řadě, stejně jako v případě detence ve zdravotním ústavu, je i zde možná ingerence státního zastupitelství. Oprávnění je výrazem silného veřejného zájmu na kontrole případů osob zbavených osobní svobody, jež jej garantována čl. 8 Listiny základních práv a svobod.

Řízení je zahájeno tedy buď z moci úřední v reakci na oznámení poskytovatele sociálních služeb nebo kohokoliv jiného, anebo na návrh umístěného člověka, případně jeho zákonného zástupce. V tomto okamžiku počíná běžet lhůta a soud má povinnost, aby věc projednal, nařídil jednání, provedl veškeré dokazování žádoucí pro spolehlivé zjištění skutkového stavu, a rozhodnul, zda pobyt umístěného člověka v zařízení sociálních služeb je přípustný, či nikoliv.

Předně se musí jednat o člověka, který je duševně nemocný, přičemž tento fakt musí být doložen aktuální lékařskou zprávou. Člověk musí být nebezpečný sobě nebo okolí a účelem jeho umístění bude odvrácení tohoto nebezpečí. Také musí být zjištěno, že toto nebezpečí nelze odvrátit jinak, tedy opatřením mírnější povahy.

Výrok rozhodnutí s povahou usnesení, by mohl znít v případě, že soud dospěje k závěru, že držení není v souladu se zákonem takto: Soud vyslovuje nepřipustnost dalšího držení člověka Jméno Příjmení, datum narození, v zařízení sociálních služeb. V případě, že soud dospěje k opačnému závěru, kdy držení člověka je v souladu se zákonem, výrok rozhodnutí by mohl znít například takto: Návrh na vyslovení nepřipustnosti dalšího držení člověka Jméno Příjmení, datum narození, v zařízení sociálních služeb se zamítá. Pokud řízení nebylo zahájeno na návrh, ale usnesením soudu o zahájení řízení a soud dospěje k závěru, že další držení je v souladu se zákonem, pak by mohl znít výrok usnesení takto: Řízení o vyslovení nepřipustnosti dalšího držení člověka Jméno Příjmení, datum narození, v zařízení sociálních služeb se zastavuje.

O nařízení následného propuštění se zákon výslovně nezmiňuje, to znamená, že součástí výroku nebude. Zařízení však nepochybně po vyslovení

---

¹³¹ §84a odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

nepřípustnosti dalšího držení člověka propustí. Když by tak neučinilo, nabízela by se možnost vynucování uložením pořádkové pokuty.¹³²

Pokud byl návrh zamítnut nebo bylo řízení zastaveno, může být ze stejných důvodů zahájeno až po uplynutí 30 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým byl předchozí návrh zamítnut, či řízení zastaveno.

3.11. Odvolání

Odvolání představuje řádný opravný prostředek, pomocí něhož lze napadnout nepravomocné rozhodnutí soudu. V tomto případě odvolání proti rozhodnutí, a to ať už ve formě usnesení o zákonnosti převzetí pacienta, či rozsudku o další hospitalizaci pacienta, nemá odkladný účinek, který by tedy měl za následek odklad právní moci a vykonatelnosti napadeného rozhodnutí. Při podaném odvolání má prvoinstanční soud povinnost předložit spis odvolacímu soudu bez zbytečného odkladu poté, co mu bylo odvolání doručeno. Odvolací soud pak o podaném odvolání musí, až na výjimku spočívající v pokračování řízení dle ustanovení § 72 zákona o zvláštních řízeních soudních, rozhodnout nejdéle do 1 měsíce od předložení spisu.¹³³

Jak již bylo několikrát apelováno, převzetí nebo držení člověka ve zdravotním ústavu bez jeho souhlasu je vážným zásahem do osobní svobody jednotlivce, který je možný pouze na zákonném základě. Z tohoto důvodu je kladen požadavek na rychlé rozhodnutí o tom, zda se tak stalo ze zákonných důvodů. Je nutno vykládat obsah zákona tak, že rozhodnutí se stává účinné a vykonatelné bez ohledu na podané odvolání. Pochopitelně za podmínky jeho doručení. Lze říci, že svým způsobem se jedná o úpravu předběžné vykonatelnosti. Již ze samotného legislativního zařazení detenčního řízení do zákona o zvláštních řízeních soudních, tedy mezi nesporná a jiná zvláštní řízení, lze dovodit, že v něm nebude uplatňována takzvaná koncentrace řízení a v jeho rámci mohou být uváděny nové skutečnosti a důkazy, které nebyly uplatněny před prvoinstančním soudem. Platí samozřejmě i zásada oficiality a vyšetřovací, kdy tedy soud jedná *ex officio* neboli z moci úřední, a tíže vyhledávání a prokázání skutečností neleží na pacientovi, ale právě na soudu.¹³⁴

---

¹³² § 53 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹³³ § 73 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

¹³⁴ § 28 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Ustanovení § 73 zákona o zvláštních řízeních soudních je obecným ustanovením pro všechna rozhodování soudu ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. Uplatňuje se tedy jak pro usnesení, kdy k převzetí došlo ze zákonných důvodů, přičemž tyto důvody trvají, tak i pro ta usnesení, nařizující propuštění umístěného člověka. Také platí, že stejně podané odvolání nezpůsobuje odklad vykonatelnosti rozsudku v otázce přípustnosti dalšího držení nebo usnesení o vyslovení nepřípustnosti držení v zařízení sociálních služeb.¹³⁵ Předmětné ustanovení § 73 zákona o zvláštních řízeních soudních je speciálním ve vztahu k ustanovení § 210 odst. 3 občanského soudního řádu a proto tak není možné vyčkávat, až uplyne lhůta k podání odvolání ostatním účastníkům. Soud první instance tedy vyzve podatele odvolání k odstranění vad, které by bránily jeho projednání, rozešle odvolání ostatním účastníkům, nečeká na případná vyjádření a rovnou předloží věc odvolacímu soudu, přičemž podaná vyjádření pak za spisem zašle dodatečně. Také platí, že odvolání mohou podat všichni účastníci řízení, tedy i poskytovatel zdravotních služeb. Do výčtu osob oprávněných podat odvolání lze s ohledem na dikci ustanovení § 68 zákona o zvláštních řízeních soudních nepochybně zařadit i důvěrníka a podpůrce pacienta.

Pokud státní zastupitelství využilo svého oprávnění vstoupit do řízení, bude mu svědčit právo k podání odvolání, nicméně s limitací v tom, že muselo do řízení vstoupit dříve, než všem účastníkům uplynula odvolací lhůta, neboť státnímu zastupitelství samostatná lhůta pro podání odvolání v takovém případě neběží.¹³⁶ Nezávisle na ostatních účastnících bude státnímu zastupitelství plynout odvolací lhůta tehdy, když podalo návrh na zahájení řízení, čímž se stalo následně účastníkem řízení.

Odvolací soud rozhoduje o odvolání proti rozhodnutí o věci po provedeném jednání. Aby byla zachována pořádková lhůta pro rozhodnutí o odvolání do jednoho měsíce od předložení spisu, musí být včas předvoláni všichni účastníci. Umístěný člověk předvoláván není, pokud jde o situaci předvídanou v ustanovení § 70 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních, tedy situace, kdy přítomnost umístěného při jednání by mohla vážně poškodit jeho zdravotní stav.

Je-li pokračováno v řízení podle ustanovení § 72 zákona o zvláštních řízeních soudních, pak lhůta pro rozhodnutí odvolací soud neomezuje. Zde již

---

¹³⁵ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 160. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

¹³⁶ § 203 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

nedochází k zásahu do osobní svobody člověka bez jeho souhlasu, a proto není důvod projednávat odvolání přednostně před ostatními věcmi. Soudy zde rozhodují o věci samé na základě úplného dokazování.

Může nastat i situace, kdy by byl člověk propuštěn na základě rozhodnutí soudu prvního stupně, ale odvolací soud by shledal důvody pro změnu takového rozhodnutí. Rozhodnutí odvolacího soudu není a ani *de iure* nemůže být příkazem k převzetí člověka do zdravotního ústavu. Pouze o konkrétních důvodech deklaruje, že byly zákonné až do samotného propuštění člověka.¹³⁷

Závěrem kapitoly bych dodala, že ačkoliv je odvolání jako takové zřejmě nejvíce uplatňovaným opravným prostředkem, tak ve vazbě na detenční řízení je zapotřebí si uvědomit právě mnohdy specifikum zejména zdravotních či blíže mentálních překážek na straně umístěných a nedbat tak vůči těmto osobám přepjatého formalismu. I z tohoto hlediska je tedy přiznáno právo podat odvolání ve prospěch umístěného širšímu okruhu osob.

3.12. Mimořádné opravné prostředky

Uplatnění mimořádných opravných prostředků, tedy prostředků mířících proti pravomocným rozhodnutím, vychází v detenčním řízení nikoliv ze speciální úpravy, ale té obecné obsažené v občanském soudním řádu.¹³⁸ Ve vazbě na úpravu a charakteristiku detenčního řízení se nabízí z těchto opravných prostředků využití dozajista žaloby pro zmatečnost a též dovolání. Z hlediska teoretického připadá v úvahu i obnova řízení, nicméně je třeba si uvědomit, že umístěný, jeho zástupce, opatrovník, a osoby jemu blízké mohou žádat o propuštění ze zdravotnického zařízení, což vede k obdobnému následku spočívajícímu v novém přezkumu ve věci.¹³⁹ Jistý smysl využití obnovy namísto návrhu na propuštění by spočíval jedině v situaci, kdy by soud ve smyslu § 82 odst. 2 *in fine* zákona o zvláštních řízeních soudních opakovaně návrh na propuštění zamítl a rozhodl, že nebude konat další vyšetřování před uplynutím doby, po kterou má být umístěný ve zdravotním ústavu držen.

Již i k častějšímu praktickému využití se nabízí žaloba pro zmatečnost, která má v detenčním řízení své místo zejména tehdy, vykonával-li opatrovník

---

¹³⁷ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 161. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074007880.

¹³⁸ § 228 a následující zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹³⁹ § 82 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

svou funkci toliko čistě formálně, bez náležitého hájení zájmů umístěného. Dalo by se říci, že toto je při pohledu z vnějšku při detenčním řízení poměrně častým jevem, odrážejícím se ve dvou rovinách. První rovina je na straně soudu a spočívá v nápadu těchto věcí¹⁴⁰ a časovému úseku k rozhodnutí, kdy není výjimkou, že na jeden případ vychází při projednání toliko několik málo desítek minut. Druhá pak na straně advokátů, jakožto ustanovených opatrovníků, a mající základ právě v efektivním hájení umístěného. Mělo by totiž být nejen podle Evropského soudu pro lidská práva¹⁴¹, ale i Ústavního soudu České republiky¹⁴², standardem, že mezi opatrovníkem a umístěným proběhne osobní kontakt, v opačném případě totiž umístěný nemá žádný prospěch z právních rad a opatrovník nemá možnost si vyslechnout události a názor od umístěného. Ani krátký časový úsek mezi ustanovením a vydáním rozhodnutí nemůže být důvodem pro odepření záruk dopadajících až do osobních svobod jednotlivce, kdy právě advokát by neměl zůstat pasivní a měl zvážit možnosti efektivního využití dostupných právních prostředků.¹⁴³ Advokát se v případě, že řádně neplní své povinnosti, vystavuje možnosti kárného postihu ve smyslu § 32 a následujících zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále jen „zákon o advokacii“). Na straně druhé řada advokátů poukazuje na tenkou linii mezi upřednostněním názorů a přání umístěného nad objektivně nejlepším zájmem pro něj, což ovšem naráží mimo jiné na výklad čl. 12 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, podle něhož má osoba právo i na špatné či nerozumné rozhodnutí, pakliže rozumí obsahu a možným následkům. Advokáti též poukazují s ohledem na krátký časový úsek, požadované dovednosti, vyžadovaný přístup a tím náročnost jednání s klienty na nízké finanční ohodnocení vycházející z advokátního tarifu.¹⁴⁴ Právě žaloba na zmatečnost pak dopadá i na tyto situace, neboť její podstata je obecné povahy a má podchycovat celkově potíže při ustanovení opatrovníka, což stvrdil i soud mimo jiné právní větou z usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 5. května

---

¹⁴⁰ Přehled o vyřizování agendy L - převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu u OS. In: *InfoData Justice.cz: Statistika a výkaznictví* [online]. [cit. 2022-10-20]. Dostupné z: https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_pdf&id3=id_dokumentu=1907914&id4=pdf&id5=03ecd31c8e0cfe2dd7421d13c6daed16&id6=null

¹⁴¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva věci M.S. proti Chorvatsku, ze dne 19. února 2015, stížnost č. 75450/12

¹⁴² Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 23. března 2015, sp.zn. I. ÚS 1974/14

¹⁴³ DURAJOVÁ, Zuzana. K některým povinnostem advokáta jako procesního opatrovníka člověka s duševním onemocněním. In: *Bulletin advokacie*. 8-9. 2021, s. 117-118. ISSN 1210-6348.

¹⁴⁴ Advokáti diskutovali o tom, jak by mělo vypadat efektivní procesní opatrovnictví. In: *Advokátní deník* [online]. [cit. 2021-11-01]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/10/19/advokati-diskutovali-o-tom-jak-by-melo-vypadat-efektivni-procesni-opatrovnictvi/>

2010, č.j. 30 Co 124/2010-113, *samotná okolnost, že opatrovník ustanovený soudem účastníku pro řízení při splnění podmínek pro jeho ustanovení, zakotvených v § 29 odst. 1 písm. h) o.s.ř., nevykonával řádně svou funkci a nehájil práva a zájmy účastníka řízení může založit důvod zmatečnosti dle § 229 odst. 1 písm. h) o.s.ř.*^{145 146} S ohledem na znění ustanovení § 29 zákona o zvláštních řízeních soudních se hodí doplnit, že detenční řízení spadá pod řízení, které je možné zahájit i bez návrhu, a tak soud není při žalobě pro zmatečnost vázán mezemi, v nichž se účastník domáhá přezkoumání rozhodnutí. Využití žaloby pro zmatečnost pak v návaznosti na další možný zamýšlený postup je předpokladem přípustnosti ústavní stížnosti.¹⁴⁷

Dalším uplatnitelným opravným prostředkem, ovšem ne tak četně, v rámci detenčního řízení, je dovolání. Pozitivní definice možnosti dovolání spočívá v ustanovení § 237 občanského soudního řádu a kde jsou taxativně stanoveny důvody přípustnosti dovolání tak, že jím lze brojit proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. Dovolání je dále přípustné proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo v průběhu řízení rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka, o přistoupení dalšího účastníka a o záměně účastníka.¹⁴⁸ Nicméně ustanovení § 238 občanského soudního řádu připojuje ještě negativní výčet kritérií ovlivňujících přípustnost dovolání. Mezi nepřípustné kritérium u dovolání řadí mimo jiné dovolání proti rozhodnutí, kterým odvolací soud zrušil rozhodnutí prvoinstančního soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Podat dovolání má účastník právo do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval jako prvoinstanční. Pokud bylo odvolacím soudem vydáno opravné usnesení, běží pak tato lhůta od doručení

---

¹⁴⁵ PODRAZIL, Petr. Ochrana práv pacienta při nedobrovolné hospitalizaci. In: *Jurisprudence*. 7. Wolters Kluwer, 2013, s. 27. ISSN 1802-3843.

¹⁴⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Magalhaes Pereira proti Portugalsku, ze dne 11. července 2017, stížnost č. 44872/98

¹⁴⁷ Stanovisko pléna Ústavního soudu České republiky ze dne 16. prosince 2008, sp.zn. Pl. ÚS-st. 26/08

¹⁴⁸ § 238a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

opravného usnesení. Výjimkou pro zachování lhůty je, pokud je podáno dovolání ve lhůtě u odvolacího nebo dovolacího soudu, nebo jestliže bylo podáno po uplynutí dvouměsíční lhůty proto, že se dovolatel řídil nesprávným poučením soudu o dovolání. Pokud rozhodnutí neobsahuje poučení o dovolání, o lhůtě k dovolání nebo o soudu, u něhož se podává, nebo obsahuje-li nesprávné poučení o tom, že dovolání není přípustné, pak lze podat dovolání do tří měsíců od doručení rozhodnutí.¹⁴⁹

Dovolání může podat účastník předchozího řízení. Účastníkem řízení je tedy ten, kdo byl účastníkem řízení před odvolacím soudem, případně jeho právní nástupci, vyjma právních nástupců ve smyslu ustanovení § 107a občanského soudního řádu. Také je důležité, že podat dovolání je oprávněn pouze ten účastník, jemuž byla napadeným rozhodnutím odvolacího soudu způsobena újma a přitom je tato újma odstranitelná tím, že Nejvyšší soud takové rozhodnutí zruší. Je tedy zřejmé, že není možné, aby podal dovolání ten účastník, jemuž bylo rozsudkem soudu zcela vyhověno.¹⁵⁰

Dovolání nemůže být bezformální. Předně musí obsahovat obecné náležitosti, které jsou vyžadovány od každého podání určeného civilnímu soudu.¹⁵¹ ¹⁵² Z dovolání musí být patrné, proti kterému rozhodnutí směřuje, tedy zda se jedná o usnesení nebo rozsudek, dále který odvolací soud toto rozhodnutí vydal, den vydání rozsudku a jeho číslo jednací. V jakém rozsahu se rozhodnutí odvolacího soudu napadá, včetně vymezení, proti kterému výroku nebo výroky rozhodnutí odvolacího soudu dovolání směřuje. Dále musí obsahovat vymezení důvodu dovolání. Proti rozhodnutím odvolacích soudů vydaných počínaje dnem 1. ledna 2013 je možné podat dovolání jen z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.¹⁵³ Proto není žádoucí, aby bylo výslovně uváděno, že je podáváno z důvodu nesprávného právního posouzení věci odvolacím soudem, avšak odvolatel musí konkrétně uvést, které právní posouzení provedené odvolacím soudem pokládá za nesprávné. Přitom musí též vyložit, v čem podle jeho názoru tato nesprávnost spočívá. Může se týkat

---

¹⁴⁹ § 240 odst. 1, 2, 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁵⁰ Řízení o dovolání podle občanského soudního řádu. In: *Nejvyšší soud* [online]. 2018 [cit. 2021-10-21]. Dostupné z:

https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~RizeniodovolaniPodleOSR?Open&area=Rozhodovac%C3%AD%20%C4%8Dinnost&grp=%C5%98%C3%ADzen%C3%AD%20o%20dovol%C3%A1n%C3%AD%20podle%20OS%C5%98&lng=

¹⁵¹ §42 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁵² §241a odst.2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁵³ §241a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

jak výkladu práva hmotného, tak i výkladu práva procesního, který odvolací soud v napadeném rozhodnutí zaujal a na němž je toto rozhodnutí založeno. Měnit vymezení důvodu dovolání a rozsahu je možné jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání.¹⁵⁴ Také by mělo být v dovolání uvedeno, v čem odvolatel spatřuje splnění předpokladu přípustnosti dovolání. Zejména uvést argument, proč se dovolatel domnívá, že by věcné posouzení jeho dovolání Nejvyšším soudem mělo být připuštěno, případně odkazem na to, že se jedná o usnesení vyjmenované v ustanovení § 238a občanského soudního řádu. V neposlední řadě by v něm mělo být uvedeno čeho se dovolatel domáhá. Buď aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu v dovoláním napadeném rozsahu nebo aby rozhodnutí odvolacího soudu změnil.¹⁵⁵

Dovolatel musí být při podání dovolání zastoupen advokátem nebo v některých věcech notářem. To znamená, že dovolání musí být sepsáno a podepsáno advokátem. Advokátovi tak musí účastník udělit zvláštní plnou moc pro zastupování v dovolacím řízení. I pro účely dovolacího řízení má právo účastník požádat soud o ustanovení advokáta. O advokáta musí požádat pro dovolací řízení zvlášť. Pokud byl účastníkovi ustanoven advokát před soudy nižších stupňů, na dovolací řízení se to nevztahuje. Účastník nemusí být zastoupen po celou dobu dovolacího řízení. Postačí, jestliže podmínka kvalifikovaného zastoupení byla splněna v době podání dovolání.¹⁵⁶

V účinné úpravě občanského soudního řádu do konce roku 2013 byly k dovolání stanoveny důvody v ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) – c), nicméně v detenčním řízení připadalo v úvahu využití toliko posledního z nich, tedy že rozhodnutí ve věci samé má po právní stránce zásadní význam, což se dá chápat svým způsobem jako obdoba nynějšího znění tohoto ustanovení. V praxi tedy výskyt dovolání zůstal na stejné otázce. Nicméně ve vztahu k fázím detenčního řízení se soud musel zabývat tím, zda lze dovoláním brojit proti usnesení, kterým končí první etapa řízení. Z praxe lze uvést rozhodnutí Nejvyššího soudu, jehož

---

¹⁵⁴ §242 odst.4 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁵⁵ Řízení o dovolání podle občanského soudního řádu. In: *Nejvyšší soud* [online]. 2018 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~RizeniodovolaniPodleOSR?Open&area=Rozhodovac%20C4%8Dinnost&grp=%20C5%98%20C3%ADzen%20C3%AD%20o%20dovol%20C3%A1n%20C3%AD%20podle%20OS%20C5%98&lng=

¹⁵⁶ Řízení o dovolání podle občanského soudního řádu. In: *Nejvyšší soud* [online]. 2018 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~RizeniodovolaniPodleOSR?Open&area=Rozhodovac%20C4%8Dinnost&grp=%20C5%98%20C3%ADzen%20C3%AD%20o%20dovol%20C3%A1n%20C3%AD%20podle%20OS%20C5%98&lng=

názor a meritum případu byly následující. Okresní soud vydal usnesení, kterým rozhodl, že k převzetí pacienta psychiatrickým oddělením došlo ze zákonných důvodů, neboť umístěný jeví známky duševní choroby a ohrožoval své okolí. Proti tomuto usnesení podal umístěný odvolání, krajský soud jako soud odvolací usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Proti usnesení odvolacího soudu podal následně umístěný dovolání. Nejvyšší soud se věnoval problematice posouzení přípustnosti dovolání a dospěl následně k závěru, že první fáze detenčního řízení ukončená vydáním usnesení má povahu předběžného opatření ve vztahu k druhé fázi řízení, která je završena vynesením rozsudku, jímž soud vysloví, zda další držení pacienta v ústavu je přípustné a na jakou dobu. Jakkoliv usnesení soudu zasahuje do oblasti osobní svobody umístěného, rozhoduje se jím pouze o otázce, zda k převzetí umístěného došlo ze zákonných důvodů. Teprve výrok o přípustnosti převzetí je předpokladem pro vlastní řízení o vyslovení přípustnosti jeho dalšího držení v ústavu. Při tomto rozčlenění soud vycházel z výkladu pojmu „věc sama“, jako jednu z tehdejších podmínek, aby dovolání bylo přípustné, kdy uzavřel, že věc samu naplňuje právě rozhodnutí rozsudkem ve druhé fázi řízení a nikoliv usnesením ve fázi první.¹⁵⁷ Usnesení tedy posuzoval Nejvyšší soud jako předběžné opatření, které nemůže být napadeno dovoláním, neboť charakter tohoto rozhodnutí je nutno hodnotit jako rozhodnutí vydané nikoliv ve věci samé.¹⁵⁸ Tyto závěry týkající se povahy usnesení se pak podle Nejvyššího soudu aplikují i na podmínky přípustnosti mimořádného opravného prostředku ve formě obnovy řízení, kterým účastník podle § 228 odst. 1 občanského soudního řádu napadá pravomocný rozsudek nebo usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé. Tento výklad však narážel na samotné legislativní zařazení předběžného opatření a detenčního řízení. Zatímco předběžná opatření byla a jsou zařazena v činnosti soudu před zahájením řízení, detenční řízení pak spadala pod řízení v prvním stupni. Je pak problematické dát usnesení vydané v první fázi detenčního řízení prvoinstančním soudem naroveň předběžnému opatření.¹⁵⁹

Dále bych uvedla z praxe novější rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. ledna 2018, sp.zn. 30 Cdo 3005/2017, ve kterém došel

---

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. března 2008, sp.zn. 30 Cdo 2738/2006

¹⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. března 2008, sp.zn. 30 Cdo 2738/2006. Stejně závěry byly vysloveny například rovněž v usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne ze dne 31. října 2007, sp.zn 30 Cdo 3805/2007

¹⁵⁹ PODRAZIL, Petr. *Držení v ústavu zdravotnické péče bez souhlasu pacienta se zaměřením na procesněprávní regulaci* [online]. 2013 [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: https://theses.cz/id/8m9eps/Rigorzn_prce_Podrazil.pdf. Rigorózní. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta.

Nejvyšší soud k závěru, že v daném případě nemá soud v postupu a dokazování opory, když je tvrzeno, že došlo k převzetí umístěné osoby do zdravotního ústavu ze zákonných důvodů, a že nebylo neoprávněně zasaženo do jejího práva na osobní svobodu. Odvolací soud ve své podstatě nedocenil lidskoprávní rozměr posuzované agendy a dostatečným způsobem neposoudil, zda byly naplněné předpoklady pro připuštění výjimky upustit od výsledku umístěné soudcem. Odvolací soud se touto otázkou nezabýval. Protože se v řízení o přípustnosti převzetí rozhoduje o již nastalém omezení osobní svobody umístěného člověka, což je závažný zásah do jeho práv, musí tomu odpovídat i vysoká míra ochrany jeho procesních práv. Rozhodnutí musí obsahovat řádné a vyčerpávající odůvodnění, v čem je spatřováno naplnění hmotněprávních podmínek zákonnosti zbavení osobní svobody.¹⁶⁰ Pokud tedy soudy nepostupovaly způsobem v zákoně jasně stanoveným, kdy v projednávané věci soudce osobně nezhlédl umístěnou a neumožnil jí vyjádřit se k věci v rámci jiného soudního roku konaného ve zdravotnickém ústavu, konkrétně vyjádřit souhlas s hospitalizací, jsou povinny svá rozhodnutí potřebným způsobem odůvodnit. V tomto rozhodnutí Nejvyššího soudu je vysloven závazný právní názor. Je v něm hovořeno tak, že osobní kontakt soudce s posuzovaným má svébytný smysl, jímž je zjištění jeho osobního a zdravotního stavu jako je schopnost reakce na podněty nebo zachování logického myšlení, jež se na typické dispozice výsledku či zjištění názoru neomezuje už proto, že směřuje i k postižení nonverbálních reakcí posuzovaného. Soud má povinnost alespoň jednou vidět osobu, jejíž svoboda má být omezena, neboť úkolem soudu v detenčním řízení je vyvážit zájem pacienta na ochraně jeho zdraví či jeho okolí se zájmem na jeho osobní svobodě.

Podle znění občanského soudního řádu účinného do 31. prosince 2013 první fáze detenčního řízení zahrnovala pouze určení, zda k převzetí došlo ze zákonných důvodů. V úpravě nynější se soud musí zabývat jak tím, zda k převzetí umístěného došlo ze zákonných důvodů, přičemž tato otázka se posuzuje k okamžiku převzetí, tak v případě kladné odpovědi i tím, zda tyto důvody nadále trvají, kdy tato otázka se naopak logicky posuzuje ke dni rozhodování soudu. Detenční řízení má přitom dvě fáze, které na sebe logicky navazují, kdy druhá fáze je podmíněna kladným rozhodnutím soudu ve fázi první. V praxi pak není rozhodnutí v první fázi považováno za rozhodnutí ve věci samé, ale za rozhodnutí

---

¹⁶⁰ § 38 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování

zatímního charakteru.¹⁶¹ Pakliže je v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu pokračováno za podmínky propuštění umístěného a jeho následně učiněného prohlášení, že na projednání věci trvá, musí soud rozhodnout nejen o tom, zda k převzetí umístěného došlo na zákonném podkladě, ale pokud ano, tak i o tom, zda důvody trvaly až do doby jeho propuštění nebo dodatečného souhlasu s hospitalizací. V takovém případě již nejde o rozhodnutí zatímní povahy, ale o rozhodnutí ve věci samé, a to včetně rozhodnutí o nákladech řízení. Při splnění kritérií dovolání, v tomto případě vyřešení doposud neřešené otázky, je dovolání přípustné.¹⁶²

Obecně je tedy dovolání přípustné pouze proti rozhodnutí o přípustnosti dalšího držení pacienta, nicméně mohou nastat i dá se říci výjimečné situace, kdy bude přípustné i vůči rozhodnutí v první fázi detenčního řízení. Nicméně vyhodnocení, zda jsou naplněna kritéria ve formě neřešené otázky nebo odchýlení se od dosavadního přístupu k řešení otázky, je zcela v kompetenci soudu a není tak zaručeno, že se nakonec bude dovoláním materiálně zabývat.¹⁶³

3.13. Náklady řízení

Náklady řízení platí stát a jsou to zejména ty náklady, které jsou spojené s dokazováním, tedy znalečné, svědečné a náklady související se zabezpečením práva účastníků jednat v jejich mateřtině.¹⁶⁴ Stát také může platit řízení též v souvislosti s uskutečněním jednání ve zdravotním ústavu, neboť není zákonem uložena povinnost zdravotního ústavu nést náklady takového jednání. Zrovna tak platí náklady spojené s předvedením umístěného člověka k jednání u soudu. Ustanovení § 74 zákona o zvláštních řízeních soudních pojednává o nákladech řízení tak, že je platí stát, vyjma těch nákladů, které vznikly v souvislosti s právním zastoupením umístěného člověka, s výjimkou nákladů soudem jmenovaného opatrovníka pro řízení. Jmenované ustanovení je zvláštním ve vztahu k ustanovení § 141 odst. 1 občanského soudního řádu a neumožňuje, aby soud uložil účastníkům složení zálohy podle předpokládané výše nákladů dokazování.¹⁶⁵

---

¹⁶¹ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. února 2018, sp.zn. II. ÚS 2545/17

¹⁶² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. června 2022, sp.zn. 24 Cdo 1150/2022

¹⁶³ HAMULÁKOVÁ, Klára. In: SVOBODA, Karel, Petr SMOLÍK, Jiří LEVÝ, et al. *Občanský soudní řád: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 735-738. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0.

¹⁶⁴ § 18 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

¹⁶⁵ HROMADA, Miroslav. Řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu. In: SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ, David VLÁČIL, et al. *Zákon o*

Náklady účastníků, vzniklé jako osobní, může jít o nutná vydání a ušlý výdělek důvěrníka nebo podpůrce, si platí účastník sám. Výjimkou jsou náklady jmenovaného advokáta. Ty, jak už bylo zmíněno, platí stát. Náklady advokáta spočívají v odměně za zastupování, v hotových výdajích, náhradě za daň z přidané hodnoty.

Při náhradě nákladů se neaplikuje ustanovení § 148 občanského soudního řádu, v souladu s nímž by stát měl mít podle výsledků řízení proti účastníkům právo na náhradu nákladů řízení, které platil. Náklady řízení vzniklé státu, si hradí stát sám.

V souvislosti s odměnou za zastupování upozorním na nálezy Ústavního soudu České republiky, sp.zn. Pl. ÚS 4/19, který ve výroku sice vyloučil aplikaci ustanovení § 9 odst. 5 advokátního tarifu pouze u opatrovníků účastníků neznámého pobytu, ale v odůvodnění pak stejně připustil důsledky i v jiných případech výkonu opatrovnictví. Komentář k zákonu o zvláštních řízeních soudních se tak přiklání k názoru, že praxe obecných soudů stanoví tarifní hodnoty. O nákladech jmenovaného opatrovníka rozhoduje soud samostatným usnesením po skončení řízení. Soud může poskytnout opatrovníkovi i přiměřenou zálohu, ale jen v odůvodněných případech.

K ustanovení § 9 odst. 5 advokátního tarifu se vyjádřil i Ústavní soud. Problematikou byla kritéria, na základě nichž se stanoví odlišné zacházení s obdobnými subjekty v obdobných situacích. Kritéria musí být alespoň obecně rozumná a objektivizovaná. Není rozumný důvod, aby opatrovníkovi nebo také advokátovi, jenž kupříkladu chrání zájmy těžce nemocného člověka, byla poskytnuta násobně nižší odměna, než je tomu třeba u zástupce podle ustanovení § 30 občanského soudního řádu. Tímto rozdílným zacházením je proto porušena zásada rovnosti ve vazbě na právo podnikat a právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací podle čl. 26 odst. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod. Z ústavní stížnosti i ze spisu okresního soudu Ústavní soud zjistil, že napadeným usnesením okresního soudu byla stěžovateli jako opatrovníkovi žalovaného přiznána odměna a náhrada hotových výdajů v celkové výši 3 805 Kč. Stěžovatel byl žalovanému ustanoven opatrovníkem podle ustanovení § 29 občanského soudního řádu, neboť ten není schopen zúčastnit se ze zdravotních důvodů (Parkinsonovy choroby, demence, Alzheimerovy choroby), nikoliv jen po

přechodnou dobu soudního řízení, a to usnesením okresního soudu. To i přesto, že žalobce byl v této věci jiným rozhodnutím soudu zavázán zaplatit České republice na náhradě nákladů řízení částku ve výši 25 920 Kč. Z toho je tedy zřejmé, že právě tato vyšší částka odpovídá odměně a náhradě nákladů advokáta zastupujícího účastníka řízení podle advokátního tarifu. Přesto stěžovatel od České republiky získal částku 3 805 Kč, a nikoliv částku 25 920 Kč. Nicméně přitom jsou práva a povinnosti opatrovníka ustanoveného podle § 29 odst. 3 občanského soudního řádu zásadně shodná s právy a povinnostmi zástupce účastníka ustanoveného soudem podle ustanovení § 30 odst. 2 občanského soudního řádu, a není proto zřejmé, z jakého důvodu je činěn v tomto ohledu rozdíl.

Vzhledem k výše popsané situaci poukázal Ústavní soud, že nálezem ze dne 24. 9. 2019, sp.zn. Pl. ÚS 4/19 (302/2019 Sb.), zrušil § 9 odst. 5 advokátního tarifu ve slovech „jeho pobyt není znám“, neboť dovodil, že tato jeho část je rozporná se zásadou rovnosti ve vztahu k čl. 26 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a s právem na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod z důvodů, které v nálezu podrobně rozvedl a upozornil, že důvody neústavnosti mohou dopadat i na ostatní části hypotézy § 9 odst. 5 advokátního tarifu. Shledají-li tak obecné soudy v jiných řízeních, že důvody neústavnosti dopadají i na jinou část § 9 odst. 5 advokátního tarifu, nebudou ji v konkrétním případě aplikovat, neboť jsou vázány jen zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu.

Na závěr Ústavní soud konstatoval, že stanovil-li normotvůrce nižší odměnu, kterou získá advokát jako opatrovník osoby, která se z jiných zdravotních důvodů nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení, porušil zásadu rovnosti ve vazbě na právo podnikat a právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací podle čl. 26 odst. 1 a 3 Listiny základních práv a svobod. Proto Ústavní soud podle ustanovení § 70 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), rozhodl o zrušení napadených slov „nebo z jiných důvodů se nemůže nikoliv jen po přechodnou dobu účastnit řízení“ v ustanovení § 9 odst. 5 advokátního tarifu, a to ke dni vyhlášení tohoto nálezu ve sbírce zákonů.¹⁶⁶ Ustanovení § 9 odst. 5 advokátního tarifu bylo z obdobných důvodů předmětem celé řady navazujících zrušujících nálezu Ústavního soudu České republiky, a to nálezu ze dne 24. září 2019 pod sp.

---

¹⁶⁶ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 14. ledna 2020, sp.zn. Pl. ÚS 22/19

zn. Pl. ÚS 4/19, nálezu ze dne 14. ledna 2020 pod sp.zn. Pl. ÚS 22/19, nálezu ze dne 28. ledna 2020 pod sp. zn. Pl. ÚS 23/19, až nakonec nálezu ze dne 3. března 2020 pod sp.zn. Pl. ÚS 26/19, kdy nyní již tento odstavec v předmětném paragrafu advokátního tarifu nenalezneme.

3.14. Nezákonné převzetí člověka do ústavní péče

Možné omezení osobní svobody ze zdravotních důvodů, upravuje poslední odstavec článku 8 Listiny základních práv a svobod, přičemž jmenuje situace, ve kterých může být osoba převzata nebo držena v ústavu zdravotnické péče bez jejího souhlasu. Zároveň také představuje výjimku ze zásady svobodného rozhodování o péči o vlastní zdraví, které však není v žádné společnosti absolutní.¹⁶⁷ V oblasti zdravotní péče je uplatňována zásada poskytování zdravotních služeb na základě svobodného a informovaného souhlasu pacienta.¹⁶⁸ Dnešní zdravotnické právo klade velký důraz na svobodnou vůli a právo na seburčení jednotlivce. Důvody, pro které Listina základních práv a svobod připouští omezení osobní svobody ze zdravotních důvodů, jsou ochrana zdraví ostatních osob, ochrana osoby před ní samou a další, přičemž platí, že omezit osobní svobodu jednotlivce je tedy možné nikoliv pouze za léčebným účelem. Tento závěr potvrdil Evropský soud pro lidská práva ve svém rozhodnutí ve věci stížnosti č. 50272/99, Hutchinson Reid proti Spojenému království. Ani omezení osobní svobody ze jmenovaných důvodů není bezmezné a je třeba k němu přistupovat restriktivně. Faktu, že ne pokaždé tomu tak je, svědčí nálezu Ústavního soudu ve věci vyšetření stěžovatelky v psychiatrické léčebně.¹⁶⁹ V daném případě použila policie nepřiměřené donucovací prostředky za účelem vyšetření psychického stavu stěžovatelky, jejíž psychická porucha však nakonec nebyla prokázána. Ústavní soud tak v tomto nálezu připomněl, že ani v případech diagnostikovaných psychických poruch nelze stavět lékařskou diagnózu nad právo. I tehdy, kdy je osobní svoboda člověka omezena, náleží mu všechna ostatní osobnostní a majetková práva.

Již několikrát v této práci zmíněná Listina základních práv a svobod a čl. 8 odst. 6 obsahující základní podmínky, při jejichž splnění může být osobní

---

¹⁶⁷ ŠNEBERGEROVÁ, Simona. In: *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 990. ISBN 978-80-7380-140-3.

¹⁶⁸ § 28 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, a dále čl. 5 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně.

¹⁶⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 18. května 2011, sp.zn. IV. ÚS 639/2000

svoboda omezena, se vztahuje na případy, ve kterých může dojít k převzetí nebo držení osoby v ústavní zdravotnické péči bez jejího souhlasu stanovené pouze zákonem. Také dále tento odstavec upravuje následný obecný postup. Takové opatření musí být do 24 hodin oznámeno soudu, který následně musí o oprávněnosti tohoto opatření rozhodnout do 7 dnů. Pravomoc rozhodovat o převzetí nebo držení osoby v ústavní zdravotnické péči náleží výhradně soudu, což potvrdil i Ústavní soud, když v minulosti musel zrušit pravomoc okresního úřadu nařídit alkoholikům ústavní léčbu pro rozpor s čl. 8 odst. 6 listiny.¹⁷⁰ Listina zde na rozdíl od úpravy zadržení a zatčení výslovně nestanoví, že v případě překročení lhůty 24 hodin pro oznámení má být osoba propuštěna na svobodu. Teorie dovozuje, že s ohledem na cenu osobní svobody, je natolik důležité, že její překročení musí vést k závěru o protiústavnosti omezení osobní svobody. Naopak rozhodovací praxe soudů ukazuje, že ne pokaždé tomu tak opravdu je. Zajímavým je v tomto směru rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Župa proti České republice*.¹⁷¹ Jedná se o případ, ve kterém byl stěžovatel převezen do psychiatrické léčebny, kdy psychiatrická léčebna informovala o jeho převzetí až o 4 dny později. Ještě téhož dne byl stěžovatel vyslechnut vyšší soudní úřednicí a následně o několik hodin později bylo na základě tohoto výslechu rozhodnuto soudem o zákonnosti jeho převzetí. Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatele jako zjevně neopodstatněnou a vyjádřil názor, že překročení lhůty 24 hodin nemá za následek nezákonnost zbavení osobní svobody. S tímto názorem se Evropský soud pro lidská práva neztotožnil a vyslovil názor, že nedodržení lhůty 24 hodin pro oznámení převzetí osoby zdravotnickým zařízením soudu má za následek nezákonnost držení a vhodným opatřením k nápravě by tak byla žádost o propuštění. Soud však následně rozhodl o přípustnosti jeho držení v zákonné sedmidenní lhůtě, což mělo za následek možnost stěžovatele domáhat se pouze přiměřeného zadostiučnění, nikoliv již propuštění z léčebny. Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že samotné nedodržení 24 hodinové lhůty nemá za následek nezákonnost zbavení osobní svobody jako takové.

Nezákonnost převzetí člověka do ústavní péče bez jeho souhlasu určená rozhodnutím soudu je zejména předpokladem pro jeho propuštění ze zdravotního ústavu. Následnou satisfakci za zásah do osobnostních práv může představovat jen výjimečně, v případech, kdy zdravotnický personál vzhledem k okolnostem

---

¹⁷⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30. září 1997, sp.zn.Pl. ÚS 23/97

¹⁷¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Župa proti České republice*, ze dne 26. května 2011, stížnost č. 39822/07, bod 37 až 39.

převzetí pacienta, jeho stavu a informacím, které měl k dispozici, mohl důvodně nabýt dojmu, že podmínky pro převzetí jsou splněny, i když tomu tak podle následných zjištění nebylo.

V případě soudem shledané nezákonné detence přichází v úvahu přiznání zadostiučinění za zásah do osobnostních práv v závislosti na individuálních podmínkách každé věci. Rozhodnutí soudu bude záviset na konkrétních skutkových zjištěních zejména o tom, za jakých okolností k převzetí pacienta došlo a z čeho odborný personál přijímacího zdravotnického zařízení mohl usuzovat na splnění zákonných podmínek nedobrovolné detence. V úvahu připadá samozřejmě náhrada nemajetkové újmy, jejíž výše není nikde takzvaně napevno stanovena a odvíjí se z volné úvahy soudu a pomocných stanovisek jednak ze strany Světové zdravotnické organizace skrze Mezinárodní klasifikaci schopností, disability a zdraví, a jednak metodiky Nejvyššího soudu České republiky vydané pod Rc 63/2014. Lze si představit i náhradu újmy majetkové, a to zejména ve formě ušlého zisku u nezákonně převzaté osoby.

Nabízí se zde uvést rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 25 Cdo 590/2020, ze dne 27. 10. 2020, kdy v daném případě došlo k zásahu do osobnostních práv žalobkyně tím, že byla převzata do ústavní péče bez jejího souhlasu, přičemž k tomuto zásahu došlo jednoznačně mimo limity výkonu oprávnění stanoveného zákonem o péči o zdraví lidu, protože pro uplatněný postup nebyly splněny podmínky dle ustanovení § 23 odst. 4 písm. b) zákona o péči o zdraví lidu. V řízení nebyly tvrzeny ani prokázány žádné okolnosti, které by odůvodňovaly závěr, že žalobkyně příslušného dne ohrožovala sebe nebo své okolí. S ohledem na to, že v posuzovaném případě z provedeného dokazování nevyplývá žádný důvod, pro který by se mohli lékaři žalované domnívat, že žalobkyně, byť sice jevila známky duševní choroby, může být nebezpečná sobě nebo svému okolí, jeví se její převzetí do ústavní péče zcela neodůvodněným. V tomto případě je správný závěr soudů obou instancí, že samotné rozhodnutí o nezákonnosti převzetí žalobkyně do ústavní péče nelze pokládat za dostatečné zadostiučinění, a je tedy přinejmenším morální, aby se žalobkyni dostalo písemné omluvy.¹⁷²

---

¹⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. října 2020, sp.zn. 25 Cdo 590/2020

4. Detenční zařízení v Německu

V úvodu této kapitoly podotýkám, byť jsem za meritum této práce zvolila problematiku přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu, zaměřenou a v textu věnující se oblasti případů podléhajících konkrétním podmínkám pro převzetí a držení člověka v režimu nedobrovolného omezení upraveného podle ustanovení § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, dovoluji si v této kapitole poukázat a pohovořit tak sice ve stejné problematice, a tedy přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu, avšak podléhajících regulaci stále podle ustanovení § 38 odst. 1, ale písm. a) bod 2 zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. Čili případ, kdy lze pacienta bez jeho souhlasu hospitalizovat, jestliže mu byla nařízena izolace, karanténa nebo léčení podle zákona o ochraně veřejného zdraví. Vzhledem k situaci dnešní doby, kdy od měsíce prosince minulého roku 2019 straší svět koronavirus, jsou pojmy izolace nebo karanténa na denním pořádku. Obě tato omezení mohou být nařízena na základě zákona o ochraně veřejného zdraví. Jak jsem již v kapitole 1.1.4. Zákon o zdravotních službách uvedla, v úzké souvislosti s epidemií koronaviru byl přijat pandemický zákon o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19, jenž je na rozdíl od zákona o ochraně veřejného zdraví *lex specialis*, vytvořený na míru současné epidemii koronaviru. Toto dokládá ustanovení § 1 odst. 2 zákona o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19, které uvádí vztah subsidiarity mezi tímto zákonem a zákonem o ochraně veřejného zdraví. Jeho deklarovaným účelem je větší míra efektivity v boji s onemocněním SARS CoV-2 oproti prostředkům, které nabízí zákon o ochraně veřejného zdraví. Karanténa ještě donedávna jistě patřila mezi ty v praxi výjimečně se vyskytující a nacházela uplatnění například při občasných vlnách spalniček, žloutence.

Definice karantény, podmínky možného nařizování a související povinnosti fyzických osob jsou upraveny v zákoně o ochraně veřejného zdraví. Podle ustanovení § 2 odst. 7 písm. a) zákona o ochraně veřejného zdraví se karanténou rozumí oddělení zdravé fyzické osoby, která byla během inkubační doby, to je v intervalu mezi vstupem nákazy do organismu a projevem příznaků nemoci ve styku s infekčním onemocněním nebo pobývala v ohnisku nákazy, to jest fyzické osoby podezřelé z nákazy, od ostatních fyzických osob a lékařské

vyšetřování takové fyzické osoby s cílem zamezit přenosu infekčního onemocnění v období, kdy by se toto onemocnění mohlo šířit.¹⁷³

Opatření, jimiž jsou fyzické osoby povinny podrobit se, se týká těch fyzických osob, které onemocněly infekčním onemocněním nebo jsou podezřelé z nákazy. Jsou povinny podrobit se izolaci, dodržovat omezení, zajistit provedení nařízené ohniskové ochranné dezinfekce, zdržet se všech činností, které by mohly vést k dalšímu šíření infekčního onemocnění. V České republice byla karanténa nařizována od 1. března 2020 osobám, které přišly do styku s těmi osobami, u kterých byla nákaza koronavirem potvrzena. Jednalo se o rodinné příslušníky nakažené osoby, ale i o osoby, které se s nakaženým setkaly víceméně náhodně. Dále byla nařízena v zásadě plošně karanténa vůči všem osobám s přechodným a trvalým pobytem v České republice pobývajícím na území České republiky nad 90 dní nebo zaměstnaným na území České republiky, které se navrátí z pobytu na území Italské republiky do České republiky. Důvodem opatření týkajících se těchto osob byl pobyt v daném období v aktuálním ohnisku nákazy v Itálii. Po vyhlášení nouzového stavu byla vydána další série mimořádných opatření k prevenci šíření koronaviru, zahrnující mimo jiné i povinnou karanténu pro občany České republiky a cizince s trvalým nebo přechodným pobytem nad 90 dnů na území České republiky, kteří se vrátili ze zahraničí, konkrétně ze stanovených rizikových zemí. Vydávaná opatření, vztahující se k probíhající koronavirové situaci, nejsou omezena pouze na pohyb osob a s ním související cestování přes hranice České republiky či kontakt s osobou nakaženou koronavirem, ale týkaly se i dalších odvětví od kultury, přes shromažďování, až po maloobchod a služby, kdy omezení se týkala kupříkladu počtu zúčastněných osob, popřípadě podmínění vstupu absolvováním testu na přítomnost nového typu koronaviru, nebo povinností nosit ochranný prostředek dýchacích cest.¹⁷⁴

Porušení pravidel vydaných omezení, například právě porušení karantény, porušení povinnosti nosit roušku nebo také spáchání trestného činu šíření nakažlivé nemoci s sebou nese odpovědnost ve formě následků za takové jednání. Takové jednání je dále kategorizováno dle stupně intenzity škodlivosti plynoucího z konkrétního porušení v jednotlivých situacích a může tak naplnit znaky

---

¹⁷³ LANDWEHRMANN, Tereza. Karanténa – část I. In: *Právní prostor* [online]. [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pracovni-pravo/karantena-cast-i>

¹⁷⁴ Přehled aktuálních opatření. In: *Covid Portál* [online]. [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/opatreni>

přestupku nebo trestného činu. Za porušení karantény je hrozící sankcí pokuta nebo trestní postih ve formě trestu odnětí svobody dle trestního zákoníku.

U nás v České republice dle českého práva není upravena sankce za porušení karantény či šíření koronaviru, která by představovala možnost zadržení, převzetí a držení člověka, byť proti své vůli ve zdravotnickém zařízení. Za porušení povinností strpět omezení vyplývající z krizových opatření hrozí fyzickým osobám pokuta až 20 000 Kč a za porušení povinnosti zdržet se zakázaných činností pokuta až do výše 2 000 000 Kč.¹⁷⁵ Dle zákona o ochraně veřejného zdraví hrozí za porušení karantény nařízené krajskou hygienickou stanicí v souvislosti s prokazatelným výskytem infekčního onemocnění uložení pokuty až do výše 3 000 000 Kč.¹⁷⁶ Porušením opatření v souvislosti s epidemií koronaviru je možné, aby se člověk dopustil i spáchání trestného činu, neboť vláda schválila novelu nařízení vlády, kterým se pro účely trestního řízení stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci a na seznam nakažlivých nemocí byl doplněn koronavirus SARS-CoV-2.¹⁷⁷ Trestný čin šíření nakažlivé nemoci může být jak v úmyslné, tak nedbalostní formě. Nedbalostní forma znamená, že pachatel sice nemá v úmyslu koronavirus šířit, avšak má vědět, že by se tak mohlo stát a může být jeho počínání kvalifikováno jako trestný čin, například při porušení karantény. Ovšem je třeba upozornit, že tohoto trestného činu se člověk může dopustit pouze tehdy, pokud je koronavirem opravdu nakažen. V případě, že by nastala situace, kdy infikovaná osoba koronavirus šíří úmyslně, a to za epidemie, tedy události vážně ohrožující zdraví lidí, může být potrestána odnětím svobody na dva až osm let, přičemž horní hranice trestu odnětí svobody může dosahovat až patnácti let v případě, když pachatel svým činem způsobí smrt nejméně dvou osob. Mimo jiné, trestní zákoník počítá se zpřísněním většiny trestů za trestné činy spáchané hlavně v období situace pro společnost náročné, jakou představuje epidemie. Stále je ale třeba mít na paměti, že sankce dle trestního zákoníku jsou prostředkem *ultima ratio*, tedy až poslední možností, nepostačuje-li uložení pokuty nebo celkově využití jiných prostředků práva.¹⁷⁸

---

¹⁷⁵ § 34 odst. 3 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení

¹⁷⁶ § 92n odst. 3 písm. a) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

¹⁷⁷ Nařízení vlády č. 453/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin

¹⁷⁸ KOVÁČOVÁ, Tereza a Petr SUCHÁNEK. Jaké sankce hrozí za porušení karantény?. In: *Právní prostor* [online]. [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/jake-sankce-hrozi-za-nedodrzeni-opatreni-spojenych-s-koronavirem>

Oproti České republice, se v únoru roku 2021 v Německu objevila první spolková země, která rozhodla takzvané odmítače karantény zadržovat. Zprovoznila tak speciální detenční zařízení pro ty, kteří odmítají dodržovat nařízenou karanténu. Je umístěno na severu země ve Šlesvicku-Holštýnsku a tvoří součást nevyužívaného vězeňského ústavu pro mladistvé Moltsfelde v Neumünsteru. Německý zákon o potírání infekčních chorob totiž umožňuje zadržovat osoby, které na karanténu nedbají.¹⁷⁹ Pro karanténní potíživce je vyčleněno šest cel ve věznicí na okraji Neumünsteru. Aby mohl být člověk umístěn do detenčního zařízení, musí být přistižen, že karanténu nedodržuje a současně veřejně a kategoricky odmítá dodržování jejích podmínek. Porušení musí být prokazatelně dokázáno a poté následuje oficiální policejní výzva, aby dotyčný člověk domácí izolaci neopouštěl. Pokud ani této výzvy dotyčný neuposlechne, rozhodne o detenci soud.

Výše uvedené vyplývá zejména z ustanovení § 30 Gesetz zur Verhütung und Bekämpfung von Infektionskrankheiten beim Menschen (Infektionsschutzgesetz – IfSG), kde je zakotveno jedno z nezbytných ochranných opatření využitelných na nezbytně nutnou dobu k zamezení šíření přenosných nemocí, přičemž je počítáno s tím, že pokud osoba neplní příkazy týkající se její izolace, lze ji izolovat v nemocnici nebo jiném vhodném zařízení, přičemž v tomto ohledu lze omezit její základní právo na osobní svobodu.

Pro alespoň základní obrázek o tamním postupu a právních předpisech dotýkajících se izolace a karantény, jejího nařízení a dodržování, lze odkázat i na veřejně dostupnou judikaturu jednotlivých spolkových zemí¹⁸⁰, popřípadě v této části rovnou i na Gericht Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht 1. Kammer, Entscheidungsdatum 3. April 2021, Aktenzeichen 1 B 44/21, v němž byla řešena izolace osoby ve svém hlavním bydlišti v souvislosti se stykem s vlastním dítětem v bydlišti druhém u matky tak, že je rozumné po krátkou, dočasnou dobu přijmout omezení v zájmu ochrany zdraví při zvýšeném riziku nákazy za účelem snížení rizika nákazy k šíření dále, přičemž karanténa i izolace je obvykle vyžadována na pouze relativně krátkou dobu.

Jako první byli na jaře v dubnu roku 2021 převzati do detence z výše uvedených důvodů dva muži. Prvý byl zadržen v okrese Rendsburg-Eckernförde

---

¹⁷⁹ § 28 Gesetz zur Verhütung und Bekämpfung von Infektionskrankheiten beim Menschen (Infektionsschutzgesetz – IfSG)

¹⁸⁰ Rechtsprechung. In: *Justiz Portal des Bundes und der Länder* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <https://justiz.de/onlinedienste/rechtsprechung/index.php>

při opětovném a až demonstrativním porušování karantény za jeho současného infikování koronavirem, kdy byl následně poslán do tohoto detenčního zařízení. Poté byl zatčen muž z Kielu, který také masivně porušil požadavky izolace či karantény. Proces tamního řízení o detenci započal u okresní správy Rendsburg-Eckemförde, která podala u místního soudu žádost o zatčení muže. Následující den okresní soud žádosti vyhověl a nařídil umístění do detenčního střediska pro mládež Moltsfelde. Čtyři policisté a dva pracovníci kraje, přičemž všichni oděni v ochranné výstroji, odešli k němu domů a zadrželi jej. Poté byl tento mladý muž převezen do Moltsfelde ve speciálním voze pro přepravu infikovaných. V zařízení musel zůstat po dobu trvání jeho izolace či karantény.

Další mladý muž byl poslední březnový den klasifikován jako „kontakt kategorie I“, když ve svém kruhu přátel byl v přímém kontaktu s osobou infikovanou koronavirem. Proto mu byla nařízena 14denní karanténa. Krátce na to se ukázalo, že muž je na předmětné onemocnění pozitivní, s vysokým potenciálem infekce, a nechce požadavky spojené s koronavirem dodržovat. Urážel a šikanoval policisty, kteří chtěli zatknout 18letého muže, který utekl po nehodě. Muž, který utekl od nehody, byl přítel 19letého narušitele karantény, zrovna tak nakažen koronavirem. Ani jeden z nich neužíval ochranu úst a nosu. Byli zadrženi, nasazené policisty však před možnou nákazou nevarovali, což znamenalo, že karanténa musela být nařízena i čtyřem policistům. Posléze dne 9. dubna navštívili 19letého muže doma zaměstnanci okresního zdravotního úřadu a upozornili ho, že další porušování požadavků koronaviru může vést k nucenému uvěznění. Přesto muž toto upozornění ignoroval, když byl téhož dne zahlídnut policistou, jak se prochází s mladou dívkou a opět bez ochrany nosu a úst. Následně po tom, co muž spatřil policistu, utekl. Tato událost k nucenému uvěznění stačila. Úřady poté začaly zjišťovat, zda mohou 19letému muži účtovat všechny náklady, které byly způsobeny jeho porušením karantény, zejména náklady za ztrátu práce čtyř policistů, kteří byli v karanténě.¹⁸¹

V samostatném křídle jmenované věznice je k dispozici šest samovazeb, které provozuje městská část Segeberg, podporovaná městem Neumünster. Záchytné pokoje jsou vybavené postelí, stolem, židlí, televizí a vlastním sociálním

---

¹⁸¹ JENNERT, Dirk a Gunda MEYER. Erste Quarantänebrecher im Knast in Moltsfelde. In: *Sh:z* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <https://www.shz.de/lokales/neumuenster/artikel/erste-quarantaenebrecher-im-knast-in-moltsfelde-41862633>

zařízením. Na odmítače karantény dohlíží vysloužilí strážci zákona, kteří se dobrovolně přihlásili a jsou znovu dočasně zaměstnáni obvodem.¹⁸²

---

¹⁸² JENNERT, Dirk a Gunda MEYER. Erste Quarantänebrecher im Knast in Moltsfelde. In: *Sh:z* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <https://www.shz.de/lokales/neumuenster/artikel/erste-quarantaenebrecher-im-knast-in-moltsfelde-41862633>

Závěr

Řízení ve věci přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu je vedeno dnes a denně, neboť v praxi soudů i zdravotních ústavů se jedná o velmi hojně uplatňované řízení. Řízením ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu je kladen důraz na osobní svobodu zakotvenou v čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, jíž je možné omezit pouze zákonem. Proto je vždy zapotřebí posoudit, zda jsou tu dány zákonné předpoklady k přípustnosti převzetí nebo držení fyzické osoby v příslušném zdravotním ústavu.

Pro toto řízení je příslušný soud, v jehož obvodu se nachází zdravotní ústav, kde je umístěn člověk. Účastníkem řízení je umístěný člověk a rovněž zdravotní ústav, který oznámení učinil. Dále může být účastníkem řízení zákonný zástupce, jestliže podal za dotčeného člověka návrh na zahájení tohoto řízení, zejména v případě, kdy tak neučinil zdravotní ústav. Také se může nechat zastoupit zmocněncem, kterého si za tímto účelem umístěný člověk zvolí. O tomto jeho právu, včetně jeho dalších procesních práv a povinností, musí být poučen, ledaže to zdravotní stav umístěného člověka zcela znemožňuje.

Dále zákon stanovuje povinnost soudu jmenovat opatrovníka pro řízení nejen za situace, kdy si umístěný člověk opatrovníka nezvolí, ale i v případě, kdy je třeba chránit jeho zájmy. Pokud tedy soud shledá, že je žádoucí chránit zájmy umístěného, jmenuje mu opatrovníka z řad advokátů.

K samotnému zjištění stavu umístěné osoby jmenuje soud znalce z příslušného oboru. Samozřejmě tímto znalcem nemůže být jmenován lékař pracující ve zdravotním ústavu, kde je umístěná osoba.

Přizvání a výslech umístěného člověka by měl být pravidlem. K jednání soud přizve i zástupce či opatrovníka pro řízení, dále i další účastníky, zejména zdravotní ústav či navrhovatele, případně provede další vhodné důkazy k vyhodnocení stavu umístěného. Zdravotní ústav se zabývá otázkami lékařskými, zatímco soud otázkami z hlediska právního.

V případě, kdy důvod pobytu ve zdravotním ústavu bez souhlasu umístěného člověka závisel na zhodnocení zdravotního stavu zdravotním ústavem, je možné, aby zdravotní ústav při pozitivní změně těchto okolností umístěného člověka propustil i přesto, že soud rozhodl a vyhodnotil převzetí jako zákonné. Propuštění umístěného má za následek zastavení vedeného řízení.

Vůbec dalo by se říct nejtěžnější věcí pro řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu je, aby se příslušný soud o každém převzetí či držení dozvěděl. Z tohoto důvodu právní úprava pamatuje a zakotvuje povinnost zdravotnického ústavu oznámit tuto skutečnost do 24 hodin soudu.

S ohledem na výše předkládanou práci lze hodnotit, že právní úprava, dotýkající se probíraného tématu daného řízení, ač je rozhozena celkem v mnoha právních předpisech, ale se společným důrazem na ochranu osobnosti, její svobodu, důstojnost, je dle mého názoru v tomto ohledu upravena dobře. Jedná se o právní předpisy nastolující pravidla a představující ochranu, kterými jsou vázány při svém rozhodování v tomto typu řízení, zdravotní ústavy, které dle těchto předpisů mají dbát na slušné, důstojné zacházení s umístěvanými osobami, minimálně poskytovat a umožnit pobyt a podmínky v ústavu takové, co nejpodobnější běžnému přirozenému životu s potřebnými lékařskými medikamenty. Také opatrovníci, zejména ti jmenovaní z řad advokátů, jejichž úkolem je hájit a prosazovat zájmy a prospěch umístěné osoby, by měli pamatovat a využívat škálu a meze právních předpisů nabízejících se pro tento typ řízení, leč z faktu, že je tento typ řízení vedený ve věci přípustnosti převzetí a dalšího držení ve zdravotním ústavu veden dnes a denně, může až lehce sklouzávat ke skutečnosti, že jde o stále a stále se opakující rutinní až fabrikantní případ, ve kterém není třeba hlouběji pátrat a individualizovat. Právní úprava, vyjma tedy své roztržitosti a mnohdy nedůrazu na dodržování stejné terminologie, je ale svým stěžejním obsahem i výkladem upravena dobře, neboť pamatuje na nejrůznější práva, ochranu, zájmy, ctí lidskou osobu samotnou, na druhé straně nastoluje adekvátní povinnosti, respekt, pravidla soudům, opatrovníkům, zdravotním ústavům, znalcům, ale také nabízí nejrůznější možnosti a nástroje jak chránit a prosazovat umístěnou osobu v podobě samotné možnosti před soudem vystupovat jako zvolený opatrovník, podpůrce, či důvěrník, využívající úlohu uplatnit ve prospěch umístěného člověka jeho práva a dále využít práv poskytnutých a zaručených právními předpisy. Jedná se o dostatečné prosazení zájmu umístěné osoby odpovídající jejímu duševnímu stavu. Aby byla umístěna na odpovídajícím oddělení, aby o ní byl řádně postaráno s potřebnou lékařskou péčí, aby se pravidelně zkoumal duševní stav této osoby – její vývoj, rekonvalescence, a efektivně se dle zjištěného zdravotního stavu jednalo.

Je tedy velmi důležité, aby se právních předpisů i v těchto denně se opakujících případech se stejnými společnými znaky maximálně důsledně využívalo a bylo tak správně zacházeno s těmito umístovanými osobami.

Je tedy velmi důležité, aby se právních předpisů i v těchto denně se opakujících případech se stejnými společnými znaky maximálně důsledně využívalo a bylo tak správně zacházeno s těmito umístovanými osobami.

Cizojazyčné resumé

Proceedings in the matter of admissibility of admission and detention of a person in a medical institution are conducted on a day-to-day basis, as the practice of courts as well as medical institutions involves these proceedings very frequently. In proceedings in the matters of declaration of admissibility of admission and detention of a person in a medical institution, emphasis is placed on the personal freedom under Article 5(1)(e) of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and under Article 8(6) of the Charter of Fundamental Rights and Freedoms, which may only be restricted by law. Therefore, it is always necessary to assess whether there are legal grounds for admissibility of admission and detention of a natural person in the respective medical institution.

The court competent to conduct such proceedings is the court in the local jurisdiction of which the medical institution detaining the person is located. Participants in the proceedings are the detained person and the medical institution which notified the court. Participants in the proceedings may also include, as the case may be, a statutory representative who filed a petition for the commencement of such proceedings on behalf of the concerned person, especially if the medical institution did not do so. The concerned person may also be represented by an authorized representative selected by the detained person for this purpose. The concerned person has to be instructed of this right as well as other procedural rights and duties of theirs, unless the health condition of the detained person makes such instruction completely impossible.

The law also sets out the court's duty to appoint a guardian for the proceedings not only in a situation when the detained person does not select a guardian but also in the event that their interests have to be protected. So if the court finds that it is desirable to protect the interests of the detained person, it will appoint a guardian for them from among lawyers.

To find out the condition of the detained person, the court will appoint an expert in the concerned field. As a matter of course, no physician working in the medical institution where the person is detained may be appointed such expert.

As a rule, the detained person should be invited and heard. The court will also invite to the proceedings the representative or guardian for the proceedings, and other participants such as the medical institution or petitioner and, as the case

may be, will obtain other appropriate evidence to assess the condition of the detained person. The medical institution addresses medical matters, while the court deals with legal matters.

If the reason for the hospitalization in the medical institution without consent of the detained person depends on the assessment of their health condition by the medical institution, the medical institution may, in the event of a positive change of these circumstances, discharge the detained person despite the fact that the court has decided, based on assessment, that the hospitalization is legal. Discharge of the detained person results in discontinuation of the proceedings.

As a matter of fact, the most important thing for proceedings on declaration of admissibility of admission or detention of a person in a medical institution is that the competent court becomes aware of each admission and detention. For this reason, the legislation imposes on medical institutions a duty to notify the court of such fact within 24 hours.

With regard to the thesis it may be concluded that the legislation relating to the concerned proceedings is, despite being fragmented across numerous legal regulations, yet with a common emphasis placed on personal protection, freedom and dignity, provides, in my opinion, good protection in this respect. These legal regulations set out the rules and provide protection binding on the medical institutions in their decision-making in this type of proceedings, imposing on them the duty to secure decent and dignified treatment of the detained persons and to at least provide conditions during the hospitalization in the institution that are as close as possible to the conditions of a common natural life with the necessary medications. The guardians, especially those appointed from among lawyers, whose task is to defend and advance the interests and benefits of the detained person, should consider and use the scale and limits of legal regulations available for this type of proceedings, although the fact that this type of proceedings in the matter of admissibility of admission and detention of a person in a medical institution is conducted all the time may easily result in the situation that such cases are approached as repetitive routine cases that do not require any deeper investigation and individualization. However, the legislation, except for its fragmentation and frequent failure to use the same terminology, is set well in terms of its important contents and interpretation, because it thinks of various rights, protection and interests, respects a human being as such, and sets out adequate duties, respect and rules for courts, guardians, medical institutions and

experts, and offers various options and tools to protect and assert a detained person in the form of an option to act before a court as the selected guardian, supporter or confidant fulfilling the task to exercise the rights of the detained person for the detained person's benefit and to exercise the rights provided and guaranteed by legal regulations. The matter is a sufficient enforcement of interests of the detained person in accordance with their mental condition. So that they are placed in an adequate ward and are given proper medical care, their mental condition (their progress and recovery) is regularly examined, and they are treated effectively on the basis of the ascertained health condition.

So it is very important to use the legal regulations as maximally and consistently as possible even in such recurrent cases with the same common features, so that the detained persons are treated appropriately.

Seznam použitých pramenů

Právní předpisy

1. Císařské nařízení č. 207/1916 Sb., řád o zbavení svéprávnosti
2. Gesetz zur Verhütung und Bekämpfung von Infektionskrankheiten beim Menschen (Infektionsschutzgesetz – IfSG)
3. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 10/2010 Sb. m.s., o sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením
4. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2001 Sb. m.s. o přijetí Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny: Úmluva o lidských právech a biomedicíně
5. Sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
6. Usnesení vlády České republiky ze dne 12. března 2020 č. 194 o vyhlášení nouzového stavu
7. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
8. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
9. Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky
10. Vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném
11. Vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování služeb
12. Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech
13. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
14. Zákon č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky
15. Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství
16. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řádu
17. Zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád

18. Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu
19. Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu
20. Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech
21. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
22. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
23. Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování
24. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
25. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
26. Zákon č. 404/2012 Sb., kterým se měnil občanský soudní řád a některé další zákony
27. Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů
28. Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
29. Zákon č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů
30. Zákon č. 946/1811 Sb. z.s., obecný zákoník občanský
31. Zákon č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného
32. Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev
33. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
34. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Judikatura

35. Gericht Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht 1. Kammer, Entscheidungsdatum 3. April 2021, Aktenzeichen 1 B 44/21
36. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 02. dubna 2009, sp.zn. II. ÚS 1945/08
37. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 14. ledna 2020, sp.zn. Pl. ÚS 22/19
38. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 14. ledna 2020, sp.zn. Pl. ÚS 22/19

39. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 22. března 2011, sp.zn. Pl. ÚS 24/10
40. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 22. listopadu 2019, sp.zn. II. ÚS 2057/19
41. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 23. března 2015, sp.zn. I. ÚS 1974/14
42. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 23. března 2015, sp.zn. I. ÚS 1974/14
43. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 24. září 2019, sp.zn. Pl. ÚS 4/19
44. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. února 2018, sp.zn. II. ÚS 2545/17
45. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 28. ledna 2020, sp.zn. Pl. ÚS 23/19
46. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 3. března 2020, sp.zn. Pl. ÚS 4/19
47. Nález Ústavního soudu České republiky, sp.zn. Pl. ÚS 4/19
48. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci M.S. proti Chorvatsku, ze dne 19. února 2015, stížnost č. 75450/12
49. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Buzadji proti Moldávii, ze dne 5. července 2016, stížnost č. 23755/07
50. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci De Tomasso proti Itálii, ze dne 23. února 2017, stížnost č. 43395/09
51. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci De Wilde, Ooms a Versyp proti Belgii, ze dne 18. června 1971, stížnosti č. 2832/66, 2835/66, 2899/66
52. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Enhorn proti Švédsku, ze dne 25. ledna 2005, stížnost č. 56529/00
53. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Hutchison Reid proti Spojenému království, ze dne 20. února 2003, stížnost č. 50272/99
54. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Magalhaes Pereira proti Portugalsku, ze dne 11. července 2017, stížnost č. 44872/98
55. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Shtukaturov proti Rusku, ze dne 27. března 2008, stížnost č. 44009/05

56. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Smatana proti České republice, ze dne 27. září 2007, stížnost č. 18642/04
57. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Stanev proti Bulharsku, ze dne 17. ledna 2012, stížnost č. 36760/06
58. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Ťupa proti České republice, ze dne 26. května 2011, stížnost č. 39822/07
59. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Winterwerp proti Nizozemí, ze dne 24. října 1979, stížnost č. 6301/73
60. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Witold Litwa proti Polsku, ze dne 4. dubna 2000, stížnost č. 26629/95
61. Stanovisko pléna Ústavního soudu České republiky ze dne 06. května 2008, sp.zn. Pl. ÚS-st. 25/08
62. Stanovisko pléna Ústavního soudu České republiky ze dne 16. prosince 2008, sp.zn. Pl. ÚS-st. 26/08
63. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. ledna 2018, sp.zn. 30 Cdo 3005/2017
64. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. února 2022, sp.zn. 24 Cdo 352/2022
65. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. června 2022, sp.zn. 24 Cdo 1150/2022
66. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. února 2011, sp.zn. 30 Cdo 311/2011
67. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. března 2008, sp.zn. 30 Cdo 2738/2006
68. Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky ze dne 23. augusta 2000, č.j. III. ÚS 45/00-26

Literatura

69. BRICHČÍN, Slavoj. Soudně psychiatrická expertiza z pohledu znalecké praxe. In: *Bulletin advokacie*. 4. 1998, s. 21. ISSN 1210-6348.
70. DURAJOVÁ, Zuzana. K některým povinnostem advokáta jako procesního opatrovníka člověka s duševním onemocněním. In: *Bulletin advokacie*. 8-9. 2021, s. 117-118. ISSN 1210-6348.
71. HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-540-3.

72. HUBÁLKOVÁ, Eva. Stručná rukojeť českého advokáta k evropské úmluvě o lidských právech: Nové vydání. In: *Bulletin advokacie*. Zvláštní číslo. 2008, s. 73. ISSN 978-80-7478-698-3.
73. JIRSA, Jaromír aj. *Občanský soudní řád, 1. část: Soudcovský komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-5]. ASPI_ID KO99_p2a1963CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
74. Jirsa, Jaromír *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-5]. ASPI_ID KO292_p12013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
75. JIRSA, Jaromír, Pavel CHARVÁT, Daniela KOVÁŘOVÁ, Blanka TRÁVNÍKOVÁ, Karel HAVLÍČEK aj. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář* [Systém ASPI]. Havlíček Brain Team [cit. 2022-10-5]. ASPI_ID KO292h2013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
76. KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-140-3.
77. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.
78. LAVICKÝ, Petr aj. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: Praktický komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-5]. ASPI_ID KO292_2013CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
79. MALÍŘ, Jan a Tomáš DOLEŽAL. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod a zdravotnictví: současný stav a perspektivy*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-224-5.
80. MALÍŘ, Jan. Přípustnost detence osob ve zdravotnictví z pohledu čl. 5 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. In: *Právní rozhledy*. 20. 2013, s. 692-704. ISSN 1210-6410.
81. MATIAŠKO, Maroš, Zuzana DURAJOVÁ, Denisa SLAŠŤANOVÁ a Barbora RITTICHOVÁ. *Jak postupovat v detenčním řízení: Metodická příručka pro soudy, advokáty a psychiatrické léčebny*. Ministerstvo spravedlnosti. 2012
82. OTT, Emil. *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-896-1.

83. PODRAZIL, Petr. Ochrana práv pacienta při nedobrovolné hospitalizaci. In: *Jurisprudence*. 7. Wolters Kluwer, 2013, s. 27. ISSN 1802-3843.
84. PODRAZIL, Petr. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. 2/2013. Praha: C. H. Beck, s. 54. ISSN 1210-6410.
85. PTÁČEK, Radek a Petr BARTŮNĚK. *Důstojnost v medicíně*. Grada Publishing, a.s, 2022. ISBN 978-80-271-1852-6.
86. SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0.
87. SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-807-4007-880.
88. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3.
89. ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA aj. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 1-654)* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-10-5]. ASPI_ID KO89_a2012CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
90. WINTEROVÁ, Alena. Znalec a znalecký posudek v civilním soudním řízení. In: *Soudce*. 1. Wolters Kluwer, 2017, s. 8. ISSN 1211-5347.
91. WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní soudní řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-807-4786-839.
92. ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3807-146.

Jiné zdroje

93. Advokáti diskutovali o tom, jak by mělo vypadat efektivní procesní opatrovnictví. In: *Advokátní deník* [online]. [cit. 2021-11-01]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/10/19/advokati-diskutovali-o-tom-jak-by-melo-vypadat-efektivni-procesni-opatrovnictvi/>
94. Bezpečnostní rada státu nedoporučuje cestovat do Lombardie a Benátska. Vláda České republiky [online]. [cit. 2021-05-20]. Dostupné z:

- <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/bezpecnostni-rada-statu-nedoporucuje-cestovat-do-lombardie-a-benatska-179856/>
95. DÁVID, Radovan. Obecné připomínky k zákonu o zvláštních řízeních soudních. *Bulletin advokacie* [online]. [cit. 2021-02-22]. ISSN 1805-828. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/obecne-pripominky-k-zakonu-o-zvlastnich-rozenich-soudnich>
96. DOŇKOVÁ, Jana a Emanuel DONĚK. Počátky moravské psychiatrie III. *Psychiatrie pro praxi* [online]. [cit. 2021-02-02]. ISSN 1213-0508. Dostupné z: <https://www.psychiatriepropraxi.cz/pdfs/psy/2006/04/14.pdf>
97. JENNERT, Dirk a Gunda MEYER. Erste Quarantänebrecher im Knast in Moltsfelde. In: *Sh:z* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <https://www.shz.de/lokales/neumuenster/artikel/erste-quarantaenebrecher-im-knast-in-moltsfelde-41862633>
98. KOVÁČOVÁ, Tereza a Petr SUCHÁNEK. Jaké sankce hrozí za porušení karantény?. In: *Právní prostor* [online]. [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/jake-sankce-hrozi-za-nedodrzeni-opatreni-spojnych-s-koronavirem>
99. LANDWEHRMANN, Tereza. Karanténa - část I. In: *Právní prostor* [online]. [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/pracovni-pravo/karantena-cast-i>
100. Očkování proti onemocnění covid-19. *Ministerstvo zdravotnictví České republiky* [online]. [cit. 2022-10-01]. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/ockovani-proti-covid-19/>
101. Pandemický zákon: charakteristika protiepidemických opatření a další zajímavé novinky. In: *Právo21* [online]. [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/pandemicky-zakon-charakteristika-protiepidemickych-opatreni-a-dalsi-zajimave-novinky>
102. PODRAZIL, Petr. *Držení v ústavu zdravotnické péče bez souhlasu pacienta se zaměřením na procesněprávní regulaci* [online]. 2013 [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: https://theses.cz/id/8m9eps/Rigorzn_prce_Podrazil.pdf. Rigorózní. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta.
103. Praktický průvodce podmínkami přijatelnosti. In: *Podávání stížností k Evropskému soudu pro lidská práva* [online]. 1. srpna 2021 [cit. 2021-10-12]. Dostupné z:

- https://justice.cz/documents/12681/720095/Admissibility_guide_CES.pdf/46c2f041-c2cd-4b82-b0ca-71d6fd0feda2
104. Přehled aktuálních opatření. In: *Covid Portál* [online]. [cit. 2021-12-15]. Dostupné z: <https://covid.gov.cz/opatreni>
  105. Přehled o vyřizování agendy L - převzetí nebo držení ve zdravotním ústavu u OS. In: *InfoData Justice.cz: Statistika a výkaznictví* [online]. [cit. 2022-10-20]. Dostupné z: https://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?id1=1&id2=obsah_dokumentu_pdf&id3=id_dokumentu=1907914&id4=pdf&id5=03ecd31c8e0cfe2dd7421d13c6daed16&id6=null
  106. Rechtsprechung. In: *Justiz Portal des Bundes und der Länder* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <https://justiz.de/onlinedienste/rechtsprechung/index.php>
  107. Řízení o dovolání podle občanského soudního řádu. In: *Nejvyšší soud* [online]. 2018 [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/Edit/Rozhodovacicinnost~Rizeniodovolani podleOSR?Open&area=Rozhodovac%C3%AD%20%C4%8Dinnost&grp=%C5%98%C3%ADzen%C3%AD%20o%20dovol%C3%A1n%C3%AD%20podle%20OS%C5%98&lng=
  108. SZALONNÁS, Ondřej. Několik úvah nad detenčním řízením. In: *EPrávo* [online]. [cit. 2021-04-15]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nekolik-uvah-nad-detencnim-rizenim-102127.html>
  109. ŠKVAJN, Petr. *Zabezpečovací detence v trestním právu*. Brno, 2016. Disertační. Masarykova univerzita.
  110. V chaosu, který vyvolává vláda, se už stěží lze dovolávat toho, že neznalost zákona neomlouvá, říká Balík. In: *Hospodářské noviny* [online]. [cit. 2021-05-20]. Dostupné z: <https://domaci.hn.cz/c1-66908410-v-chaosu-ktery-vyvolava-vlada-se-uz-stezi-lze-dovolavat-toho-ze-neznalost-zakona-neomlouvava-rika-balik>
  111. VALIŠOVÁ, Vladana. Několik poznámek k omezení svobody v novele pandemického zákona. In: *Advokátní deník* [online]. [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/01/28/nekolik-poznamek-k-omezeni-svobody-v-novele-pandemickeho-zakona/>

112. Violations by Article and by State. In: *European Court of Human Rights* [online]. [cit. 2022-10-07]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_violation_2021_ENG.pdf
113. Vládní usnesení související s bojem proti epidemii - rok 2020. In: *Vláda České republiky* [online]. [cit. 2021-05-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/vladni-usneseni-souvisejici-s-bojem-proti-epidemii-koronaviru---rok-2020-186999/>
114. Všeobecná deklaráce lidských práv. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/file/3156327/Vseobecna_deklarace_lidskych_prav.pdf